

VOJENSKÝ
HISTORICKÝ
ÚSTAV PRAHA

VÝROČNÍ ZPRÁVA 2014

ÚVODNÍ SLOVO ŘEDITELE VHÚ PRAHA

Vážení přátelé,

dostává se vám do rukou výroční zpráva Vojenského historického ústavu Praha za rok 2014.

Ve zmíněném roce jsme si připomněli zásadní výročí: sto let od vypuknutí první světové války. Tento přelom v moderní historii lidstva si připomínal celý svět a naše instituce v tomto rámci také připravila neobyčejně širokou paletu akcí, výstav či odborných setkání. Pracovníci VHÚ autorsky vytvořili vysoký počet prací na dané téma, ať už ve formě vědeckých textů, nebo v podobě mediálních výstupů psaného i mluveného slova.

Středobodem výstavních aktivit spojených s první světovou válkou bylo bezesporu otevření komplexní a rozsáhlé expozice V zákopech první světové války, které se odehrálo za účasti prezidenta republiky Miloše Zemana na konci června 2014. Výstava umístěná v prostorách Armádního muzea Žižkov také následně přilákala neobyčejně vysoký počet návštěvníků. Její synergický efekt se projevil i v našem edukativním programu Operace Historikon, který je určen základním a středním školám; zájem o tento program vzrostl v meziročním srovnání o polovinu. Výstava se přitom stala úhelným kamenem celého vějíře akcí a expozic, které se v České republice v roce 2014 k danému výročí vztahovaly. Nelze opominout ani další výstavní aktivity, které se zrodily ve VHÚ a válečný konflikt veřejnosti prezentovaly – za všechny jmenujme například výstavu Češi pod prapory 1. světové války, která byla během podzimu 2014 k vidění na veřejném prostranství na pražské Kampě.

Vedle praktických aktivit bylo válečné dění uchopeno i po odborné teoretické stránce. VHÚ uspořádal na podzim 2014 v prostorách Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky konferenci Proměny společnosti a státu ve válce. Jednalo se o první z cyklu konferencí nazvaných Čtyři léta do pole okovaná. Celkem v jedenácti panelech zde prezentovali své příspěvky vědci z VHÚ, dalších domácích institucí i zahraniční odborníci ze Slovenska, Maďarska, Polska či Rakouska.

Z dalších aktivit, které se týkají obecně vojenské historie, musím jmenovat návštěvnicky úspěšnou a odbornými kruhy vysoce ceněnou expozici Tváře odvážných, která byla k vidění na Pražském hradě. Expozice představila zcela neznámé, unikátní portréty československých parašutistů bojujících během druhé světové války v řadách našich zahraničních jednotek.

Již jsem zde zmínil naše aktivity směřující k sféře vzdělávání, především pokud jde o děti a mládež. Vedle již stabilního a stále populárnějšího programu operace Historikon jsme na rok 2014 připravili i novinku: interaktivní hru Tajemství vojenského kufříku. Žáci i studenti se do ní živě zapojili a výsledkem byly ojedinělé literární příběhy, sepsané na základě skutečných podkladů vztahujících se k osudům českých vojáků za první světové války. Prostřednictvím hry jsme tak nenásilně spojili výuku historie s literární tvorbou.

Nadále jsme v roce 2014 rozšiřovali naše sbírky. Podařilo se nám získat některé velmi cenné exponáty například do sbírek leteckých, tak i dělostřeleckých - jedná se o letouny z období po druhé světové válce či dělostřelecký materiál z období první poloviny 20. století. Některé ze získků se uskutečnily i prostřednictvím výměn se zahraničními institucemi, s nimiž nadále udržujeme úzké vztahy. Již stabilní součástí naší práce je i stálá deskripce oblasti vojenských misí uskutečněných českou armádou v posledním dvacetiletí. I z této sféry jsme získali další množství sbírkových předmětů a dokumentů.

Jako již tradičně se v roce 2014 uskutečnily i naše veřejné akce, publikem velmi vyhledávané: otevírání muzejní sezóny v Leteckém muzeu Kbely, otevírání sezóny ve Vojenském technickém muzeu Lešany, letní Tankový den a následný podzimní Dětský den v Lešanech. Armádní muzeum Žižkov pak v listopadových dnech přivítalo účastníky Dne válečných veteránů. Žižkovské i kbelské muzeum se opět připojilo k programu Pražské muzejní noci a oběma institucemi prošly za jediný den a noc desítky tisíc návštěvníků.

Dovolte mi, abych při této příležitosti poděkoval všem pracovníkům Vojenského historického ústavu Praha za práci, kterou odvedli v náročném roce 2014. Stály před námi četné úkoly a v souvislosti s výročním vypuknutím první světové války i neobyčejné množství akcí. Mohu s klidným svědomím prohlásit, že jsme jejich přípravu zvládli a že Vojenský historický ústav Praha významným způsobem přispěl k tomu, že toto výročí bylo v České republice důstojně připomenuto. Mé poděkování patří i Ministerstvu obrany, které nám vytváří dobré podmínky pro naši práci. Stejně tak bych chtěl vyjádřit svůj dík zástupcům Armády České republiky, bez jejichž podpory a spolupráce by naše činnost nebyla možná. A můj dík patří pochopitelně i všem návštěvníkům a příznivcům Vojenského historického ústavu Praha z řad nejširší veřejnosti.

plk. Mgr. Aleš Knížek, ředitel Vojenského historického ústavu Praha

OBSAH

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA	6
1.1 Služby veřejnosti	7
2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA	8
2.1 Organizační struktura a personální obsazení	9
3 HISTORIE VHÚ PRAHA	12
3.1 Vznik Památníku osvobození	12
3.2 Útlum a nový rozvoj	13
4 KOMISE VHÚ PRAHA	15
4.1 Komise vojenských tradic a symboliky	15
4.2 Výstavní komise	18
4.3 Sbírková komise a akviziční činnost	19
4.3.1 Reprezentativní výběr nejzajímavějších přírůstků roku 2014	22
5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY	26
5.1 Sbírkové fondy VHÚ Praha	26
5.2 Oddělení správy muzejních sbírek	29
5.3 Preventivní ochrana a ošetření sbírek	31
6 KNIHOVNA VHÚ PRAHA	32
6.1 Historie knihovny VHÚ Praha	32
6.2 Fondy knihovny VHÚ Praha	34
6.3 Činnost knihovny VHÚ Praha v roce 2014	36

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST	40
7.1 Výzkumné projekty	40
7.2 Konference pořádaná VHÚ Praha	42
7.3 Konference s účastí pracovníků VHÚ Praha a přednášková činnost	43
8 PREZENTAČNÍ ČINNOST	47
8.1 Kalendárium	47
8.2 Návštěvnost	49
8.3 Armádní muzeum Žižkov	50
8.3.1 Historie	50
8.3.2 Stálá expozice	51
8.3.3 Výstava	55
8.3.4 Akce pro veřejnost	56
8.3.5 Edukativní program - Operace Historikon	58
8.3.6 Interaktivní online hra – Tajemství vojenského kufříku	64
8.4 Letecké muzeum Kbely	67
8.4.1 Historie	67
8.4.2 Stálá expozice	70
8.4.3 Výstava	74
8.4.4 Akce pro veřejnost	74
8.5 Vojenské technické muzeum Lešany	77
8.5.1 Historie	77
8.5.2 Stálá expozice	79
8.5.4 Akce pro veřejnost	88
8.6 Ostatní expozice VHÚ Praha	92
8.7 Výstavní činnost VHÚ Praha	95
8.8 Časopis Historie a Vojenství	99
9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST	102
IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY	107

1 POSLÁNÍ VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je muzejní, vědeckovýzkumné a knihovní zařízení Ministerstva obrany České republiky. Jeho posláním je – ve smyslu platných legislativních norem – soustavně a cílevědomě shromažďovat písemné a hmotné památky především k dějinám českého i československého vojenství a armády, odborně o tyto fondy a sbírky pečovat, vědecky je zkoumat, zpracovávat a zpřístupňovat je veřejnosti.

Výsledky této práce prezentuje VHÚ Praha především v muzejní a výstavní činnosti, dále v knihovnických službách, v knižních a časopiseckých publikacích, na vědeckých konferencích a seminářích, v historickém servisu vojenským útvarům, ústavům a zařízením a ve službách veřejnosti.

Nejdůležitější součástí VHÚ Praha jsou muzea a výstavní prostory. Jde o Armádní muzeum Žižkov, Letecké muzeum Kbely, Vojenské technické muzeum Lešany a další externí výstavní prostory. Vědeckovýzkumná činnost VHÚ je prioritně zaměřena na zkoumání a dokumentaci historie českého a československého vojenství včetně problematiky I., II. a III. odboje.

VHÚ Praha je členem komisí Mezinárodního výboru muzeí (ICOM) a Mezinárodní asociace muzeí zbraní a vojenské historie (IAMAM) při UNESCO.

Hlavním úkolem VHÚ Praha je péče o muzejní sbírky podle zákona č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy. VHÚ Praha odborně zpracovává sbírky a zpřístupňuje je veřejnosti ve stálých expozicích a příležitostných výstavách. Provádí také restaurování a konzervování sbírkových předmětů. Ze zákona je garantem udílení povolení k vývozu militarií. Je zároveň garantem ochrany v oblasti vojenské historie v rámci Armády ČR i mimo ni. Komise Vojenských tradic a symboliky vytváří, posuzuje a schvaluje jednotlivé znaky

a bojové prapory vojenských útvarů a zařízení v Armádě ČR. VHÚ Praha dále poskytuje odborné služby státním orgánům, právníkům a fyzickým osobám, zpracovává vědecké studie a expertizy.

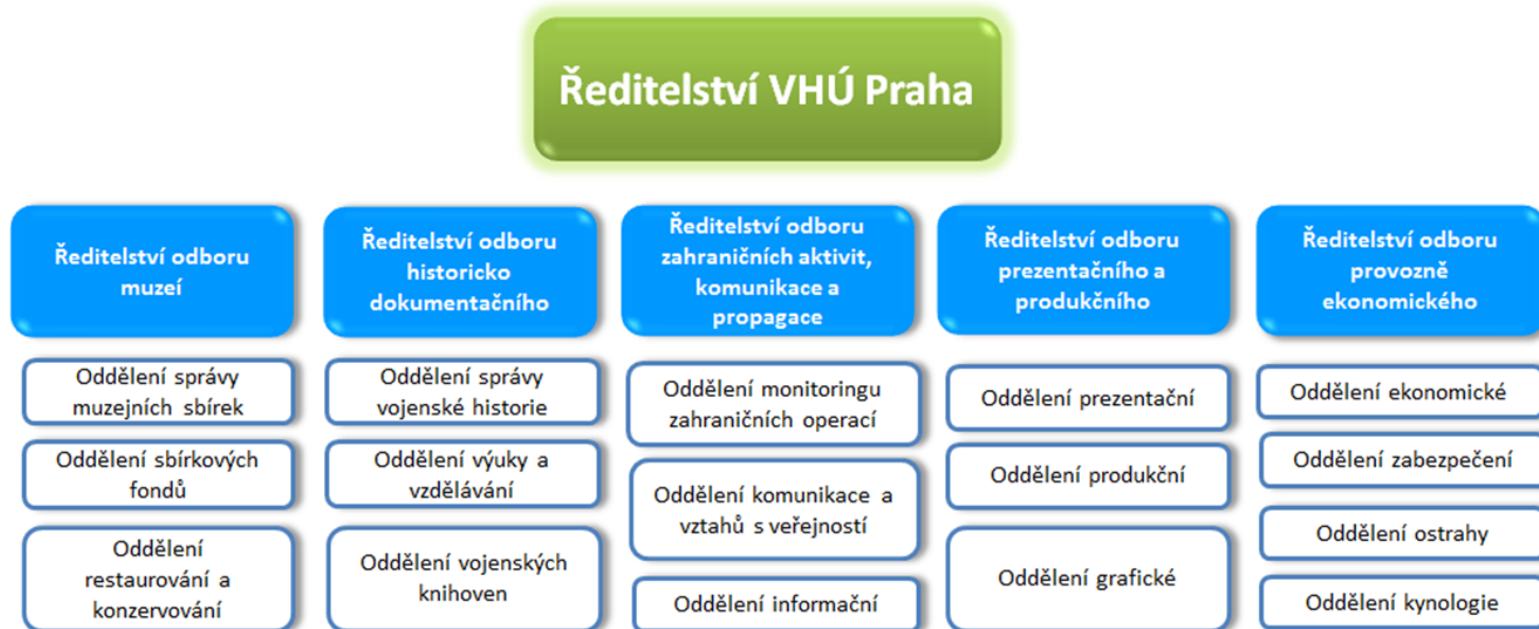
1.1 SLUŽBY VEŘEJNOSTI

Vojenský historický ústav Praha poskytuje veřejnosti za podmínek stanovených obecně závaznými a interními právními předpisy zejména následující služby spočívající v:

- bezplatném přístupu do muzeí VHÚ;
- pořádání či spolupořádání tematických či stálých expozic nebo výstav sbírkových předmětů;
- pořádání pravidelných i nepravidelných muzejních programů;
- pořádání tematických přednášek a konferencí;
- veřejném předvádění sbírkových předmětů, jejich vzhledu popřípadě funkce, na akcích pořádaných nebo spolupořádaných VHÚ;
- výpůjčkách sbírkových předmětů, za přesně stanovených podmínek;
- pořádání kulturních a vzdělávacích programů;
- vydávání periodika Historie a vojenství;
- vydávání neperiodických publikací, sborníků a edic;
- zpřístupňování knihovních dokumentů ze specializovaného knihovního fondu VHÚ a poskytování dalších knihovnických a informačních služeb;
- poskytování informací o sbírkách, které spravuje, o připravovaných expozicích, výstavách, muzejních programech a vlastní ediční činnost;
- zpracování odborných posudků, expertiz, stanovisek a pojednání v oborech své činnosti s využitím sbírek, které spravuje poskytování informačních služeb souvisejících s předmětem činnosti;
- vydávání osvědčení podle zákona č. 71/1994 Sb., o prodeji a vývozu předmětů kulturní hodnoty, ve znění pozdějších předpisů, k vývozu předmětů kulturní hodnoty z území České republiky na dobu určitou nebo trvale.

2 ORGANIZACE VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha je organizačně tvořen ředitelstvím a pěti specializovanými odbory.

2.1 ORGANIZAČNÍ STRUKTURA A PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ

Organizační struktura vojenského zařízení VHÚ Praha a personální obsazení ke dni 31. 12. 2014:

ŘEDITELSTVÍ VHÚ PRAHA

Ředitel VHÚ Praha: plk. Mgr. Aleš Knížek

Zástupci ředitele VHÚ Praha: Mgr. Jan Mareš, plk. Mgr. Pavel Löffler

ODBOR MUZEÍ

Ředitel: plk. Mgr. Michal Burian, Ph.D.

Zástupce ředitele: pplk. Ing. Jan Fedosejev

Oddělení správy muzejních sbírek

Vedoucí oddělení: pplk. Ing. Jan Fedosejev

Zástupce vedoucího oddělení: Ing. Jiří Frýba

Oddělení sbírkových fondů

Vedoucí oddělení: Mgr. et Mgr. Zdeněk Polčák

Zástupce vedoucího oddělení: Mgr. Jan Šach

Oddělení restaurování a konzervování

Vedoucí oddělení: Petr Moudrý

ODBOR HISTORICKO DOKUMENTAČNÍ

Ředitel odboru: PhDr. Jiří Rajlich

Zástupce ředitele odboru: PhDr. Jaroslav Láník, CSc.

Oddělení vojenské historie

Vedoucí oddělení: PhDr. Jaroslav Láník, CSc.

Oddělení vojenských knihoven

Vedoucí oddělení: Mgr. Zdeněk Munzar

Zástupce vedoucího oddělení: Mgr. Ilona Rožánková

Oddělení výuky a vzdělávání

Vedoucí oddělení: Mgr. Pavel Paleček, Ph.D.

ODBOR ZAHRANIČNÍCH AKTIVIT, KOMUNIKACE A PROPAGACE

Ředitel odboru: plk. Mgr. Pavel Löffler

Zástupce ředitele: Bc. Hana Benešová

Oddělení monitoringu zahraničních operací

Vedoucí oddělení: mjr. Mgr. Josef Turek

Oddělení komunikace a vztahů s veřejností

Vedoucí oddělení: Bc. Hana Benešová

Oddělení informační

Vedoucí oddělení: PhDr. Jiří Levý

ODBOR PREZENTAČNÍ A PRODUKČNÍ

Ředitel odboru: Ludovít Kiš

Zástupce ředitele: Daniel Zavoral

Oddělení prezentační

Vedoucí oddělení: Daniel Zavoral

Zástupce vedoucího oddělení: Libor Petruš

Oddělení produkční

Vedoucí oddělení: Ing. Andrej Havroš

Zástupce vedoucího oddělení: Olga Endlová

Oddělení grafické

Vedoucí oddělení: Ing. Jiří Král

Zástupce vedoucího oddělení: Mgr. Jaroslav Pajer

ODBOR PROVOZNĚ EKONOMICKÝ

Ředitel odboru: Ing. Jaroslav Beneš

Zástupce ředitele: pplk. Ing. Martin Mlčoch

Oddělení ekonomické

Vedoucí oddělení: pplk. Ing. Martin Mlčoch

Oddělení zabezpečení

Vedoucí oddělení: Ing. Jiří Kocmich

Oddělení ostrahy

Vedoucí oddělení: Ing. Václav Brůžek

Oddělení kynologie

Vedoucí oddělení: Tomáš Budík

3 HISTORIE VHÚ PRAHA

Po vzniku samostatného československého státu v roce 1918 si byli jeho nejvyšší představitelé, v čele s prezidentem republiky T. G. Masarykem, velmi dobře vědomi nutnosti vytyčit a rozvíjet politické i vojenské tradice republiky, vědecky je zpracovat a zachytit je také v muzejní expozici.

Již v roce 1919 byl při Ministerstvu národní obrany zřízen Památník odboje, který zpočátku působil jako poradní sbor při soustřeďování písemných a hmotných památek na čs. odboj v období 1. světové války. Jak množství památek rostlo, zejména v souvislosti s návratem legionářů z Ruska, přestávala jeho skromná organizační struktura vyhovovat. Proto došlo k přeměně poradního sboru na oddělení MNO a poté na samostatnou instituci, Archiv legií.

Archiv našel dočasně útočiště v budově Národního muzea a jeho sbírky byly provizorně umístěny na různých místech v Praze. Muzejní předměty se soustřeďovaly na zámku v Troji, tzv. obrazárna legií v letohrádku Hvězda, fotoarchiv a filmový archiv v Trojické ulici. V roce 1919 byl také založen Archiv národního osvobození, o rok později Vojenský archiv RČS a Vojenské muzeum RČS, které bylo zřízeno při Čs. vojenském ústavu vědeckém a soustřeďovalo památky vzniklé před rokem 1914.

3.1 VZNIK PAMÁTNÍKU OSVOBOZENÍ

V roce 1929, symbolicky k výročí vzniku republiky, došlo 28. října ke sloučení těchto institucí v jeden vědecký ústav s novým názvem Památník osvobození. Instituce byla umístěna v nově postaveném komplexu budov na úpatí Vítkova, jen část vojensko-historických muzejních sbírek zůstala v budově Invalidovny v Karlíně.

Areál budov na úpatí vrchu Vítkova byl vybudován v letech 1927–1929 podle návrhu architekta Jana Zázvorky (1884–1963), bývalého čs. legionáře v Rusku. Na vrcholu Vítkova současně probíhala výstavba Pantheonu národního osvobození, před nímž měla stát jezdecká

socha Jana Žižky z Trocnova od sochaře Bohumila Kafky. Patheon měl být slavnostně otevřen 28. října 1938, vzhledem k politické situaci k tomu již nedošlo. Definitivně byl dokončen a otevřen v roce 1950. V této době však měl již zcela jiné poslání.

Historie vyměřila Památníku osvobození pouhou jednu dekádu existence. Tato instituce přesto velmi úspěšně stavěla na zakladatelském úsilí svých předchůdců. Neuzavírala se do sebe, plně se otevírala veřejnosti. K ní směřovala své muzejní a publikační aktivity. Sledovala moderní trendy vojensky zaměřeného muzejnictví a historického výzkumu. Tím si vybudovala pevné postavení v české meziválečné kulturně-společenské sféře. Četní zahraniční hosté šířili její věhlas i ve vzdálené cizině. Na konci 30. let, v období zvýšeného ohrožení republiky, posilovala vlastenecké cítění české společnosti odkazem na tradice národního odboje z let 1914–1918. Po Mnichovu, když se zpochybňovaly dosavadní jistoty, nadále reprezentovala morální základy, z nichž v roce 1918 vyvěrala vůle po vzniku samostatného státu.

Po nacistické okupaci českých zemí v roce 1939 se Památník osvobození stal předmětem likvidačních zásahů. Byl označen za nositele “legionářské ideologie” a jako součást rušeného MNO byl celý areál (administrativní část, budovy muzea a archivu) prohlášen za majetek německého wehrmachtu. V srpnu 1939 komplex budov zabralo gestapo a byla zde umístěna tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungstelle, která spravovala záležitosti muzejní, archivní a knihovní. Její součástí tvořilo oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag).

Toto muzeum, jež mělo být odbočkou německého Vojenského muzea ve Vídni, bylo od roku 1940 budováno ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech, kam se přestěhovaly i muzejní sbírky ze Žižkova a z Karlína. Na sklonku války Němci část sbírkových předmětů vyvezli za hranice, ale po válce se je, až na výjimky, podařilo získat zpět.

Během okupace byli někteří vedoucí pracovníci Památníku zatčeni a uvězněni, mnozí bývalí zaměstnanci, kteří zůstali na svobodě, se zapojili do odboje.

3.2 ÚTLUM A NOVÝ ROZVOJ

Po roce 1945 se přímým pokračovatelem bývalého Památníku osvobození stal nově zřízený Vojenský historický ústav (rozdělený na Památník osvobození a Vojenské muzeum) zaměřený na problematiku I. a II. národního odboje.

Komunistický převrat v únoru 1948 znamenal další zlom v historii ústavu. Nový politický režim pohlížel s odporem nejen na legionářské tradice I. odboje, ale i na účast čs. vojáků v bojích na západní frontě během 2. světové války (II. odboj). Stejně jako v celé společnosti prošel také VHÚ důkladnou personální čistkou. Z nositele legionářských tradic se, pod vedením Hlavní politické správy ČSLA, VHÚ stal v čs. armádě ideologickým pracovištěm Komunistické strany Československa.

Odklon od komunistické ideologie a od marxisticko-leninského výkladu dějin a úsilí pravdivěji vyložit novodobou historií Československa v krátkém období druhé poloviny 60. let měl po vpádu vojsk Varšavského paktu v srpnu 1968 za následek nové rozsáhlé čistky v celém ústavu. Řada pracovníků včetně odborně nejschopnějších byla propuštěna a Vojenský historický ústav se opět stal ideologickou institucí.

Vědeckovýzkumnou práci týkající se vojenské historie odsunulo nové velení ústavu do pozadí ve prospěch sociálně politických výzkumů. Také muzea postupně omezovala svoji odbornou a vědeckou činnost a plnila převážně společenskou objednávku ve formě angažovaných výstav.

Pádem komunistického režimu se před VHÚ otevřela možnost reformovat se ve skutečnou vědeckou instituci zabývající se vojenskou historií a vojenským uměním s těsnými vazbami na obdobná zařízení stojící mimo armádu.

Po listopadu 1989 prošel ústav zásadní restrukturalizací. V březnu 1990 byl Vojenský historický ústav zrušen a na jeho základě zřízen Historický ústav Československé armády. V souvislosti s rozpadem společného státu došlo ke změně názvu instituce na Historický ústav Armády České republiky.

Klíčovým vědeckým pracovištěm se stal znovu vytvořený Památník dějin národního odboje (od r. 1992 Památník odboje), zabývající se hlavním a profilujícím tématem ústavu – výzkumem dějin politického i vojenského odboje v letech 1. a 2. světové války. Zaměření jeho činnosti nebylo zvoleno náhodně. Národní odboj byl považován za rozhodující státní, demokratickou a vlasteneckou tradici našich národů, za hlavní historický a myšlenkový zdroj a dominantu československé státní identity a nejdůležitější zdroj bojových tradic armády.

Základní vědecký výzkum byl zaměřen také na období a procesy bezprostředně předcházející a následující prvnímu a druhému odboji a procesy nerozlučně spjaté s odbojem.

K významné změně došlo k 1. dubnu 2003, kdy se instituce vrátila k tradičnímu názvu Vojenský historický ústav. V důsledku značné redukce pracovníků musely být přehodnoceny vědecko-výzkumné úkoly a mnohé další aktivity. Situaci se však podařilo velmi záhy stabilizovat, o čemž svědčí mimo jiné i vydávání časopisu Historie a vojenství od roku 2004 ve zcela nové úpravě, postupné rozšiřování výzkumných úkolů, nejprve o období III. odboje a poté o činnost příslušníků AČR v misích OSN, NATO a EU, značné rozšíření a revitalizace stálých expozic v muzeích VHÚ a množství krátkodobých výstav.

4 KOMISE VHÚ PRAHA

4.1 KOMISE VOJENSKÝCH TRADIC A SYMBOLIKY

VHÚ Praha je instituce zaměřující se nejen na připomínání a uchovávání slavných vojenských tradic, ale také na udržování kontinuity české a československé vojenské symboliky v mnoha podobách. Právě k tomuto účelu byla v roce 2002 zřízena „Komise vojenských tradic a symboliky“, která neodmyslitelně patří k hlavním činnostem VHÚ Praha a v poslední době k nevytíženějším poradním orgánům ředitele.

Celá činnost komise směřuje k dodržování tradic a symboliky s ohledem na nejslavnější část moderní historie naší armády, tj. k období 1914 – 1945. VHÚ Praha je jediné pracoviště Ministerstva obrany ČR, které je oprávněno schvalovat, navrhopvat a vytvářet veškeré podklady v oblasti symboliky, heraldiky, vexiologie a faleristiky týkající se Ministerstva obrany ČR. Komise tedy posuzuje a zpracovává grafické návrhy, analýzy i rozborů týkající se širokého spektra vojenské symboliky - patří sem tvorba znaků jednotlivých útvarů, ale také praporů, medailí, odznaků, log atd. Komise do dnešní doby posuzovala stovky nejrozdílnějších armádních symbolů, vytvořila nebo se podílela na tvorbě desítek nových znaků různých útvarů Armády ČR. Vytvořila i další desítky grafických návrhů a prací - z těch nejviditelnějších je to například vnější podoba některých armádních letadel, včetně dvou Airbusů A 320, které slouží i k přepravě prezidenta. Činnost komise se po roce 2002 rozběhla natolik, že jejích služeb začala využívat i Policie ČR, která si posléze podle jejího vzoru vytvořila i vlastní orgán zabývající se policejní symbolikou.

Komise vojenských tradic a symboliky je interdisciplinárně obsazena odborníky z různých oblastí. Jejimi členy jsou historik, kurátor sbírek stejnokrojů, falerista, heraldik a výtvarník.

Komise v průběhu roku 2014 řešila v oblasti znakovotvorby úkoly, které vycházely především z reformy AČR a transformace různých složek ministerstva obrany. Z těchto změn vycházely i převody znaků vojenských útvarů a zařízení na jejich nástupnické organizace. Nový znak byl například vytvořen pro Agenturu hospodaření s nemovitým majetkem a pro Středisko řízení a uvědomování (CRC).

Výtvarně upraveny byly dále znaky Vojenské střední školy v Moravské Třebové či zahraničních pracovišť AČR. Pro mezinárodní cvičení Balt 2014 a Harmony 2014 a pro nasazení našich letců v rámci Island Air Policing byly vytvořeny účelové rukávové znaky. V souvislosti se zavedením jednotného vizuálního stylu Univerzity obrany byla komise požádána o úpravu znaku Ústavu ochrany proti zbraním hromadného ničení Univerzity obrany.

Komise dále poskytuje služby jednotlivým orgánům státní správy, a to nejen v oblasti znakovnictví. Za jeden z nejzásadnějších projektů, které Komise vojenských tradic a symboliky řešila v roce 2014, můžeme bezesporu označit tvorbu kolekce znaků jednotlivých odborů Generálního ředitelství cel. Také se řešily i některé specifické požadavky na znaky jednotlivých útvarů Policie ČR.

Faleristická tvorba je tradičně spojena především s žádostmi jednotlivých kontingentů AČR, které jsou nasazeny v zahraničních operacích, a požadavky jednotlivých útvarů a zařízení na pamětní odznaky. Celkem komise řešila třináct výtvarných návrhů, z nichž bylo šest určeno pro příslušníky jednotek nasazených v zahraničních operacích (Strážní roty BAF, Úkolové uskupení v Kábulu, kontingent na Sinaji, mise EU – TM v Mali). Zbytek byly pamětní odznaky, např. pro 7. mechanizovanou brigádu, Vojenskou akademii, velitelství policie Olomouc a další. Zcela zásadním požadavkem byla tvorba odznaku pro účastníky Květnového povstání českého lidu.

V oblasti vexilologie byly úkoly komise ovlivněny především transformací AČR a MO. V první řadě šlo o změny struktur vojenských útvarů – z brigád na pluky. Tato závažná změna se odrazila v potřebě graficky připravit stuhy k bojovým praporům s novým názvem útvaru. Týkalo se to především stuh pro nově vzniklý 31. pluk radiální, chemické a biologické ochrany a pro 26. pluk velení, řízení a průzkumu. Nejdůležitějším úkolem bylo ovšem vytvoření návrhů pro bojové prapory Velitelství pozemních sil a pro Velitelství vzdušných sil a příprava technických podkladů pro jejich tvorbu.

Výše zmíněné je pouze reprezentativní výčet toho, co Komise v roce 2014 řešila. Šlo totiž o více než stovku úkolů, požadavků, či podnětů z celého spektra symboliky a vojenských tradic, směřujících na komisi nejen z resortu obrany či orgánů státní správy, ale i ze strany badatelů a zájemců o vojenskou historii.

4.2 VÝSTAVNÍ KOMISE

Výstavní komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro expoziční činnost. Komise projednává následující pohyby sbírkového fondu: expoziční využití v rámci vlastních výstavních projektů VHÚ Praha, zápůjčky, badatelské využití pro účely vědecké, popř. vzdělávací, převzetí sbírek do dočasného užívání. Dále také komise rozhoduje o vývozních povoleních militárií.

Během roku 2014 se výstavní komise sešla 19x a řešila 327 žádostí ohledně badatelského zpřístupnění sbírkových předmětů, prodloužení výpůjčních lhůt stávajících smluv nebo zapůjčení sbírkových předmětů do krátkodobých výstav.

V roce 2014 komise rozhodla o následujícím:

Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů zapůjčených jinému zařízení	298
Počet evidenčních čísel sbírkových předmětů vypůjčených od jiného zařízení	20
Udělení vývozních povolení	127
trvalých	92
dočasných	35

4.3 SBÍRKOVÁ KOMISE A AKVIZIČNÍ ČINNOST

Sbírková komise VHÚ Praha je konzultativním a poradním orgánem ředitele VHÚ Praha pro sbírkotvornou činnost. Komise projednává všechny změny sbírkového fondu: nákup, výměna, dar, bezúplatný převod ze státního majetku, vyřazení sbírkového předmětu apod.

V roce 2014 přibylo do sbírek VHÚ Praha 8 385 sbírkových předmětů, z nichž bylo zaevidováno celkem 1 866 přírůstkových čísel.

Předměty byly získány nákupem, darem, výměnou či převodem od vojenských útvarů v následujících počtech:

Nákupy	4 728
Dary	1 423
Převody	1 759
Vlastní	466
Výměny	9

Akviziční činnost dle sbírkových fondů VHÚ Praha za rok 2014:

I. Chladné zbraně a zbroj	19
II. Palné zbraně do roku 1870	7
III. Krátké palné zbraně po roce 1870	30

IV. Dlouhé palné zbraně po roce 1870	5
V. Automatické zbraně	25
VI. Dělostřelecký materiál a optika	34
VII. Střelivo	1
VIII. Stejnokroje a výstroj	957
IX. Bodáky	1
X. Archeologie	0
XI. Faleristika	294
XII. Malby a plastiky	37
XIII. Varia	1 192
XIV. Vexilologie	1
XV. Cínové figurky	35
XVI. Spojovací materiál	351
XVII. Letecký materiál	85
XVIII. Chemický materiál	104

XIX. Historická fotografie	3 831
XX. Těžká bojová a automobilní technika	101
XXI. Ženijní materiál	2
XXII. Týlový materiál	589
XXIII. Hudebniny	0
XXIV. Kosmonautika	0
XXV. Padáky	8
XXVI. Meteorologie	0
XXVII. Filmotéka	472
XXVIII. Modely	4
XXIX. Grafika	200
XXX. Dary	0

4.3.1 Reprezentativní výběr nejzajímavějších přírůstků roku 2014

Během roku 2014 obohatily sbírky VHÚ Praha následující předměty.

Počátkem prosince 2014 získal Vojenský historický ústav zcela unikátní blůzu stejnokroje z pozůstalosti generála Stanislava Čečka. Blůza byla po dlouhá desetiletí pietně uchovávána rodinou jako památka na významnou osobnost moderních českých dějin. Díky výstavní a mediální prezentaci Vojenského historického ústavu Praha se příbuzná generála Čečka, paní ing. Jarmila Bělovská, rozhodla blůzu bezplatně darovat do sbírek. Tímto atraktivním předmětem se doplnila a ucelila část Čeckovi pozůstalosti, která byla součástí sbírkových fondů již od meziválečného období.

Příběh Stanislava Čečka je zároveň i příběhem československých legií v Rusku. Narodil se 13. listopadu 1886 v Líšně na Benešovsku. Po ukončení obecné školy a absolvování táborského gymnázia nastoupil na pražskou obchodní akademii a navštěvoval také Vysokou obchodní školu v Lipsku. V roce 1907 byl povolán k vykonání presenční vojenské služby jako jednoroční dobrovolník k pěšímu pluku č. 102, kterou ukončil v hodnosti poručíka v záloze.

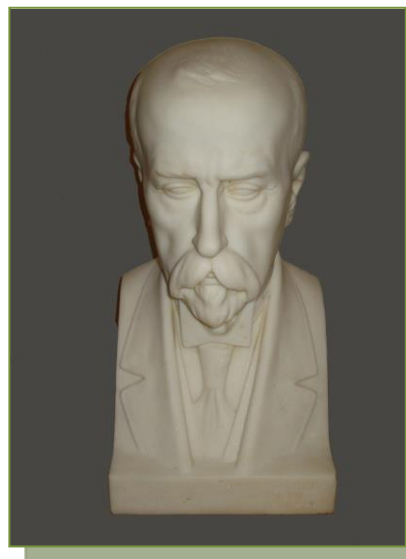
V roce 1911 odjíždí jako finanční úředník firmy Laurin a Klement do Moskvy. Po vypuknutí 1. světové války se jako jeden z prvních v Kyjevě stal příslušníkem České Družiny. Díky osobním vlastnostem na sebe rychle poukázal a během bojových akcí Družiny byl mnohokrát vyznamenán za statečnost. Postupně byl jmenován první českým velitelem roty České Družiny. Rok 1917 byl pro Čečka zlomovým. Byl povýšen do hodnosti poručíka a byl autorem plánu útoku během bitvy u Zborova. Sám se bitvy jako velitel praporu 1. pluku s mimořádným nasazením účastnil.

Později se stal velitelem 4. čs. střeleckého pluku „Prokopa Velikého“ a od května 1918 velel na Sibiři Pězenské operační skupině. V srpnu 1918 byl jmenován hlavním velitelem spojeneckých vojsk v Povolží. Do vlasti se vrátil jako generálmajor legií mezi posledními v roce 1920. V nové československé armádě působil na Generálním inspektorátu a jako zástupce náčelníka hlavního štábu. Potřebné vojenské vzdělání si doplnil v letech 1921-23 na francouzské válečné škole. Po návratu vedl vojenskou kancelář prezidenta Masaryka a stal se šéfem Leteckého odboru Ministerstva národní obrany. V roce 1929 byl jmenován na vytouženou velitelskou pozici jako velitel 5. pěší divize v Českých Budějovicích. V květnu 1930 vážně onemocněl následkem válečných útrap a pracovního vypětí. Zemřel v Českých Budějovicích 29. května 1930.

Akvizice nových přírůstků za rok 2014 zahrnuje mimo jiné soubor faleristického materiálu z pozůstalosti několika bývalých československých pilotů RAF, A. Macenauera, P. Ondrůje, F. Vavříňka, F. Zivěla a J. Janderky. Jedná se celkově o 37 předmětů, konkrétně o několik exemplářů vyznamenání Československého válečného kříže 1939, medaile Za chrabrost, medaile Za službu v Československé armádě v zahraničí a medaile Za zásluhy 1. i 2. stupně. Vedle toho obsahuje soubor také britská vyznamenání, zastoupená medailemi War Medal, Defence Medal, Air Crew Europe Medal, a tzv. hvězdami 1939-1945 Star, Atlantic Star a France and Germany Star. K většině z těchto exemplářů náleží rovněž verze miniatury. Závěrem je třeba dodat, že součástí tohoto souboru je také Polský válečný kříž 1920 s miniaturou, francouzská vojenská medaile - Médaille militaire - a náprsní dekorace rytíře francouzského Řádu čestné legie s miniaturou (V. třída).

Celý soubor faleristického materiálu byl získán nákupem jako součást konvolutu předmětů z pozůstalosti po zmíněných československých příslušnících RAF.

Dalším přírůstkem je busta prvního československého prezidenta Tomáše Garrigue Masaryka od akademického sochaře Břetislava Benda, která byla vytvořena k příležitosti osmdesátých narozenin prezidenta v roce 1930. Toto dílo lze právem zařadit k vrcholům Bendovy sochařské tvorby. Umělec pracoval s velmi vzácným materiálem – kararským mramorem. Tento druh italského mramoru měli pro jeho vlastnosti v oblibě již renesanční mistři. Byl velmi snadno opracovatelný, a proto vhodný pro nejjemnější figurální práci. Výraz v prezidentově obličeji vyzařuje moudrost státníka, filozofa a zároveň přirozenou lidskost. Dokonalý vizuální dojem díla dotváří čistá struktura bílého mramoru.

Autor prezentovaného díla, Břetislav Benda projevoval zájem o modelování a výtvarné umění již od dětství. V letech 1911–1915 navštěvoval sochařskou a kamenickou školu v Hořicích. V roce 1915 byl přijat na Akademii výtvarných umění, kde studoval u profesora Josefa Václava Myslbeka. Jeho studia však přerušila první světová válka, a tak v roce 1916 musel narukovat na frontu. V Itálii utrpěl vážná poranění obou dlaní, avšak toto zranění se mu naštěstí v další tvorbě nestalo překážkou. V letech 1919–1922 pokračoval ve studiu na Akademii pod vedením Jana Štursy. Od roku 1923 byl členem uměleckého sdružení Mánes. Břetislav Benda vytvořil za svůj dlouhý život řadu významných sochařských děl. Jeho realizace můžeme dodnes vidět v mnoha exteriérech.

Za dělostřelecký fond to bylo získání škodovické houfnice vyrobené za protektorátu pro finskou armádu. Současně s touto houfnicí VHÚ Praha získalo sovětský protiletadlový kanón, který byl v průběhu 2. světové války zabaven a používán finskou armádou. Oba exponáty VHÚ získalo výměnou od finského sběratele.

V roce 2014 byl také získán do sbírek VHÚ výměnou letoun PZL TS-11 Iskra. Jedná se o polský vojenský proudový cvičný letoun, který byl v roce 1961 v soutěži o standardní proudový cvičný letoun států Varšavské smlouvy v Moninu jednoznačně poražen československým letounem L-29 Delfín. Jeho vývoj však přesto pokračoval a později byla vytvořena jeho bitevní a také průzkumná varianta. Během 25 let produkce bylo vyrobeno celkem 424 letadel všech modifikací. V roce 1975 bylo 50 strojů dodáno do Indie a v 90. letech dalších 26 kusů. Iskra byla stažena ze služby u Indického letectva 16. prosince 2004.

Zajímavým přírůstkem roku 2014 je zmenšená ultralehká replika letounu Fokker E.III, poháněná motorem Limbach. Byla vyrobena v roce 2002 ve firmě M Wing a létala hlavně v občanském sdružení Aeropark Hradec Králové v rámci různých leteckých show. Fokkerovy stíhačky série E z první světové války patřily mezi první jednoplošná, skutečně bojová letadla, která svou výzbrojí a taktikou používanou jejich piloty přispěla k posunu v technologii tehdy nově vzniklé, ale rychle se rozvíjející metodiky vzdušného boje. Původní E-I byly zařazeny do služby v létě 1915. Jejich význam spočíval především v zástavbě

synchronizovaného kulometu, který mohl díky přerušovacímu zařízení bezpečně střílet skrz okruh vrtule. Po nich následovalo několik vylepšených modelů včetně nejznámějšího E.III, který byl nasazen v letech 1915 – 1916. Toto letadlo bylo jednou z vůbec prvních opravdových stíhaček a pomohlo Německu získat na přelomu let 1915 – 1916 masivní vzdušnou nadvládu. Britové je nazývali „Fokkerovo koště“ neboť v těchto letech doslova vymetlo spojenecké letectvo z oblohy. Celkem asi 150 kusů vyrobených E-III přineslo svým pilotům nehynoucí slávu, ale pak je stále se zrychlující vývoj bojových letounů odsunul do pozadí. Přesto letadla série E.III pomohla ustanovit několik pravidel vzdušného boje a navždy změnit válečnou strategii. Od té doby měla letadla hrát stále důležitější roli v průběhu válečných konfliktů a způsobu jejich vedení.

Dalším nově získaným přírůstkem jsou pohlednice z prostředí francouzské cizinecké legie. Pohlednice jsou pozůstatostí po Josefu Strnadovi, který vstoupil 10. 7. 1913 do francouzské cizinecké legie v Epinalu. Jako legionář se účastnil bojů s domorodci v Maroku. V roce 1917 si zažádal o vstup do československé armády ve Francii, ale uvolněn byl až na začátku listopadu 1918. Sloužil u p. pl. 23 a demobilizoval v únoru 1919. Sada celkem 9 pohlednic ukazuje místa, která Josef Strnad poznal během svojí služby v cizinecké legii v letech 1913 - 1915, na rubové straně jsou pohlednice opatřeny bohatými popisky.

5 PÉČE O SBÍRKY MUZEJNÍ POVAHY

5.1 SBÍRKOVÉ FONDY VHÚ PRAHA

Vojenský historický ústav Praha spravuje v souladu se zákonem č. 122/2000 Sb., o ochraně sbírek muzejní povahy a o změně některých dalších zákonů ve znění pozdějších předpisů sbírku evidovanou v CES MK ČR.

Sbírka VHÚ Praha je jako celek zapsána v Centrální evidenci sbírek (CES) vedené Ministerstvem kultury ČR.

Počty evidenčních záznamů zapsaných do CES dle sbírkových fondů VHÚ Praha ke dni 31. 12. 2014:

I. Chladné zbraně a zbroj	4 007
II. Palné zbraně do roku 1870	2 637
III. Krátké palné zbraně po roce 1870	2 590

IV. Dlouhé palné zbraně po roce 1870	2 396
V. Automatické zbraně	4 870
VI. Dělostřelecký materiál a optika	6 383
VII. Střelivo	7 920
VIII. Stejnokroje a výstroj	16 827
IX. Bodáky	1 376
X. Archeologie	2 119
XI. Faleristika	17 312
XII. Malby a plastiky	8 542
XIII. Varia	49 775
XIV. Vexilologie	1 471
XV. Cínové figurky	30 426
XVI. Spojovací materiál	2 698
XVII. Letecký materiál	299
XVIII. Chemický materiál	813

XIX. Historická fotografie	100
XX. Těžká bojová a automobilní technika	1 939
XXI. Ženijní materiál	1 463
XXII. Týlový materiál	1 747
XXIII. Hudebniny	1 576
XXIV. Kosmonautika	193
XXV. Padáky	369
XXVI. Meteorologie	204
XXVII. Filmotéka	24 710
XXVIII. Modely	1 308
XXIX. Grafika	37 648
XXX. Dary	1 130

5.2 ODDĚLENÍ SPRÁVY MUZEJNÍCH SBÍREK

Oddělení správy muzejních sbírek naplňovalo, tak jako v předchozích letech, opatření a úkoly týkající se zabezpečení komplexní péče o sbírkové předměty, ať už vystavované v expozicích, nebo uložené v depozitářích VHÚ Praha.

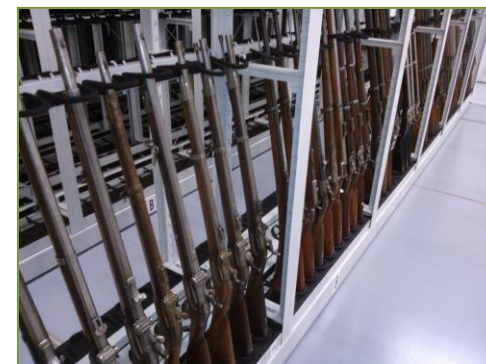
První polovina roku 2014 byla zaměřena na odstěhování zbylých exponátů nacházející se v depozitářích v AM Žižkov do nově zbudovaných depozitářů v HD Lešany. Jedním z hlavních důvodů bylo dlouhodobě plánovaná rekonstrukce AM Žižkov. Stav depozitářů v AM Žižkov je v žalostném stavu a přestěhováním exponátů do Lešan se zabránilo nevyčíslitelným škodám. Zároveň se rozeběhla stěhovací akce v rámci HD Lešany, kdy bylo zahájeno přemísťování některých fondů do nových depozitářů. Tato akce, která má za cíl nejen přemístit exponáty do lepších podmínek, ale zároveň zefektivnit jejich uložení v současných lešanských depozitářích, bude probíhat i v následujících letech. Jde o dlouhodobý a náročný proces, zahrnující v sobě tisíce předmětů, které vyžadují citlivé zacházení a individuální přístup.

Stěhování sbírek

Nové depozitáře ve VTM Lešany

Uložené sbírkové předměty ve VTM Lešany

Dalším významným úkolem oddělení bylo připravovat ve spolupráci s kurátory jednotlivých fondů exponáty na jednotlivé výstavy ať už v rámci VHÚ nebo určené k zapůjčení jiným muzeím, spolkům, galeriím a dalším institucím. Protože rok 2014 byl rokem, kdy se připomínalo 100 let od vypuknutí 1. světové války, ale i výročí dalších významných událostí, šlo o stovky předmětů, které musely být z depozitářů vyjmuty, ošetřeny, přepraveny na místo výstavy a zde nainstalovány.

V neposlední řadě se oddělení podílelo na přípravě a provedení hlavních akcí pro veřejnost ve všech muzeích VHÚ Praha. Těmito akcemi bylo jako každoročně Slavnostní zahájení sezóny v Leteckém muzeu Praha Kbely, Slavnostní zahájení sezóny ve Vojenském technickém muzeu Lešany s tématem „15 let České republiky v NATO“, Tankový den ve Vojenském technickém muzeu Lešany, Muzejní noc v Armádním muzeu Žižkov a Leteckém muzeu Kbely, Dětský den ve Vojenském technickém muzeu Lešany a Den veteránů v Armádním muzeu na Žižkově.

V rámci zahájení sezóny v Leteckém muzeu Praha Kbely byly široké veřejnosti poprvé představeny objekty Staré Aerovky. Tato kulturní památka se nachází u areálu Letiště Letňany, asi 900 metrů od hlavní brány Leteckého muzea Kbely. V rozlehlých hangárech, které zatím budou sloužit jako depozitáře, Vojenský historický ústav Praha ve spolupráci s LOM Praha plánuje v budoucnu zřídit několik významných expozic.

Tankový den v Lešanech připomenul ve svém dvanáctém ročníku mimo jiné významné bojové události z roku 1944. Hlavní program představovaly bojové ukázky. Ta první se vztahovala k bojům na západní frontě v roce 1944 po vylodění Spojenců v Normandii. Následovala ukázka připomínající boje při Karpatsko-dukelské operaci během září až listopadu 1944. V lešanské aréně tak byl představen rekordní počet historické techniky i účastníků ukázek.

5.3 PREVENTIVNÍ OCHRANA A OŠETŘENÍ SBÍREK

Odborné restaurátorské a konzervátorské práce sbírkových předmětů byly prováděny především na pracovištích VHÚ Praha a dále pouze specializovanými firmami. Restaurátorské dílny VHÚ Praha se specializují oborově. Pracoviště v Armádním muzeu Žižkov se zabývá restaurováním či konzervací převážně ručních palných a chladných zbraní. V Leteckém muzeu Kbely restaurují a rekonstruuují letecký materiál a na pracovišti Vojenského Technického muzea v Lešanech probíhají rekonstrukce a restaurování předmětů z fondů automobilní, tankové a dělostřelecké techniky.

Z důvodu přesunu sbírek do nového centrálního depozitáře v Lešanech proběhla v druhé polovině roku 2014 kompletní revize fondu bodáků. Jako první prošly restaurováním tulejové bodáky, které ve většině případů nemají chemicky upravený povrch. Korozní produkty byly převážně na tuleji, případně okolo zajišťovacího prstence. Větším problémem bylo ale restaurování původně chemicky upravených bodáků od výrobců převážně německé proveniencí pro systém pušek Mauser. Koroze narušila zabarvení většinou na ploše tělesa pochvy pod závěsným noscem. Restaurování spočívalo v jejím částečném odstranění, nikoli chemicky, aby nedošlo k ještě většímu porušení povrchu okolí a následné stabilizaci.

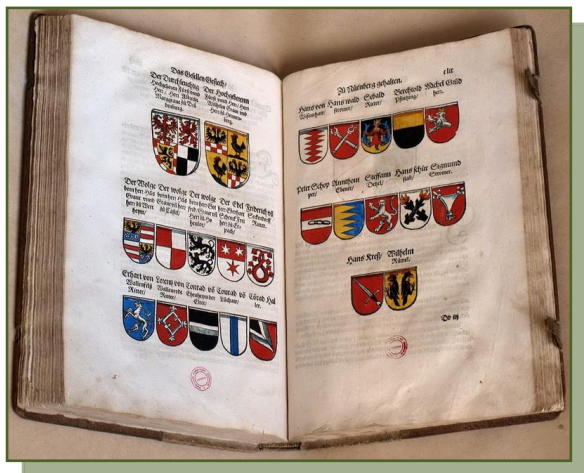
Samotnou kapitolou v restaurování bodáků i chladných zbraní je péče o součásti vyrobené z usně. Jde především o pochvy s různou profilací či dřevěným jádrem, prošíáním, případně kombinací s kovovým nákončím. Další, někdy k pochvě připevněnou součástí, je závěsník, sešitý z několika vrstev materiálu, případně zpevněný kovovými ty. Povrch usně je z výroby chráněn vrstvou zabarveného laku. Při restaurátorských postupech jsou plochy usně nejprve očištěny od zatvrdlých konzervačních prostředků a prachu. Následuje pozvolné sušení a barvení porušeného povrchu, případně fixace odtržených částí k dřevěnému jádru. Některé závěsníky a pochvy byly nakonec napuštěny tukovačem pro změkčení povrchu. Celokovové bodáky mají jako závěrečnou úpravu pro uložení naaplikovanou vrstvu mikrokrytalického vosku, ostatní s kombinací materiálů konzervačním olejem WD-40.

Počet zrestaurovaných sbírkových předmětů	1 107
smluvně	19
vlastní kapacitou	1 088

6 KNIHOVNA VHÚ PRAHA

6.1 HISTORIE KNIHOVNY VHÚ PRAHA

Knihovna VHÚ Praha prošla za dobu své existence několika organizačními proměnami. Za její předchůdkyně se dají považovat tři instituce, které vznikly v prvním a druhém desetiletí 20. století.

První institucí byl Archiv národního osvobození, který byl zřízen v roce 1919 při Zemském archivu. V říjnu téhož roku byl založen ministerstvem obrany Památník odboje za účelem shromažďování materiálů a dokumentů, které s sebou přiváželi vracející se českoslovenští legionáři. Práce Archivu národního osvobození a Památníku odboje byla v podstatě shodná a duplikovala se, proto byl předložen návrh na rozdělení úloh jednotlivých institucí. V roce 1924 byl založen Vojenský archiv Republiky československé (RČS), který vznikl ze zrušeného archivu tehdejšího ministerstva obrany. Ve stejném roce bylo zřízeno Vojenské museum, jehož vybudování bylo již v roce 1920 svěřeno Vědeckému ústavu vojenskému.

V roce 1926 došlo k odloučení Vojenského musea od Vědeckého ústavu vojenského a následně k jeho přičlenění k Vojenskému archivu RČS. V roce 1926 tedy existovaly tři instituce s velmi podobným zaměřením a úkoly. Dne 28. října 1929 byly všechny tři sloučeny v jednu – v Památník osvobození, který byl umístěn na vrch Vítkov a zahrnoval dvě budovy: na úpatí byla vystavěna účelová budova a na vrcholu budova Mauzolea a Pantheonu s monumentální sochou Jana Žižky z Trocnova (socha byla osazena až po 2. světové válce). V roce 1929 byly knihovna Archivu národního osvobození a Knihovna Památníku odboje sloučeny do jedné instituce, ale obě knihovny ještě pracovaly odděleně.

Dne 9. září 1939 byl Památník osvobození na rozkaz říšského protektora německou tajnou policií uzavřen a zapečetěn. O zaměstnance ústavu – vojáky i civilisty – se z větší části postaralo ministerstvo školství, které jim zajistilo nová působiště. V době protektorátu se ze sbírek knih Památníku osvobození a z dokumentů svezných sem ze zrušených českých útvarů a ústavů stala pražská pobočka berlínské Heeresbücherei.

S poválečnou obnovou ústavu bylo současně započato rovněž s rekonstrukcí obou knihoven. Práce spojená se shromažďováním rozptýlených sbírek včetně nábytku vyžadovala značnou námahu i čas, stejně tak jako zajišťování stavu a úplnosti navrácených fondů, které bylo značně ztíženo neúplností evidenčních záznamů. U Knihovny Vojenského historického musea byla práce navíc komplikována ztrátou přírůstkových seznamů. Ale již v roce 1946 začala knihovna plnit své základní úkoly.

V roce 1945 byl na základech Památníku osvobození založen Vojenský historický ústav, který převzal knihovní fondy do své správy a dále je rozšiřoval. V roce 1965 došlo ke sloučení Knihovny VHÚ a Knihovny Vojenského historického musea. V poválečném období směřovala do fondů vojenské muzejní knihovny také část dokumentů ze svozů ze zrušených zámeckých knihoven. V roce 1969 byla ke Knihovně VHÚ přidružena Knihovna Vojenské politické akademie Klementa Gottwalda a po šesti letech došlo k jejich sloučení.

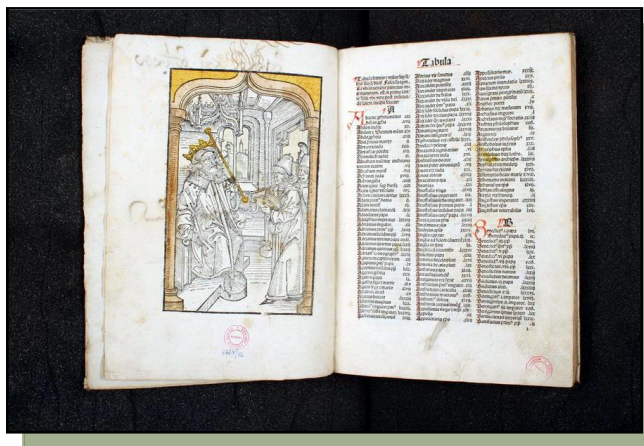
Po roce 1989 začala novodobá éra knihovny. Za zmínku stojí zejména zpřístupnění dosavadních tzv. prohibit (šlo především o literaturu legionářskou, o literaturu o prvním a druhém odboji a západním odboji) a doplňování fondů o literaturu zaměřenou na československé legie a západní odboj.

Fond i prostory Knihovny VHÚ Praha byly významně rozšířeny v roce 2008, kdy Vojenský historický ústav převzal po zrušené Agentuře vojenských informací a služeb (AVIS) bývalou Ústřední odbornou knihovnu MO ČR, sídlící v budově někdejšího Vojenského zeměpisného ústavu v Praze-Bubenči. Fond této knihovny byl budován od 60. let minulého století pod hlavičkou tehdejšího Technického informačního střediska MNO a později Ústředního vědeckoinformačního střediska ČSLA (do r. 1991). Než přešla pod AVIS, spadala knihovna v 90. letech pod Ústav vojenských vědeckých informací (1991–1994) a Ústav obranných studií AČR (1995–1997).

Po začlenění výše zmíněné knihovny byly v rámci Knihovny VHÚ Praha vytvořeny dva samostatné referáty (Referát historických fondů a Referát speciálních fondů), které byly od 1. 10. 2012 sloučeny do jediné integrované knihovny se dvěma detašovanými pracovišti na Žižkově a v Rooseveltově ulici v Praze-Bubenči.

6.2 FONDY KNIHOVNY VHÚ PRAHA

Knihovna VHÚ Praha má ve svém fondu téměř 200 000 knihovních jednotek. Obsahově je fond zaměřen převážně na vojenskou historii 20. století (tuzemskou i zahraniční) a soudobou vojenskou problematiku. Výběrově jsou zde zastoupeny dokumenty z oblasti společenských a humanitních věd. Dále jsou ve fondu uchovávány staré tisky, rukopisy, periodika, topografické a vojenské mapy, videokazety a CD-ROMy týkající se historie i současnosti vojenství. Fond knihovny představuje ojedinělou sbírku, která má vysokou kulturní hodnotu celoevropského významu.

Staré tisky

Sbírka starých tisků ze 16. až 18. století obsahuje přes 8000 titulů. K tomuto fondu jsou přidruženy dokonce také tři inkunábule z poslední čtvrtiny 15. století. Ve fondu jazykově převažují tituly německé a francouzské, ale zastoupeny jsou též dokumenty v italštině, latině, angličtině, španělštině a češtině. Obsahově fond pokrývá oblast od obecné historie až po speciální vojenské obory, od antiky až do 18. století.

Rukopisy

Fond rukopisů obsahuje především deníky, příručky a reglementa od 16. až do 20. století, kdy jádro tvoří dokumenty z 18. a 19. století. Obsahově pokrývá stejné oblasti jako fond starých tisků.

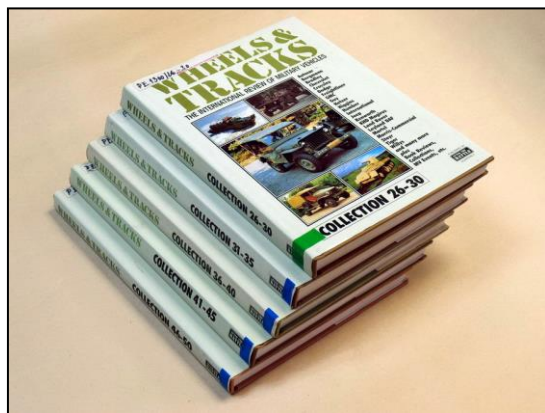
Vojensko-historické literatury 19. a počátku 20. století

Fond zahrnuje dokumenty vydané mezi lety 1801 a 1920. V současnosti obsahuje necelých 15 500 svazků (původně fond čítal přibližně 36 000 svazků, ale po povodních v roce 2002 muselo být asi 20 000 svazků odepsáno).

Nový fond – od roku 1921 do současnosti

Fond čítá asi 85 000 svazků a obsahuje jak dokumenty tuzemské, tak zahraniční provenience. Tento fond představuje jádro Knihovny VHÚ Praha. Téměř kompletně je zastoupena literatura o československých legiích v 1. světové válce a literatura o vývoji a vzniku československé, resp. české armády od jejího vzniku až do současnosti. Ve fondu se dále nacházejí dokumenty o vojenství, vojenské

historii a organizaci, fortifikačních a zbraňových systémech. Výběrově je zde dostupná literatura všeobecně historických a společenských věd. Tento fond není uzavřen a je neustále doplňován.

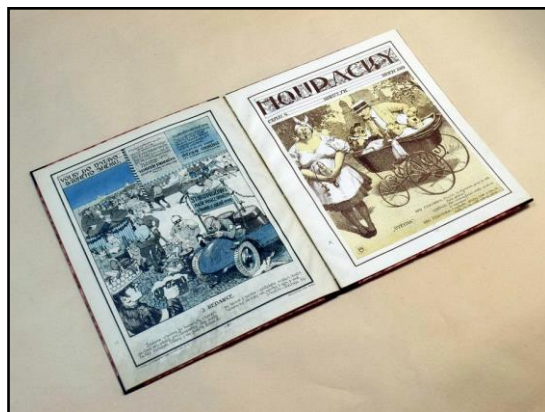

Fond zaměřený na soudobé vojenství a obrannou politiku

Poslední knižní fond, který je dostupný na pracovišti v Rooseveltově ulici, má v současné době přes 30 000 svazků. Významně jsou zde zastoupeny rozsáhlé vojenské encyklopedie z mnoha zemí světa, vojenské ročenky, knižní produkce Ministerstva obrany ČR nebo specializované slovníky. Kromě současného vojenství je fond tematicky zaměřený na mezinárodní vztahy, bezpečnostní problematiku a obsahuje také literaturu, jež se zabývá řízením lidských zdrojů či výpočetní technikou.

Periodika – vojenská historie

Fond periodik zabývajících se vojenskou historií čítá přes 2000 titulů, což představuje téměř 27 000 svazků. Nejstarší časopisy pocházejí z konce 18. století a jde zejména o rakousko-uherskou, německou a francouzskou produkci. Jádrem sbírky tvoří noviny a časopisy z 20. století, a to vojenské i nevojenské. Ve fondu se nacházejí i unikátní tisky dokumentující I. a II. československý odboj (domácí i zahraniční).

Periodika – soudobá vojenská problematika

Fond periodik dostupný v knihovně v Rooseveltově ulici čítá přibližně 240 titulů. Většinu z nich tvoří prestižní zahraniční časopisy ze Spojených států, Anglie, Německa či Francie. Často se jedná o tituly, které nelze sehnat v jiné tuzemské knihovně. Významně je však zastoupena i česká produkce, jejíž jádrem tvoří periodika vydávaná pod hlavičkou Ministerstva obrany ČR.

Topografické a vojenské mapy a plány

Fond map obsahuje asi 14 000 jednotek ve více než 2000 souborech, které časově pokrývají 17. až 20. století. V tomto fondu se nacházejí jak mapy (topografické, vojenské, obecné i speciální), tak atlasy a fortifikační plány.

Fond mikrofilmů a mikrofiší

Fond mikrofiší a mikrofilmů obsahuje 262 jednotek. Jsou na nich uložena především legionářská periodika a časopisy z období 2. světové války.

Fond dokumentů na CD-ROMech a videokazetách

Na kompaktních discích jsou uloženy některé digitalizované staré tisky a periodika z období 2. světové války. Dále jsou také zpřístupněny některé encyklopedie, slovníky a výukové programy.

6.3 ČINNOST KNIHOVNY VHÚ PRAHA V ROCE 2014

V souladu se zákonem č. 257/2001 Sb. a usnesením vlády ČR č. 28/2012 o Koncepci rozvoje knihoven v ČR na léta 2011 až 2015 se Knihovna VHÚ věnovala následujícím odborným činnostem.

1. Mimořádná revize a slučování fondů

Od listopadu 2013 zahájila knihovna práce na mimořádné revizi knihovních fondů po stěhování, která je nutnou přípravou na fyzické sloučení fondů obou bývalých referátů knihovny. Ty do podzimu předchozího roku působily jako samostatné knihovny evidované na MK ČR. Administrativní sloučení těchto referátů přineslo velké množství prací zahrnující také jejich fyzické sloučení, neboť dosavadní stav neodpovídal organizaci stavění knihovních fondů a neumožňoval rychlou a bezproblémovou orientaci v knihovních dokumentech. Taktéž byl neúsporný z hlediska využití svěřených prostor.

2. Retrospektivní konverze a rekatalogizace

V roce 2014 dokončila Knihovna VHÚ intenzivní jmennou rekatalogizaci knižních fondů K1 a K2 do elektronického systému.

Knihovna pokračovala v rekatalogizaci starého fondu K2 zahrnujícího dokumenty z 19. a počátku 20. století, na které se z výše uvedeného počtu podíleli 3 až 2 externí pracovníci.

V roce 2014 pokračovalo věcné zpracování fondů Knihovny VHÚ dle standardu PHNK/LCSH (Předmětová hesla Národní knihovny/Library of Congress Subject Headings). Knihovna takto spolupracuje s Národní knihovnou ČR na tvorbě mezinárodního slovníku věcných autorit stále jako jediná specializovaná knihovna, a upevnila tak svoji pozici pilotní instituce na poli spolupráce univerzálních a specializovaných knihoven v ČR řešících problematiku propojení věcných slovníků dle mezinárodních angloamerických pravidel.

Ke dni 31. 12. 2014 bylo převedeno do elektronické podoby 96.416 záznamů monografií, 8.872 starých tisků a rukopisů (malé navýšení počtu záznamů monografií odpovídá postupnému snižování stavů externích pracovníků i tomu, že práce na jmenné rekatalogizaci byly ukončeny), 30.148 kapitol v knize – příspěvků ve sborníku, 84.417 článků z časopisů, 971 periodik a 11.056 záznamů monografií s tematikou soudobého vojenství (viz výše, sloučení databází, import záznamů bývalého RSF). Roční přírůstek nosných záznamů za období leden – prosinec 2014 činí tedy 4.568 záznamů a lze konstatovat, že jmenná rekatalogizace knižních fondů je ukončena. K tomu lze připočítat záznamy autorit věcných, jmenných, geografických, názvových, nakladatelských a korporativních, jež aktualizovaná verze systému KP-win SQL statisticky nevykazuje.

3. Služby

S ohledem na probíhající mimořádnou revizi po stěhování a na slučování fondů byla knihovna od počátku roku uzavřena veřejnosti a plnila jen nezbytně nutné výpůjční služby pro chod VHÚ Praha a resortu MO. Plný provoz knihovny byl znovu obnoven od září 2014, po schválení nového knihovního řádu. Byly rozšířeny elektronické služby, objednávky dokumentů jsou přijímány jak elektronickou poštou, tak prostřednictvím rezervačního formuláře v prostředí elektronického katalogu.

V roce 2014 pokračovala knihovna v poskytování služby MVS (meziknihovní výpůjční služby). Zároveň pro pracovníky Knihovny VHÚ trvala spolupráce s Národní knihovnou Praha na službě MMVS (mezinárodní meziknihovní výpůjční služba). S ohledem na stěhování Knihovny bylo realizováno také menší množství služeb MVS a MMVS, nicméně lze konstatovat, že tyto služby byly poskytovány zaměstnancům resortu MO i po uzavření knihovny.

Knihovna VHÚ pokračovala jednak v poskytování rešeršních a referenčních služeb (např. zpracovávání odborných rešeršů), ale i ve zpracování tematických bibliografií. Knihovna, jako aktivní člen projektu Ptejte se knihovny, obnovila poskytování informačních služeb dle specifikací projektu. V projektu je zapojeno pouze 66 nejvýznamnějších knihoven v ČR.

4. Digitalizace

V roce 2014 pokračovala Knihovna VHÚ v digitalizaci periodik v projektu Historie a vojenství v dobovém tisku v rámci grantového podprogramu Kramerius, v programu VISK 7 (Ochranné reformátování dokumentů ohrožených degradací papíru). Jednalo se opět o druhý největší projekt v ČR podaný v rámci podprogramu VISK 7, větší projekt podala jen Národní knihovna ČR. V roce 2014 probíhala

digitalizace podle standardu NDK 2012, proto již v tomto roce nebylo prováděno mikrofilmování. Do projektu byly zařazeny tyto tituly periodik:

- Obrana lidu: list Československé armády, 1963-1970.
- Hlas revoluce, 1971-1975.
- Österreichische militärische Zeitschrift, 1862-1870.
- Verordnungsblatt für das k. u. k. Heer: Personalangelegenheiten. 1859-1913.
- Verordnungsblatt für die k. k. Landwehr. a navazující Verordnungsblatt f. d. k. k. Landwehr: Personalangelegenheiten. 1915-1920.
- Vojenské rozhledy = Revue militaire tchécoslovaque. 1925-1939.
- Důstojnické listy. 1921-1940.
- Letectví. 1921-1940.
- Historie a vojenství. 1952-1960.
- Československý voják. 1952-1960.
- Obrazový zpravodaj z bojiště. 1904-1905.
- Vojenské listy. 1945.
- Schematismus der K. K. Landwehr und der K. K. Gendarmerie der im Reichsrathe vertretenen Königreiche und Länder für ... 1914.
- Personalverordnungsblatt für die K. K. Kriegsmarine. 1902-1903 a 1905-1916.

V roce 2014 pokračovala Knihovna VHÚ v digitalizaci rukopisů v projektu Historie a vojenství v dobových písemnostech v rámci grantového podprogramu Manuscriptorium, v programu VISK 6 (Národní program digitálního zpřístupnění vzácných dokumentů Memoriae Mundi Series Bohemica pod patronací UNESCO). Jednalo se o třetí největší projekt v ČR podaný v rámci podprogramu VISK 6, přičemž oba větší projekty podala Národní knihovna ČR. Do projektu byly zařazeny tyto dokumenty:

- SACHSEN-TESCHEN, Albert Kasimir von. Memoires sur la Campagne de 1778 en Bohême et Moravie. [rukopis] [S.l., post 1778, post 1794?]. [251] l.
- SACHSEN-TESCHEN, Albert Kasimir von. Memoires sur la Campagne de 1792 dans les Pays-Bas. [rukopis] [S.l., post 1792, post 1794?]. [233] s.
- SACHSEN-TESCHEN, Albert Kasimir von. Mémoires sur la Campagne de l'Armée de l'Empire en 1794. [rukopis] [S.l., post 1794?]. [237] s.

- Die Erzeugung und Uibernahm Der Eisen Mounition wie solche in den Böhmischen Güsereien eingeführet ist. [rukopis] [S.l., 1751–1800]. [24] l.
- Campagne du Prince Henry de Prusse en 1760 contre Lea Russea. [rukopis] [S.l., post 1760]. [20] l.
- Armee Befehl. [rukopis] [S.l., post 1849]. [22] l.

Výběr dokumentů zahrnuje vzácné raně novověké rukopisy z Knihovny VHÚ. Tematicky lze digitalizované tituly rozdělit do tří kategorií:

- rukopisy zabývající se pevnostní architekturou a dělostřelectvem
- výběr z rukopisných válečných deníků
- výběr z rukopisných vojenských příruček, opisů vydaných vojenských předpisů a úředních záznamů, jakými jsou například schematismy či ranglisty

5. Akvizice

V roce 2014 pokračovala Knihovna VHÚ v akviziční činnosti, takže bylo možné zajistit odpovídající nákup odborné literatury a specializovaných periodik. Celkový přírůstek fondu periodik zůstal na zhruba stejné úrovni jako v předchozím roce a tvořilo jej 149 titulů. Z tohoto počtu se ale nakoupilo pouze 18 českých a 56 zahraničních titulů. Zbývající polovina celkového množství je získávána buď formou darů, nebo výměnou.

Přírůstek knižních publikací zůstal na obdobné úrovni jako v minulém roce a činil 932 svazků. Z tohoto počtu byla jen o něco víc nežli polovina (510 kusů) publikací pořízena formou nákupu. Ostatní získala Knihovna VHÚ formou výměn, darů či odpisů z jiných knihoven.

7 VÝZKUM A BADATELSKÁ ČINNOST

Vedle muzejní činnosti je nedílnou součástí aktivit Vojenského historického ústavu Praha také práce vědeckovýzkumná. Ta je principiálně zaměřena na historii českého a československého vojenství, rámcově také na oblast evropského a světového vojenství a historii obecně. Důležitým předmětem zkoumání je i problematika českého a československého I., II. a III. odboje ve 20. století a zpracovávání personálií předních vojenských osobností.

Výsledky výzkumu byly prezentovány formou studií v odborných časopisech a sbornících, v monografiích, aktivní účastí na tuzemských a zahraničních konferencích a seminářích, v přednáškové a expertní činnosti a také formou výstav. VHÚ Praha se výraznou měrou prezentoval ve sdělovacích prostředcích, ve vystoupeních zprostředkoval širší veřejnosti výsledky výzkumu vojenských dějin a přispíval tak k vytváření pozitivního obrazu AČR ve společnosti.

7.1 VÝZKUMNÉ PROJEKTY

Zaměření a specifikace výzkumných projektů pracovníků VHÚ Praha za rok 2014:

- *Historie československých legií a problematika válečných hrobů*
- *Zpravodajská služba čs. legií v Rusku 1918 - 1920*
- *Problematika dějin Podkarpatské Rusi v letech 1918–1945*
- *České a československé vojenské dějiny*
- *Československá generalita*
- *Letectvo 1. a 2. světové války*
- *Československo francouzské vztahy v oblasti vojenství z let 1926–1939*

- *Druhý odboj*
- *Čs. jednotky na Středním východě 1940 – 1943*
- *Čs. parašutisté v letech 1941 – 1945*
- *Čs. vojenské jednotky na východní frontě 1943 – 1945*
- *Čs. vojenské jednotky v Itálii v letech 2. světové války*
- *Problematika československé zahraniční armády a čs. zahraničního odboje ve Velké Británii za 2. světové války*
- *České květnové povstání a vojenské operace na československém území v roce 1945*
- *Vojenské zajištění osvobozeného pohraničí 1945*
- *Třetí odboj a politické persekuce 50. let se vztahem k vojenským osobám*
- *Československý podíl na vyzbrojování Státu Izrael a výcviku jeho ozbrojených sil*
- *Historie československé armády*
- *Dějiny druhů vojsk*
- *Historie vývoje zbrojních systémů v Československu*
- *Následky sovětské okupace 1968-1991*
- *Problematika jaderných zbraní na československém území*
- *Využití fotografie jako historického pramene*
- *Čeští vojáci v zahraničních misích 1989 – 2014*

7.2 KONFERENCE POŘÁDANÁ VHÚ PRAHA

Ve dnech 16.-17. 9. se v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky konala vědecká konference 1914 – PROMĚNY SPOLEČNOSTI A STÁTU VE VÁLCE. Konferenci připravil Vojenský historický ústav Praha a byla první akcí pořádanou v rámci cyklu Čtyři léta do pole okovaná.

Konferenci pořádala společně Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky a Ministerstvo obrany České republiky a v jejím průběhu vystoupilo se svými příspěvky více než čtyřicet odborníků na problematiku období konce 19. Století a první poloviny 20. století s důrazem na vojenské dějiny.

Konference byla zahájena v úterý 16. září dopoledne, na úvod přivítal všechny účastníky ředitel Vojenského historického ústavu Praha, plukovník Aleš Knížek. Poté se svými projevy vystoupili předseda Poslanecké sněmovny Parlamentu České republiky

Jan Hamáček a ministr obrany České republiky Martin Stropnický.

Jednání konference bylo rozděleno do dvou dnů a celkem jedenácti panelů, moderátory panelů byli především historici z Vojenského historického ústavu Praha. Jednotlivé příspěvky přednášeli odborníci a historici z několika zemí, vedle České republiky také ze Slovenska, Maďarska, Polska, Rakouska. Vystoupení obsáhla celé spektrum problematiky spojené jak s prvním rokem světové války 1914, tak se týkala období předcházející samotnému vypuknutí konfliktu.

Některé příspěvky se například zabývaly otázkou občanů české národnosti a jejich postojů k válce a bojovému nasazení – zde mnozí uváděli na pravou míru některé mýty o protirakouském postoji; Češi nastupovali do války relativně disciplinovaně a bez protestů, odpor vůči Rakousku se v nich utvářel až v pozdější době a s narůstajícími válečnými útrapami.

Vedle příspěvků věnovaných obecným tématům zde zazněly i referáty věnované konkrétním osobám či skupinám osob, nejčastěji vojenským jednotkám. Na konkrétních příkladech si tak účastníci konferenci mohli zpřítomnit dění přímo na frontách, případně při putování do frontových linií ze zázemí. Jak vyplynulo z mnoha zjištění, válka a boje byly pro obyčejné vojáky skutečným šokem, museli se vyrovnávat s něčím dosud zcela nepoznaným a hrůzným.

Konference 1914 – PROMĚNY SPOLEČNOSTI A STÁTU VE VÁLCE bezesporu přispěla k hlubšímu poznání některých aspektů počátku první světové války.

7.3 KONFERENCE S ÚČASTÍ PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA A PŘEDNÁŠKOVÁ ČINNOST

Přehled aktivní účasti pracovníků VHÚ Praha na konferencích a přednášková činnost v roce 2014:

Tomáš JAKL

- Výstavba pomníků padlým čs. dobrovolníkům v Rusku v letech 1918 až 1920. Mezinárodní konference – 100. výročí 1. světové vojny. Ministerstvo vnitra SR. Bratislava, Slovensko 30. 6. – 1. 7. 2014.
- Turecko v první světové válce. Odborno-didaktická konference 100 rokov od vypuknutia 1. svetovej vojny Učíme sa z histórie. Metodicko-pedagogické centrum Bratislava. Zlaté Moravce, Slovensko 2. 6. 2014.
- Bitva u Zborova a její význam. Odborno-didaktická konference 100 rokov od formovania československých légii Učíme sa z histórie. Metodicko-pedagogické centrum Bratislava. Zlaté Moravce, Slovensko 3. 6. 2014.
- Rekonstrukce Čestného vojenského pohřebiště na Olšanských hřbitovech v Praze. 1914 – proměny společnosti a státu ve válce. VHÚ. Praha 16.-17. 9. 2014.
- Policisté padlí v pražském povstání. IX. konference policejních historiků. Muzeum Policie ČR. Praha 16. 10. 2014.
- Osvobození Podkarpatské Rusi. Mezinárodní sympozium Válečný rok 1944 v okupované Evropě a v protektorátu Čechy a Morava. Ústav pro studium totalitních režimů. Praha 30. 10. 2014.
- Ztráty 1. divize VS KONR v bojích o Prahu. Международная конференция посвящена 70. годовщине принятия Пражского манифеста Освобождения Народов России. Sdružení Ruská tradice. Praha 14.-16. 11. 2014.
- Českoslovenští legionáři v Britské armádě. II. konference ČSOL. Praha 29.-30. 11. 2014.
- Československé Legie. Jihlava 30. 1. 2014.
- Obrněná technika ROA v Pražském povstání. Pardubice 15. 2. 2014.
- Druhý československý odboj. Neratovice 20. 2. 2014.
- Zborov a Bachmač. Tábor 10. 4. 2014.
- Plukovník generálního štábu Zdeněk Vltavský. Ledec nad Sázavou 8. 8. 2014.
- Československé legie v Rusku 1918–1920. Tábor 10. 11. 2014.

Tomáš KYKAL

- Conflict of Conscience and Duty – Czechs in the First World War. Symposium An outlook on World War I. Istanbul, 7. 11. 2014.
- Sokolové v legiích ve světle statistiky, II. mezinárodní konference ČSOL a projektu Legie 100. Praha, 29.-30. 11. 2014.
- Od Soči na Piavu. Morašice, 13. 6. 2014.

- Vzpomínková akce ke stému výročí zahájení 1. světové války. Kunratice, 26. 6. 2014
- Svár svědomí a povinnosti – zamyšlení nad údělem obyvatel českých zemí v první světové válce; Pátrání po osudech vojáků první světové války. Kolín, 21. 9. 2014.

Jindřich MAREK

- Společnost Ludvíka Svobody. Konference k výročí bojů čs. jednotek na východní frontě v roce 1944.
- Čeští trampové v boji s nacismem 1936 – 1945. Pedagogická fakulta UK.
- Čeští trampové pod tlakem komunistického režimu. Pedagogická fakulta UK.
- Co bychom měli vědět o 1. světové válce. ZŠ Libeň.
- Český voják na křižovatkách 1. světové války. Moravské zemské muzeum Brno.
- Boje na Dukle 1944. 42. mechanizovaný prapor Tábor.

Zdeněk MUNZAR

- Knihovna VHÚ Praha jako zdroj informací k 1. světové válce. Konference VHÚ Praha.

Ivo PEJČOCH

- Divizní soud Užhorod. Konference Podkarpatská Rus v československém státě (1918-1945). Filosofická fakulta UK, 17. 9. 2014.
- Československé tankové jednotky na východní frontě. MO, 3. 10. 2014.
- Československé cyklistické jednotky v září 1938. Konference k 100. výročí narození četaře Arnošta Hrada. Praha, 9. 10. 2014.
- Rusíni v Čs. armádním sboru v SSSR. Konference Podkarpatská Rus v období druhé světové války. Filozofická fakulta Užhorod, 17. 10. 2014.
- Okupace a kolaborace v jihomoravském regionu. Miroslav, 24. 10. 2014.
- Vznik a vývoj vojenského letectva. Studentský projekt Pražský pramen, 23. 11. 2014.

Jiří PLACHÝ

- Počátky henleinovského hnutí na Podkarpatské Rusi (1936–1938). Konference Podkarpatská Rus v československém státě 1918–1945, Praha.
- Obyvatelé Podkarpatské Rusi v československém zahraničním odboji na Západě (1939–1945). Konference Podkarpatská Rus v československém státě 1918–1945, Užhorod

- Ztráty čs. armády v době mezi květnovou mobilizací a obsazením českých zemí. Konference k 100. výročí narození četaře Arnošta Hrada
- O bojích u Dunkerque. MO, Praha.
- Přednáškový blok o čs. zahraničním odboji za 2. světové války. Kurz Generálního štábu na katedře celoživotního vzdělávání Univerzity obrany Brno.

Karel STRAKA

- Vyslání Francouzské vojenské mise do Československé republiky v roce 1919 jako prostředek vytváření velké francouzské poválečné strategie. Mezinárodní konference Dimensions of the First World War (Dimenzije prve svetovne vojne). Slovinsko, Lublaň 12. 11. 2014.
- Vojenská situace Československé republiky v meziválečném období s akcentem na rok 1938. Kurz Generálního štábu na katedře celoživotního vzdělávání Univerzity obrany Brno, 26. 3. 2014.
- Edvard Beneš a obrana státu z přednáškového cyklu podíl významných osobností na výstavbě čs. armády z let 1918–1939. Kurz Generálního štábu na katedře celoživotního vzdělávání Univerzity obrany Brno, 27. 3. 2014.
- Stráž obrany státu z let 1936–1939. Velitelství Vojenské policie v Olomouci jako součást podílu VHÚ Praha na udělení čestného názvu Velitelství Vojenské policie v Olomouci ve znění „Stráže obrany státu 1936–1939“, 21. 5. 2014.
- Projev s životopisným nástinem genmjr. Antonína Sochora v rámci vojenské slavnosti a spolupráce VHÚ Praha na udělení čestného názvu Rotě Aktivních záloh při Krajském vojenském velitelství Ústí nad Labem, 13. 7. 2014.
- Osudy brig. gen. in memoriam Josefa Churavého. Vojenský geografický a hydrometeorologický úřad v Dobrušce, 18. 6. 2014.

Prokop TOMEK

- Příslušník SNB Václav Šnajdr ve třetím odboji. Konference věnovaná třetímu odboji, Městský úřad Klatovy, 5. 3. 2014.
- Třetí odboj. Společnost Člověk v tísni, Praha, 21. 3. 2014.
- Radio Svobodná Evropa, Kavárna Universitas Pardubice, 25. 3. 2014.
- Přednáška pro veřejnost u příležitosti odhalení pamětní desky Rudolfu Krzákovi, Bernartice, 4. 4. 2014.
- Vojáci ve třetím odboji. Referát na 14th Annual Conference of the Euro-Atlantic Conflict Studies Working Group, Bratislava, 10. 4. 2014.
- Vzpomínový večer ThDr. Alexander Heidler a RFE, Kostel Nejs. Salvátora, Praha, 5. 5. 2014.
- Účast na pořadu Václav Havel a RFE, Knihovna Václava Havla, Praha, 7. 5. 2014.
- Vojáci ve třetím odboji. Konference Společnost pro vědy a umění, Plzeň, 1. 7. 2014.

- Referát na mezinárodní konferenci Free Europe Committee, Gdaňsk, 5. 9. 2014.
- Případ pplk. Josef Hodic, konference Österreichischer Zeitgeschitetag, Klagenfurt, 1. 10. 2014.
- Panelová diskuse - 25 let od pádu železné opony a zahájení výstavy Hlasy svobody. Centrum Bavaria Bohemia Schönsee, 23. 10. 2014.
- Balony svobody. Využití balonů k překonávání státních hranic před rokem 1989. V rámci projektu Knihovna snů. Knihovna Akademie věd Praha, 1. 11. 2014.
- Vliv zahraničního vysílání v Československu, Pedagogická fakulta FF UK, Praha, 18. 11. 2014.
- Přednáška v rámci cyklu společnosti Člověk v tísní Filmy na školách, Střední průmyslová škola v Úžlabině, Praha 10, 24. 11. 2014.
- Tradice čs. legií po únoru 1948. Konference 100. let československých legií. 2. mezinárodní konference ČSOL, Praha, 29. 11. 2014.
- Stopy StB v Praze. Konference Česká společnost v 80. letech minulého století. Národní muzeum v Praze, 5. 12. 2014.

8 PREZentační činnost

8.1 KALENDÁRIUM

Duben

- výstava Historie česko-srbské vojenské spolupráce, Vojenské muzeum v pevnosti Kalemegdan
- vernisáž výstavy k 15. výročí vstupu České republiky do NATO, Generální štáb AČR
- zahájení sezóny Leteckého muzea Kbely

Květen

- zahájení sezóny Vojenského technického muzea Lešany „15 let ČR v NATO“
- program vzpomínkové akce k 72. výročí operace „Anthropoid“, Praha 8 – Libeň
- vernisáž výstavy k 70. výročí vylodění Spojenců v Normandii a bojů československých vojáků u Dunkerque, Generální štáb AČR

Červen

- Pražská muzejní noc – účast Leteckého muzea Kbely a Armádního muzea Žižkov
- vernisáž výstavy „V zákopech první světové války“, Armádní muzeum Žižkov

Červenec

- zapojení do akce „Vlak Lustig – vlak naděje“, představení výstavy „Gešer ad Halom – Most až sem“
- vernisáž výstavy „Od atentátu k válce“, Generální štáb AČR

Srpen

- Tankový den ve Vojenském technickém muzeu Lešany „výročí roku 1944“

Září

- vernisáž výstavy „Karpatská kalvárie 1944“ připomínající boje na Dukle, Generální štáb AČR
- výstava „Tváře odvážných“, Tereziánské křídlo Starého královského paláce Pražského hradu
- vědecká konference „1914 – Proměny společnosti a státu ve válce“ v rámci cyklu „Čtyři léta do pole okovaná“, Poslanecká sněmovna Parlamentu ČR
- výstava „Podkarpatská Rus za druhé světové války“, Filosofická fakulta UK
- otevření posádkového muzea vojenské školy v Moravské Třebové
- Land Rover Day, Vojenské technické muzeum Lešany
- Dětský den ve Vojenském technickém muzeu Lešany

Říjen

- výstava „Čeští umělci ve válce“, nádvoří Armádního muzea Žižkov
- výstava „Češi pod prapory Velké války“, pražská Kampa
- vernisáž výstavy k 95. výročí Generálního štábu, Generální štáb AČR
- výstava „Světová válka a naše revoluce“, Skleněný palác, Praha 6

Listopad

- Den válečných veteránů v Armádním muzeu Žižkov
- Umístění náhrobního kamene vojína Dominika Náplavy ve výstavě „V zákopech první světové války“, Armádní muzeum Žižkov

Prosinec

- Výstava „Zima v zákopech“, Armádní muzeum Žižkov

8.2 NÁVŠTĚVNOST

Celková návštěvnost v roce 2014

Armádní muzeum Žižkov	89 000
Letecké muzeum Kbely	116 000
Vojenské technické muzeum Lešany	124 000

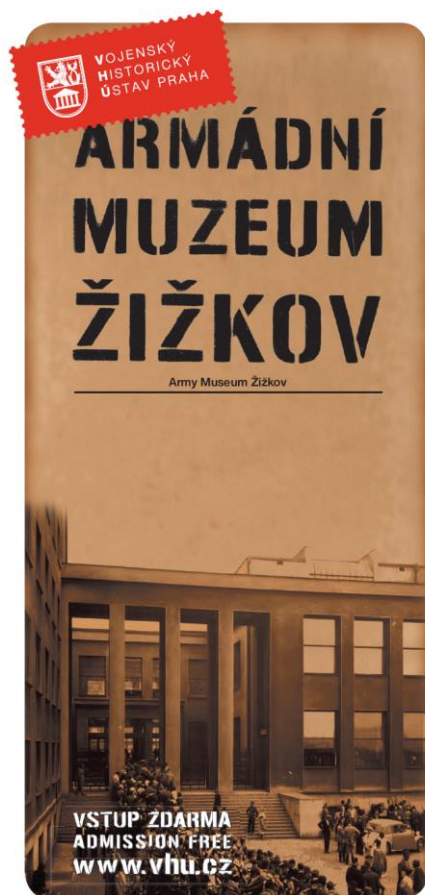
Speciálně doprovodné programy ke stálým expozicím VHÚ Praha

Speciálně doprovodných programů pořádaných v muzeích VHÚ Praha se zúčastnilo celkem 8 434 osob ve 320 skupinách, z toho:

Pro děti a mládež	266
Pro vojáky z povolání	24
Pro seniory	18
Pro zdravotně handicapované	12

8.3 ARMÁDNÍ MUZEUM ŽIŽKOV

Armádní muzeum je umístěno v Praze na Žižkově v historických budovách Památníku osvobození. Expozice muzea je rozčleněna do pěti základních celků.

8.3.1 Historie

V budově patřící do komplexu původního Památníku osvobození na úpatí Vítkova je nyní situováno Armádní muzeum Žižkov. Ve své sedmdesátileté historii prošlo podobnými dějinnými peripetemi jako celý stát. V současnosti jeho expozice prezentuje ve třech sálech historii čs. armády a odboje od počátku 1. světové války až do padesátých let 20. století.

Expozice v žižkovském muzeu byla v meziválečném období dělena do pěti časových úseků:

- od léta 1914 do konce roku 1915
- 1916 a zima 1916/1917
- od jara 1917 do jara 1918
- od jara 1918 do vzniku Československa, resp. do uzavření příměří
- od vzniku státu do roku 1920, do návratu posledních transportů čs. legionářů

Za nacistické okupace, v září 1939, zabralo celý areál Památníku osvobození gestapo a vzniklo zde oddělení pro zřízení německého Vojenského muzea (Heeresmuseum Prag), a to v rámci tzv. Kriegswissenschaftliche Verbindungsstelle. Ta spravovala muzejní, archivní i knihovní záležitosti.

Muzejní exponáty ze Žižkova a Karlína přestěhovali Němci do Schwarzenberského paláce na Hradčanech, kde bylo od roku 1940 budováno německé Vojenské muzeum. Na sklonku války byly muzejní sbírky zčásti vyvezeny za hranice. Většinu se naštěstí podařilo získat zpět, některé exponáty však byly rozkradeny či zničeny.

Po válce bylo zřízeno Muzeum Památníku osvobození. Toto muzeum se zaměřilo na I. i II. odboj a bylo rozděleno na dvě základní části:

- období 1914–1918
- období 1939–1945

Po změně režimu v únoru 1948 byly stávající expozice Památníku osvobození v rozporu s komunistickou ideologií a jejím pohledem na legionářskou tradici. Proto se již záhy nové vedení ústavu, s novým náčelníkem VHÚ brig. gen. Čeňkem Hruškou (budoucím náčelníkem Hlavní politické správy čs. armády), rozhodlo muzeum uzavřít a zásadně přestavět „nevyhovující“ expozice Muzea Památníku osvobození. V roce 1951 se uskutečnila výstava „30 let Komunistické strany Československa“. Po této výstavě se muzeum pro veřejnost opět uzavřelo a svůj další provoz obnovilo až v roce 1954 pod novým názvem Muzeum československé armády. Nově instalované expozice zachycovaly novodobou historii čs. armády a ČSLA (Československé lidové armády).

Po pádu komunistické moci v listopadu 1989 se muzeum na Žižkově mění na Muzeum odboje a České armády, nyní nese název Armádní muzeum Žižkov.

8.3.2 Stálá expozice

Stálá expozice Armádního muzea Žižkov je umístěna ve třech rozsáhlých sálech a v horním foyer muzea. Čtvrtý sál Armádního muzea je vyčleněn pro pořádání příležitostných výstav. Z těch nejúspěšnějších jmenujme alespoň „Naši dělostřelci včera a dnes“, „Západní paravýsadky a domácí odboj“, „Bitva u Sokolova 1943“, „Invaze 1944“, „Military Radio“, „Atentát, Operace ANTHROPOID 1941–1942“, „Doteky 2. světové války“, „Mobilizace“, „1945 - konec války v Čechách“ či „Pod křídly Sokola“. Součástí Armádního muzea je rovněž „Muzejní kino Vítkov“, které promítá dobové dokumenty, filmové týdeníky, atd.

Stálá expozice Armádního muzea Žižkov je členěna následujícím způsobem:

Sál 1914–1918

Je věnován období 1. světové války a I. čs. vojenskému odboji. Výsledkem války, která výrazně změnila politickou mapu Evropy, bylo i zřízení samostatného československého státu, jedné z tzv. nástupnických zemí po rozpadu rakousko-uherské monarchie.

Kromě vývoje na domácí politické scéně a účasti českých a slovenských vojáků pod prapory habsburské monarchie je největší část této expozice věnována především úsilí čs. domácího a zahraničního odboje o zřízení vlastního státního útvaru. Vzhledem k charakteru muzea je akcentována především historie zahraničních ozbrojených útvarů, čs. legií. V tomto vojsku ještě neexistujícího státu bojovalo proti ústředním mocnostem v Srbsku, Rusku, Itálii a Francii více než 110 000 Čechů a Slováků, kteří tak zásadní měrou přispěli k dosažení čs. státní suverenity.

Kromě celé řady unikátních dobových stejnokrojů, chladných, lehkých a těžkých palných zbraní, praporů, řádů a vyznamenání a dalších sbírkových předmětů zde návštěvník nalezne např. výtvarná díla předních českých umělců Jana Štursy, Františka Kupky, Vincence Makovského, Otty Gutfreunda a Vojtěcha Preissiga. Součástí expozice jsou rovněž osobní památky na významné osobnosti z řad legionářů i politiků bojujících za samostatný stát. Unikátní předměty zde mimo jiné připomínají životní osudy Edvarda Beneše, Milana Rastislava Štefánika či gen. Rudolfa Medka, pozdějšího ředitele Památníku osvobození.

Sál 1918–1939

Soustředí se na muzejní zmapování historického vývoje armády meziválečného Československa. V tomto období ČSR patřila sice k menším, ale politicky, ekonomicky a kulturně nejvyspělejšími státním tehdejší Evropy. Jeho pozici na mezinárodní scéně však ztěžovala nejen geograficky exponovaná poloha v centru Evropy, ale i jeho národnostní struktura. Obě tyto okolnosti poznamenaly dvacetiletou existenci ČSR. Hned po svém vzniku musel nový stát čelit odstředivým snahám některých významných národnostních menšin, odvolávajících se na právo na sebeurčení. V roce 1919 se dokonce dostal i do ozbrojeného konfliktu se sousedním Polskem a především s Maďarskem, usilujícími o revizi státních hranic. V následujících letech však čs. stát osvědčil svou vitalitu a prosperitu, která trvala až do počátku 30. let, kdy jej naplno zasáhla světová hospodářská krize. Sál je zakončen exponáty z let 1938 a 1939, kdy došlo k narušení státní integrity a posléze k postupnému zániku čs. státnosti.

Všechny tyto události dvaceti meziválečných let jsou bohatě dokumentovány velkým množstvím palných zbraní domácí i zahraniční konstrukce, stejnokrojů a dalších sbírkových předmětů. Za pozornost jistě stojí i osobní památky na náčelníky francouzské vojenské mise v ČSR, gen. Maurice Pellého a gen. Louise Fauchera, na významné čs. generály Stanislava Čečka, Aloise Eliáše, Rudolfa Medka a další osobnosti. Ke zcela unikátním patří i kolekce nejceněnějších exponátů z muzejních sbírek VHÚ Praha, totiž nejvyšších zahraničních řádů udělených hlavám čs. státu, prezidentům T. G. Masarykovi a E. Benešovi, jakož i kompletní sbírka všech stupňů a skupin nejvyššího čs. Řádu Bílého lva.

Sál 1939–1945

Je věnován 2. světové válce a II. čs. vojenskému odboji. Návštěvníci se detailně seznámí s účastí Čechů a Slováků ve vojenských operacích na všech frontách tohoto dosud nejkrvavějšího válečného konfliktu, v domácím odboji a v dalších akcích, které měly za cíl obnovení čs. státní samostatnosti. Úvod sálu je věnován odchodům čs. vojákům do zahraničí a jejich zapojení do prvních budovaných vojenských jednotek, závěr pak Českému národnímu povstání a osvobození Československa.

I tento sál velmi bohatě dokumentuje sledované období velkým množstvím exponátů, od palných zbraní přes vojenské prapory, stejnokroje různé provenience až k řádům a vyznamenáním a dalším památkám. Nechybí ani velké množství modelů tehdejší vojenské techniky.

Z raritních vojenských stejnokrojů jmenujme alespoň generálskou uniformu významného legionáře a pozdějšího předsedy protektorátní vlády Aloise Eliáše, popraveného nacisty za spolupráci s odbojem, ale i vojenské stejnokroje prezidenta čs. exilové vlády Edvarda Beneše a ministra zahraničí Jana Masaryka.

Další unikátní „dotýkané“ předměty představují stejnokroje npor. Adolfa Opálky, velitele „pražských“ parašutistů, kteří uskutečnili zdařilý atentát na zastupujícího říšského protektora SS-Obergruppenführera Reinharda Heydricha; dále velitel 3ll. čs. bombardovací perutě RAF gen. Vladimír Nedvěda, velitele čs. vojenské jednotky na Středním východě a pozdějšího gen. Karla Klapálka, velitele čs. vojenské jednotky v SSSR a pozdějšího prezidenta ČSSR gen. Ludvíka Svobody, hrdiny bitvy u Sokolova npor. Otakara Jaroše či kpt. Jána Nálepky, který přešel od slovenské Zajišťovací divize k sovětským partyzánům, v jejichž řadách později padl.

Mezi nejceněnější vystavované předměty patří i osobní památky na Jana Kubiše, Josefa Gabčíka a další parašutisty, stejně jako na gen. Heliodora Píku, letce škpt. Aloise Vašátka, jednoho z nejvýznamnějších členů odbojové organizace Obrana národa škpt. Václava Morávka, hrdinu SSSR npor. Antonína Sochora a řadu dalších osobností II. čs. odboje.

K ilustrování průběhu 2. světové války a současně k pochopení začlenění čs. odboje do dobových vojenských a politických souvislostí slouží přehledy stěžejních událostí tohoto šestiletého období a zdařilá dioramata znázorňující klíčové vojenské operace v letech 1939–1945.

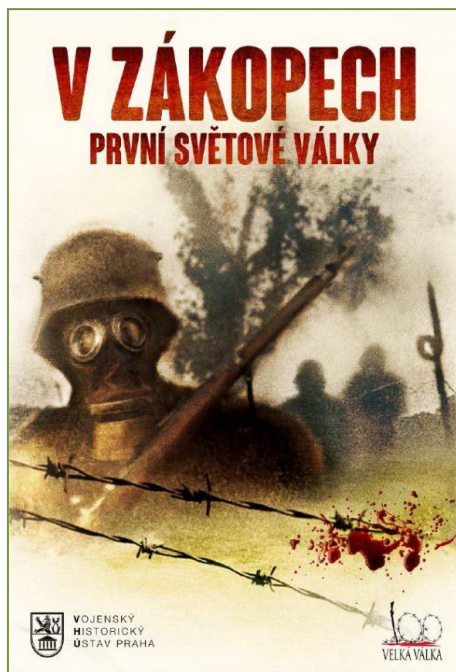

Horní foyer muzea

Čtvrtá část expozice je věnována perzekuci příslušníků čs. armády po únorovém státním převratu v roce 1948 a III. protikomunistickému odboji.

v

8.3.3 Výstava

Výstava „V zákopech první světové války“ je součástí projektu VELKÁ VÁLKA 1914 – 1918, na kterém se podílí celkem devět paměťových institucí České republiky. Výstava je stěžejním a originálním příspěvkem VHÚ do celého souboru akcí a událostí připomínajících 100 let od vypuknutí první světové války. Jde také o nejvýznamnější výstavní aktivitu VHÚ v roce 2014.

Klade si za cíl ukázat první světovou válku z pohledu těch, kteří jí byli zasaženi přímo a nejvíce – tedy z pohledu obyčejných vojáků, ať už byli na straně Rakouska-Uherska či vítězných států. Na osudech několika z nich je válka prezentována jako událost, která, ačkoliv byla vnímána každým z nich různě, je všechny navždy poznamenala.

Hlavním výstavním motivem je vlak. Fenomén železnice se ukázal v tomto konfliktu jako zásadní. Vlak odvážel po celou dobu konfliktu mobilizované vojáky na frontu, vlakem se vraceli vojáci po letech bojů do svých domovů. Současně při nebezpečí průlomu vlastní obrany umožnila železnice rychle soustředit posily a přehradit postup nepřítele. Vlak je nerozlučně spjat s anabází čs. legií v Rusku. Cestu, při níž se legionáři probíjeli nekonečnými pláněmi, trávili legionáři ve speciálně upravených vagonech, které se na dlouhé týdny staly jejich domovem i obávanou údernou silou. A v neposlední řadě odvážel salónní vůz následníka trůnu Františka Ferdinanda v červnu 1914 do Sarajeva a zároveň přeneseně Evropu do války. Ta skončila v Compiègne 11. 11. 1918 taktéž v železničním salónním voze. A jsou to právě stylizované vagony, které ohraničují největší část výstavy věnovanou „novým zbraním“.

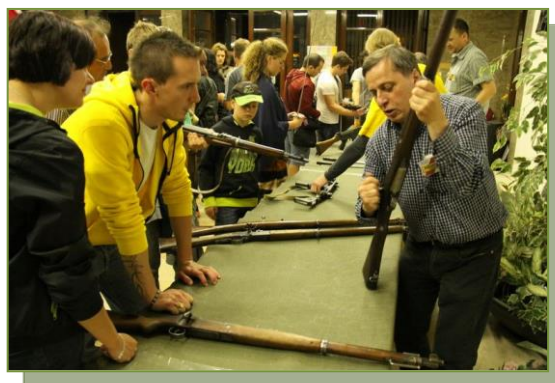
8.3.4 Akce pro veřejnost

Pražská muzejní noc

VHÚ Praha se i v roce 2014 zapojil do 11. ročníku Pražské muzejní noci, která se konala v sobotu 14. 6. Doprovodný program akce tvořila dětská střelnice, soutěže, statické ukázky střelných a palných zbraní ze sbírek VHÚ Praha. Návštěvníci si mohli prohlédnout především modely bojů při vylodění v Normandii v roce 1944. U modelů probíhaly také komentované ukázky, které měli na starosti odborní pracovníci. Celkem tři modely ukazovaly vylodění na plážích Omaha a Sword a také boje u Pegasus Bridge.

Celkem se Pražské muzejní noci zúčastnilo 39 institucí s 69 objekty, které navštívilo na 170 000 zájemců.

Den válečných veteránů

V pořadí už třetí Den válečných veteránů proběhl v Armádním muzeu Žižkov v úterý 11. 11. Pro návštěvníky byl připraven speciální program, účastnily se ho v dopoledních a poledních hodinách především děti a školní výpravy, odpoledne přicházeli dospělí návštěvníci. Zvláštní program ke Dni válečných veteránů byl sestaven z několika částí, které přesně v jedenáct hodin dopoledne odstartoval výstřel z historického děla na nádvoří Armádního muzea Žižkov.

Na venkovních plochách uvnitř areálu muzea a v jeho těsné blízkosti si mohli návštěvníci prohlédnout především vojenskou techniku. K vidění bylo bojové vozidlo Land Rover Cowboy a také obrněné vozidlo Iveco – u obou stáli příslušníci Armády České republiky, kteří zájemcům podávali zasvěcené výklady o technických údajích a bojových možnostech vozidel a umožnili návštěvníkům posadit se do vozů. Na nádvoří muzea bylo vystaveno americké vozidlo Hummer, jehož okolí zdobila výstroj americké armády, kterou vojáci USA používali v bojích v Iráku či Afghánistánu.

Historickou bojovou techniku připomnělo vozidlo M3 Half-Track, americký polopásový obrněný transportér z období druhé světové války. Dalším příkladem historické techniky bylo vozidlo M8 Greyhound, šestikolka z druhé světové války, lehce opancéřovaná a vyzbrojená kanónem a kulometem. I Half-Track a jeho otevřená korba byla návštěvníkům přístupná.

Velkému zájmu se letos těšila především výstava V zákopech 1. světové války, kterou procházela jedna školní výprava za druhou – školákům se přitom dostalo výkladu, který připravovali vědečtí pracovníci VHÚ a kurátoři muzeí.

Pozornost přitahovaly i vědomostní soutěže, kterých se účastnili prakticky všichni, kteří dorazili do Armádního muzea Žižkov v rámci školních výprav. Byly jim nabídnuty informační listy z edukativního programu Historikon, které svým tematickým záběrem postihují nejen období první světové války, ale celou historii českých zemí v průběhu 20. století. Celkem bylo ve vědomostních soutěžích rozdáno několik stovek listů s otázkami a soutěžními úkoly.

Velkému zájmu se těšily i akce a soutěže na nádvoří: ať už šlo o střelbu z airsoftových zbraní, nebo střelení na terč ze vzduchovky. Uvnitř muzea byly také speciálně připravené ruční palné zbraně, které bylo možné vzít do ruky u podlouhlého stolu. Vedle pušek tu byly i některé samopaly. Atmosféru Dne válečných veteránů spoluvytvářeli i pracovníci muzea v dobových stejnokrojích.

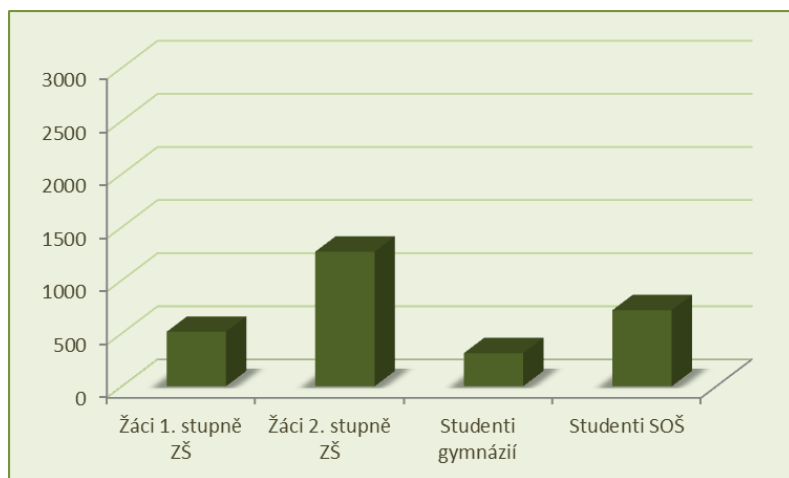
8.3.5 Edukativní program - Operace Historikon

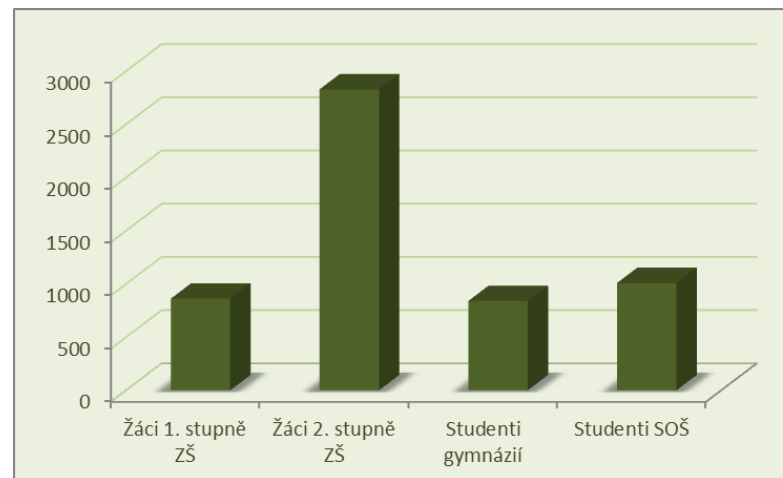
V Armádním muzeu Žižkov se již čtvrtým rokem realizuje úspěšný edukativní projekt *Operace Historikon* určený pro žáky základních a studenty středních škol. Mezi hlavní pilíře edukativního programu patří komentované prohlídky expozic muzea, které provádějí odborní pracovníci VHÚ Praha. Školám jsou také nabízeny pracovní listy, které byly vytvořeny ke všem výstavním sálům pro různé věkové kategorie. Další podstatnou součástí programu jsou přednášky k expozicím Armádního muzea. Každá škola si může před svou návštěvou vybrat z třinácti nabízených tematických okruhů týkajících se historického období 1914 – 1945. Mimo to je nabízena i přednáška vztahující se k historii armády ČR.

Následující analýza přináší porovnání školních exkurzí v letech 2013 a 2014, ale i celkový statistický souhrn návštěvnosti od počátku realizace projektu do současnosti (2011–2014). V analýze jsou započítáni jen ti žáci a studenti, kteří se do edukativního projektu *Operace Historikon* zapojili. Celkový počet žáků a studentů, kteří navštívili ve sledovaných letech Armádní muzeum Žižkov je vyšší.

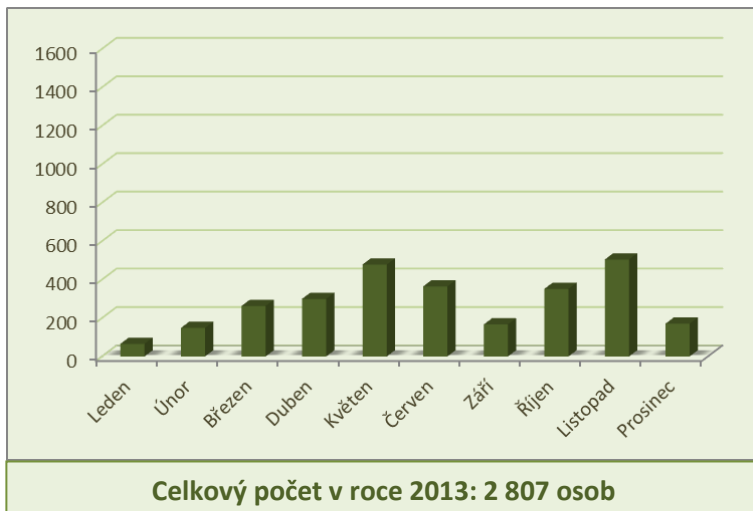
EXKURZE 2013 DLE POČTU ŽÁKŮ A STUDENTŮ

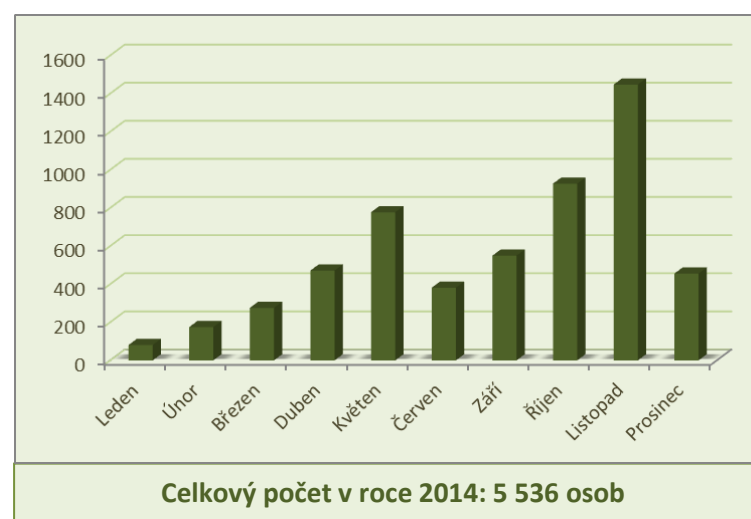
EXKURZE 2014 DLE POČTU ŽÁKŮ A STUDENTŮ

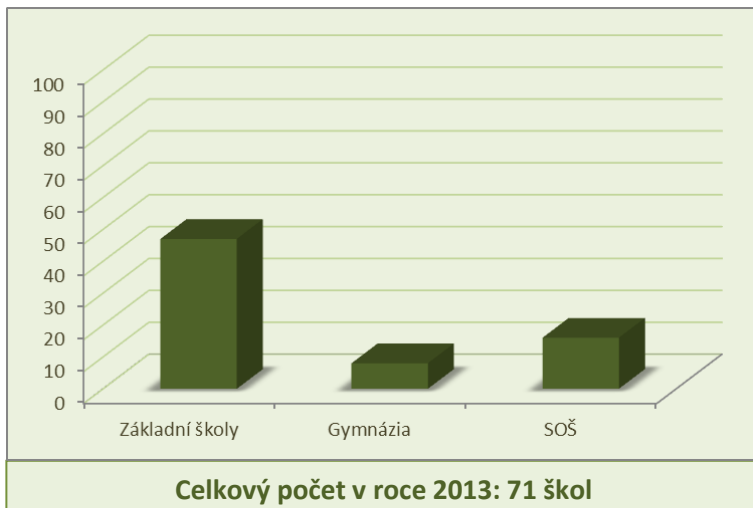
EXKURZE 2013 DLE JEDNOTLIVÝCH MĚSÍCŮ

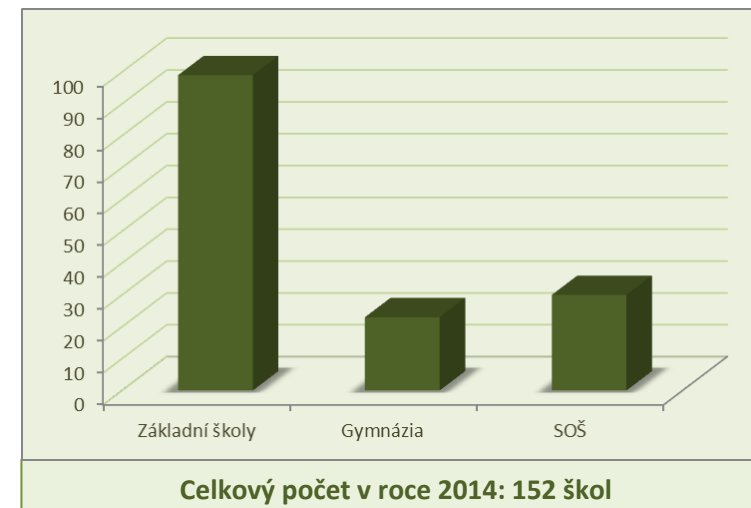
EXKURZE 2014 DLE JEDNOTLIVÝCH MĚSÍCŮ

EXKURZE 2013 DLE TYPŮ ŠKOL

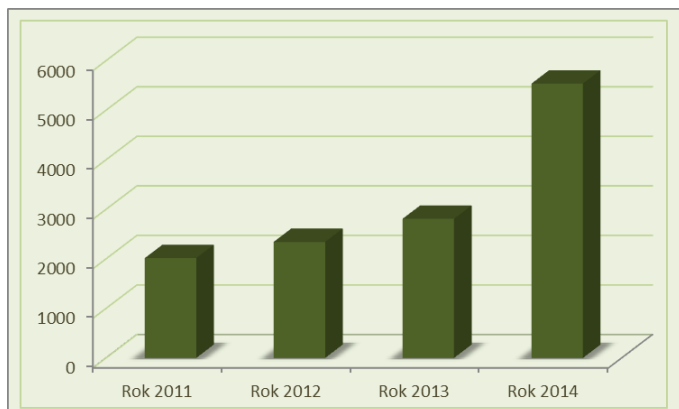

EXKURZE 2014 DLE TYPŮ ŠKOL

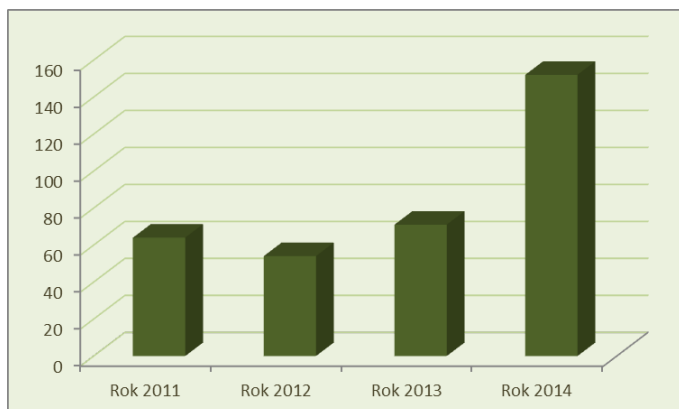
Následující data představují celkové srovnání školních exkurzí z let 2011 – 2014. Pro přehlednost jsou zde uvedeny sloupcové grafy, které prezentují počty osob a zapojených škol v jednotlivých letech realizace projektu, tabulky pak popisují absolutní hodnoty sledovaných počtů v jednotlivých kategoriích rozdělených dle věku a typu škol.

Srovnání exkurzí v letech 2011 – 2014 dle počtů žáků a studentů

Rok	Žáci 1. st. ZŠ	Žáci 2. st. ZŠ	Studenti gymnázií	Studenti SOŠ	Celkem
2011	301	851	378	484	2 014
2012	285	924	343	789	2 341
2013	513	1 267	311	716	2 807
2014	861	2 828	839	1008	5 536

Srovnání exkurzí v letech 2011 – 2014 dle zapojených škol

Rok	ZŠ	Gymnázia	SOŠ	Celkem
2011	42	11	12	65
2012	32	10	12	54
2013	47	16	8	71
2014	99	23	30	152

Závěrečná interpretace a diskuse nad výsledky

V prvních dvou grafech byly zhodnoceny školní exkurze v letech 2013 a 2014. Z výsledků analýzy vyplývá, že edukativního programu „Operace Historikon“ se nejvíce v obou sledovaných obdobích zúčastňují žáci druhých stupňů ZŠ. U této skupiny byl také v roce 2014 zaznamenán nejvyšší nárůst návštěvnosti, počet žáků z druhých stupňů ZŠ vzrostl oproti roku 2013 o celých 1 561 osob. V témže roce se edukativního programu také zúčastnilo o 528 více studentů gymnázií než v roce 2013. U ostatních skupin, tj. žáků 1. stupňů ZŠ a studentů SOŠ došlo rovněž ke zvýšení oproti roku 2013. Celkově se edukativního programu v roce 2014 zúčastnilo o 2 729 osob více než předchozí rok. Jedná se o nejvýznamnější zvýšení, které jsme během celé realizace projektu zaznamenali. V minulých letech sice počet osob zapojených do projektu také stoupal, ale ne tak výrazně (např. v roce 2013 se do projektu zapojilo o 466 osob více než v roce 2012). Mezi nejnavštěvovanější měsíce v roce v obou sledovaných obdobích patří květen, říjen a listopad. V roce 2014 byl také zaznamenán významný nárůst v počtu zapojených škol. V roce 2013 navštívilo Armádní muzeum Žižkov 71 škol, v roce 2014 pak 152 škol. Do celkového počtu nebyly dvakrát započítány ty školy, které Armádní muzeum Žižkov navštívily v jednom roce opakovaně. Opět se jedná o nejvýznamnější zvýšení za celou dobu realizace projektu.

Dále bylo představeno celkové srovnání školních exkurzí za celou dobu realizace projektu (2011–2014). Dle jednotlivých grafů a tabulek je zřejmé, že rok 2014 byl pro edukativní projekt VHÚ Praha z hlediska návštěvnosti výrazně úspěšnější, než roky předchozí. V roce 2012 vzrostla oproti předchozímu roku návštěvnost o 16%, v roce 2013 o 20% a v roce 2014 se návštěvnost škol zvýšila o celých 97%. Z hlediska nárůstu návštěvnosti můžeme procentuálně porovnat premiérový rok realizace projektu 2011 s návštěvnicky nejúspěšnějším rokem 2014, v němž muzeum navštívilo o 175% více osob než v roce 2011.

Na významném zvýšení návštěvnosti škol v roce 2014 má pravděpodobně vliv několik faktorů:

- **Výročí vypuknutí první světové války**

Rok 2014 připomínal 100. výročí vypuknutí první světové války. Řada škol tak měla v rámci vzdělávacího plánu toto téma zařazeno do výuky, ve většině případů v podobě tzv. projektových dnů. Pedagogové tedy návštěvu muzea volili jako doprovodnou aktivitu k probíranému tématu.

- **Výstava V zákopech první světové války**

Nově otevřenou výstavu V zákopech první světové války pedagogové velmi kladně hodnotí. Výrazný nárůst návštěvnosti byl zaznamenán v první polovině nového školního roku (září-prosinec 2014), tedy až po zahájení výstavy (75% pedagogů mělo zájem o komentovaný průvod výstavou V zákopech první světové války). Od zahájení výstavy se také zvýšila celková návštěvnost Armádního muzea Žižkov.

- **Kvalitní propagace**

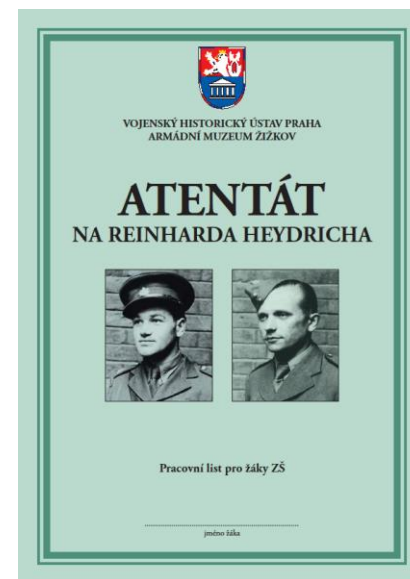
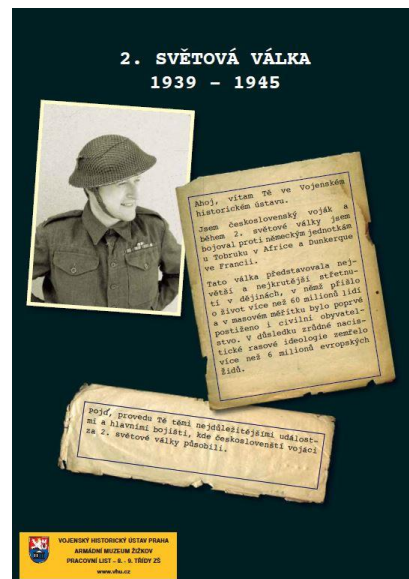
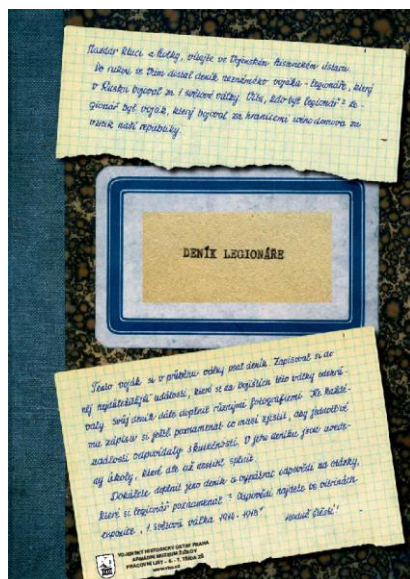
Téměř všichni učitelé při objednání komentovaného průvodu věděli o existenci nové výstavy, lze tedy usuzovat na dobrou informovanost díky kvalitní propagaci ve sdělovacích prostředcích.

- **Kvalitní nabídka programu**

Ke zvýšení návštěvností jistě přispěla kvalitní a široká nabídka programu - komentované průvody provádějí výhradně odborní pracovníci VHÚ, program je možno přizpůsobit dle požadavků pedagogů a věku žáků, pedagogové při exkurzi mohou zvolit klasickou komentovanou prohlídku výstavními sály AM Žižkov nebo pro žáky vybrat přednášku z 13 tematických okruhů, ke všem výstavním sálům a přednáškách jsou zhotoveny pracovní listy pro různé věkové kategorie (99% pedagogů má o ně při návštěvě muzea zájem).

- **Budování vztahu se školami**

Školy jsou pravidelně informovány o edukativních aktivitách a akcích VHÚ Praha. Stejně jako v předchozích letech byl i v roce 2014 zaznamenán fakt, že řada škol, která již Armádní muzeum Žižkov navštívila se do něj tentýž rok opět vrátila (buď s jinou třídou, nebo se stejnou třídou na jiný program).

Titulní strany vybraných pracovních listů

8.3.6 Interaktivní online hra - Tajemství vojenského kufříku

Vojenský historický ústav Praha připravil pro všechny zájemce o historii z řad žáků a studentů interaktivní hru k příležitosti 100. výročí vypuknutí 1. světové války – „Tajemství vojenského kufříku“.

Hra je určena zejména pro žáky 8. a 9. tříd základních škol a studenty středních škol. Celá hra, která byla spuštěna v květnu 2014, je věnována působení vojáků z českých zemí na bojištích 1. světové války. Úkolem každého hráče je na základě nejrůznějších informací rekonstruovat příběh skutečného vojáka. Nejprve si zvolí postavu, jejíž příběh bude předmětem jeho bádání. Hráč může volit ze čtyř možností: ruský, italský, francouzský legionář nebo rakousko-uherský voják.

I. kolo hry: Vojenský kufřík

Po zvolení postavy se hráči ukáže vojenský kufřík, který musí kliknutím myši otevřít. V kufříku jsou uloženy nejrůznější předměty ze sbírek VHÚ Praha včetně archivních dokumentů, které mají hráčům přiblížit osud konkrétního člověka.

II. kolo hry: Mapa událostí

Po prozkoumání kufříku se před hráči objeví tzv. mapa klíčových událostí. V ní jsou zaznamenány ty nejdůležitější momenty, které vojáka ovlivnily nebo kterých se sám během války účastnil. Úkolem tohoto kola hry je na základě míst, fotografií a dat rozklíčovat o jaké historické události se jedná a chronologicky je seřadit, čímž hráč získá dějovou linku příběhu.

III. kolo hry: Otázky

V tomto kole jsou uvedeny základní otázky, které hráči při psaní příběhu pomohou.

IV. kolo hry: Napiš příběh

V posledním kole hry hráči sepisují dle zjištěných indicií příběh vojáka.

Hra má sloužit k pochopení historických momentů, umocnit emoční vnímání dějinných okamžiků 1. světové války. Žáci a studenti se budou zabývat osudem jednotlivých osob. Zjištěné indicie mohou konfrontovat s informacemi o dané době, které si sami vyhledají na internetu, v knižních publikacích. Samotná hra, zkoumání digitalizovaných archivních dokumentů a autentických sbírkových předmětů pomáhá formovat jejich postoj a přístup ke kritické interpretaci dějinných událostí. Konkrétní lidské osudy přispívají k poznání minulosti, ale také k vnitřnímu dialogu i skupinové diskuzi nad tím, jak by se sami asi zachovali v situacích mnohdy velmi neobvyklých, dramatických a vyžadujících jasný postoj. Hra rozvíjí klíčové kompetence – k učení, řešení problémů, komunikativní, sociální a občanské kompetence. Pro současnou mládež je prostředí virtuálního světa naprostou samozřejmostí. Hra v online podobě je atraktivním studijním doplňkem.

Hra Tajemství vojenského kufříku žákům a studentům přibližuje minulost, motivuje je ke kladnému přístupu ke vzdělávání a pomáhá vytvářet elementární vztah k dějinám.

Do konce roku 2014 měla hra soutěžní podobu a zájemci mohli mailem zasílat své příspěvky. Hry se zúčastnilo celkem 86 žáků a studentů ve věku 9 – 19 let z celkem deseti základních a středních škol.

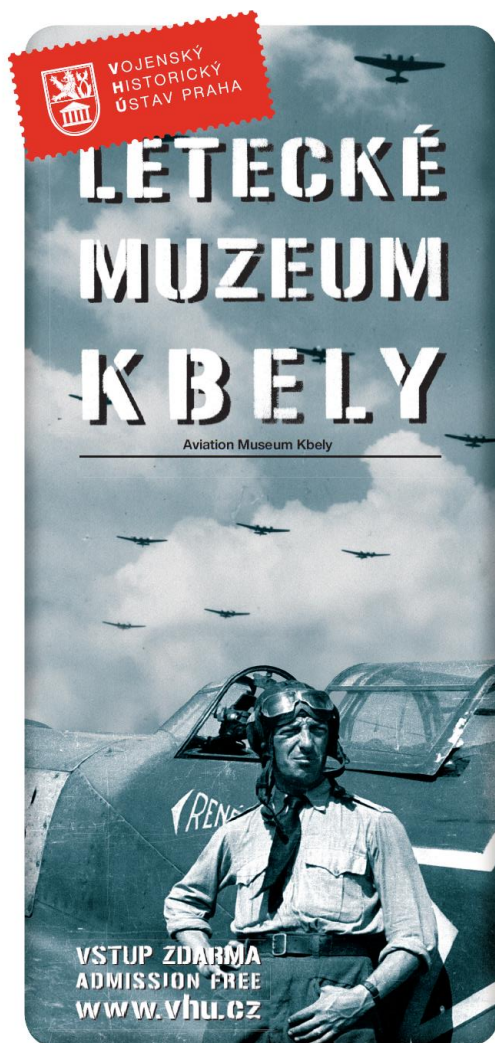
Ve zpětných vazbách pedagogů se objevovala informace, že školní třídu rozdělili do čtyř skupin a každá z nich v několika vyučovacích hodinách dějepisu pracovala na jednom příběhu.

Za všechny reference pedagogů uvádíme názor paní Mgr. Ingrid Mendlíkové ze Základní školy Tomáše Garrigue Masaryka z Dolního Bousova: „Vážení tvůrci a iniciátoři Kufříků, chci vám poděkovat za možnost obohatit hodiny dějepisu tak úžasným projektem jako je interaktivní hra Tajemství vojenského kufříku. Když jsem o loňských letních prázdninách hledala nějaké nápady a náměty, kterými bych obohatila dějepis v deváté třídě, narazila jsem na vaše stránky. Ihned jsem vše prostudovala a udělala si poznámky. A těšila jsem se, čím své žáky na začátku školního roku překvapím. V naší škole už máme zkušenosti s podobnými projekty, mnohokrát jsme se zúčastnili internetové soutěže Lidice pro 21. století, dokonce s velice dobrými výsledky, účastnili jsme se projektu Krokus, k němuž žáci deváté třídy vždy připravovali literární projekt pro své mladší spolužáky, každoročně připravujeme celodenní projekt spojený s promítáním dokumentárních filmů Jeden svět na školách. Ze zkušenosti vím, že děti tyto projekty velice baví a že si z nich odnesou více než z běžných hodin dějepisu. Na konci osmého ročníku se probírá 1. světová válka, a tak jsem se rozhodla, že využiji „Kufříky“ k opakování. Žáci byli nadšení a badatelská práce je velice bavila. Ve výběru postav jsem jim nechala volnou ruku. Společně jsme prošli pravidla a vysvětlili si, jak budeme postupovat. Žáci si měli výsledky svého bádání průběžně zapisovat a věděli, že výsledky bádání mi budou muset odevzdat přehledně zpracované. Musím říci, že do práce se zabrali i slabší žáci a s malou dopomocí tento úkol zvládli i oni. Během práce si děti sdělovaly své poznatky, měly radost, když se jim povedlo něco vypátrat. Bavilo je prohlížet obsah kufříků, nadšeně mi sdělovaly, co objevily nebo co si dokázaly vyčíst z různých dokumentů. Všichni věděli, že s výsledky svého objevování budou dále pracovat při hodině slohu. Byla jsem mile překvapená, že literární zpracování toho, co sami objevili, žáky bavilo. Někteří své zápisky zpracovali formou deníku, jiní příběh svého vojáka převyprávěli nebo zpracovali formou vzpomínek. Když všichni začali postupně zpracovávat výsledky svých objevů do slohové práce, začali si naplno uvědomovat, co je válka. Popisovali příběhy lidí, kteří jsou vzdáleni od své rodiny, od domova, od místa, které mají rádi, od lidí, které milují a kteří se strachem čekají, zda se z války vrátí. Uvědomili si, že synové museli opustit své matky a otce, že mnozí museli s těžkým srdcem opustit svou ženu a své děti, svoji práci či své hospodářství. Uvědomovali si, že nikdo z nich vlastně nešel do války dobrovolně, že všichni chtějí hrůzy války přežít a vrátit se domů. Mnozí si alespoň částečně uvědomili, v jak nelidských podmínkách vojáci žili, jak se báli, jak byli stateční, jak viděli umírat své kamarády, jak se dokázali radovat ze života a nenávidět válku, jak dokázali dávat naději sobě i svým kamarádům. Přesvědčila jsem se, že učivo podané dětem tímto způsobem v nich zanechá mnohem víc. Určitě nevádí, že si nezapamatovaly všechny letopočty, jména a události, ale důležité je, že si uvědomují, co je zlo a co je dobro a co je v životě člověka to nejdůležitější. A „Kufříky“ byly tím správným krokem, který jim k tomu dopomohl. Děkuje.“

Komise sestavená z pracovníků VHÚ Praha vybrala autory těch nejzdařilejších příběhů, kteří budou na jaře roku 2015 pozváni na dětskou badatelskou konferenci, kde budou odměněni a své příspěvky představí.

Hra nadále zůstává na stránkách VHÚ Praha pedagogům dějepisu k dispozici pro možné využití ve výuce moderních dějin.

8.4 LETECKÉ MUZEUM KBELY

Muzeum bylo založeno v roce 1968 v areálu historického vojenského letiště Praha-Kbely, které bylo první leteckou základnou vybudovanou po vzniku Československa v roce 1918. Početností a kvalitou sbírek patří k největším leteckým muzeím v Evropě. V současnosti má ve sbírkách 275 letadel, z nichž 85 je vystaveno ve čtyřech krytých halách, 25 v nekrytých expozičních prostorech, 155 je uloženo v depozitářích a 10 letuschopných je provozováno. Řada letounů patří ke světovým unikátům. Expozice muzea se vztahuje bezprostředně k historii československého a českého letectví, zvláště vojenského. Pro srovnání jsou zde vystaveny také vybrané typy světově významných letadel a kromě toho i množství leteckých motorů, součásti draků letounů, výzbroj, výstroj, stejnokroje, prapory, vyznamenání a další památky, které se vztahují k historii československého a českého letectví.

8.4.1 Historie

V polovině 60. let se rozpoutala mezi odbornou leteckou veřejností živá diskuse o nutnosti zřídit specializované letecké muzeum, které by mapovalo vývoj československého letectví. Dosavadní letecké sbírky soustřeďovalo pouze Národní technické muzeum v Praze a Technické muzeum v Brně, zde ale nešlo o jejich jedinou náplň sbírkotvorné činnosti a funkci leteckého muzea vlastně pouze suplovala. Prostor tomuto tématu dal také časopis Letectví a kosmonautika, kde byla v roce 1965 uveřejněna celá řada úvah a výzev, mimo jiné i k záchraně letadel-veteránů, která se tehdy nacházela na různých místech naší vlasti, vesměs ve špatném technickém stavu.

Jako reakce na toto hnutí vznikla při NTM Letecká historická společnost, která si dala za cíl systematický sběr leteckých památek, jejich zpracování a renovaci trojrozměrných exponátů. Dalším mohutným impulzem byla anketa k letecké historii, kterou pořádal časopis Letectví a kosmonautika v roce 1966. V ní se k otázce vzniku leteckého muzea vyjadřovaly zainteresované osobnosti, mimo jiné i tehdejší náčelník Vojenského muzea VHÚ podplukovník J. Šáda.

Postupně uzrála myšlenka zřídit leteckou expozici při Vojenském muzeu VHÚ pod vedením tehdy majora Ing. Jaroslava Janečky, který se o uvedenou problematiku již delší dobu intenzivně zajímal.

Díky pochopení velení vojenského letectva, konkrétně jeho velitele generála Josefa Vosáhla, byli ze stavu Vojenského výzkumného ústavu VÚ 031 vyčleněni pracovníci pro leteckou skupinu Vojenského muzea.

Zrod ve Kbelích

Palčivý problém prostoru, kde by měly být sbírky soustřeďovány, se podařilo přes některé návrhy (jako třeba Bruselský pavilón na Výstavišti) vyřešit přidělením části hangáru č. 40 na letišti ve Kbelích. Jde o hangár, ve kterém je dnes instalována největší část expozice. Zde se počaly soustavně soustřeďovat trojrozměrné exponáty pocházející od vojenského letectva, různých muzeí a aeroklubů a již v září 1967 byla otevřena první improvizovaná výstava letadel. S vidinou blížícího se výročí vzniku československého státu v roce 1968, zajímal Ing. Jaroslav Janečka nejširší leteckou veřejnost, aby bylo možno vybudovat opravdu důstojnou leteckou výstavu. Na té se měly podílet letecké výrobní podniky, ČSA, ČSLA, aerokluby a v neposlední řadě vojenské opravárenské závody.

Byl zřízen koordinační výstavní výbor, který měl zároveň uspořádat na letišti ve Kbelích velký letecký den. Mezitím již byl pro výstavu k dispozici celý hangár č. 40. Do tohoto úspěšně se rozvíjejícího úsilí vpadly jako blesk z čistého nebe události po 21. srpnu 1968, kdy naši republiku obsadila vojska států Varšavské smlouvy. Samo letiště ve Kbelích cizím letectvem obsazeno nebylo, neboť právě v té době probíhaly stavební práce na vzletové a přistávací dráze. Okupační vojska jej však obsadila po zemi a expoziční hangár byl dokonce několik dní strážěn tanky.

Tyto skutečnosti se pochopitelně negativně promítly i do budování letecké výstavy. Byl například zcela zrušen dlouho připravovaný letecký den a termín zahájení výstavy posunut. I přes všechna negativa byla výstava slavnostně otevřena 11. října 1968 a zaznamenala obrovský úspěch. Bylo vystaveno 62 letadel, z nichž dvě třetiny již byly ve sbírkách Vojenského muzea. Uzavření expozice bylo vynuceno 15. prosince 1968 blížící se zimou. Od následujícího roku byla výstava otevřena již jako stálá sezonní expozice Vojenského muzea VHÚ a dala tak základ dnešním rozsáhlým sbírkám Leteckého muzea VHÚ.

V éře normalizace

V 70. letech probíhala postupná konsolidace situace v muzeu, přibývaly sbírky, intenzivně probíhaly opravy získaných exponátů, rostl počet pracovníků. Od poloviny 70. let se rovněž zrodila tradice představovat veřejnosti při slavnostním otevření a u příležitosti Dne letectva nové přírůstky do Leteckého muzea a jiné zajímavé exponáty včetně ukázek jejich funkce. Tato tradice je pokud možno dodržována dodnes.

Na konci 70. let byl vypracován odvážný projekt rozšíření Leteckého muzea, který by z něj udělal multifunkční středisko letectví v Československu. Byly vypracovány rozsáhlé studie a plány, opět z iniciativy plk. Jaroslava Janečky, které byly nadřízenými orgány schváleny, ale k jejich realizaci nikdy nedošlo. Tento projekt se však projednával až do počátku 80. let. Na jeho základě prosadil plk. Ing. Janečka velkorysou reinstalaci pro rok 1988. V tomto jubilejním roce dokázal přesvědčit nejvyšší místa o nutnosti rozšířit stávající

prostory Leteckého muzea o další hangáry a hlavně celou přestavbu zafinancovat. Podařilo se získat tři starší hangáry vesměs velké historické hodnoty, ale ve velice špatném stavu.

Soustředěným úsilím jednotlivých správ FMNO se podařilo opravit hangár č. 18 z 1. světové války a hangár č. 17 z první republiky a uvést je do stavu vhodného pro expozice. Zároveň byly zbudovány i venkovní prostory pro rozměrnější exponáty. V té době Letecké muzeum vystavovalo kromě letadel také těžkou bojovou techniku a prostředky protivzdušné obrany státu. Nová podoba expozice byla veřejnosti představena 8. září 1988 zároveň s velkým leteckým dnem na letišti ve Kbelích.

V demokratických poměrech

V březnu roku 1990 odešel plk. Jaroslav Janečka do zaslouženého důchodu a jeho místo zaujal plk. gšt. Vladimír Remek. Shodou okolností došlo krátce potom k prudkému nárůstu sbírkových předmětů, hlavně těžké bojové techniky. Tento stav zcela paralyzoval činnost muzea, protože velká část z přibližně 550 kusů techniky rušených útvarů byla umístěna v prostorách Leteckého muzea.

Naštěstí se v roce 1992 podařilo získat nové depozitáře v rušeném vojenském výcvikovém prostoru Lešany. Tam se začala těžká bojová technika pomalu odvážet. Problémy s chodem muzea vyvrcholily na podzim roku 1994 propuštěním nebo přemístěním většiny z 12 stálých zaměstnanců Leteckého muzea. Dokonce se uvažovalo o stálém uzavření muzea a o nastolení v podstatě depozitního režimu. Nastalou krizi pomohl vyřešit Ing. J. Janečka, který se dočasně ujal vedení muzea a vypracoval novou koncepci pro další sezony.

Letecké muzeum bylo v roce 1995 zcela oproštěno od těžké bojové techniky a většiny protiletadlových prostředků, tyto exponáty byly přesunuty do nově vznikajícího Vojenského technického muzea v Lešanech. Letecké muzeum nově vzniklé prostory zcela využilo pro prezentaci československého letectví. V létě 1995 byla dokonce otevřena nová expoziční hala H-220, která byla převážně věnována historii ČSA. Nicméně velice vážná personální a prostorová situace přetrvávala. Přibývalo rozměrných exponátů a ubývalo pracovníků, kteří by je měli ošetřovat. Došlo také k vážnému poškození střešní krytiny hangáru H-18, takže musel být uzavřen a většina letadel byla vystěhována.

Rozvoj a nové hangáry

Zásadním zlomem v situaci Leteckého muzea byl nástup nového ředitele VHÚ pplk. Aleše Knížka v září 2002. Na všechna muzea VHÚ se přestalo nahlížet jako na obtížný přívěsek, ale naopak začala být chápána jako základní kámen smyslu činnosti této instituce. To se projevilo v okamžitém přílivu financí do nových projektů muzeí a hlavně ve zvýšeném důrazu na kvalitu sbírek a jejich evidenci.

Tak mohla být ve Kbelích již v říjnu 2003 otevřena zcela nová expozice v bývalém kinosále H-88. Tento hangár je vůbec jedním z prvních, který byl do Kbel přenesen z Chebu již v roce 1919. V roce 2003 se však nacházel v dezolátním stavu, takže pouze nákladná rekonstrukce jej mohla zachránit před demolicí. Záměr se zdařil a nyní lze v tomto historickém hangáru spatřit letouny, které v něm stály již ve dvacátých letech minulého století, ve zcela nově pojaté expozici.

Hned na jaře příštího roku byl obdobným způsobem zrekonstruován historický hangár H-18. V něm expozice plynule navazuje na počátky československého letectví a pokračuje v obdobném duchu až po rok 1938. Interiéry obou hangárů kladou důraz na celkový dojem a atmosféru doby, zároveň umožňují prohlídku vystavených exponátů bez rušivých momentů, což byla hlavní vada původních expozic. Dalším krokem byla v roce 2009 renovace obdobného historického hangáru H-87, kde je v současné době umístěna expozice 2. světové války. Nicméně stále přetrvávají problémy s umístěním exponátů, velká část je vystavena pod širým nebem a velice trpí povětrnostními vlivy. Leteckému muzeu stále chybí několik hangárů, aby mohlo důstojně prezentovat své sbírky.

V současné době má Letecké muzeum Kbely 2 251 sbírkových předmětů, které se váží k letectví, kosmonautice, parašutismu a meteorologii. Z těchto předmětů je však vystaveno v expozicích pouhých 298 kusů. V evidenci Leteckého muzea se nachází 278 letadel všech druhů, vystaveno je 124 strojů, a to nejen ve Kbelích. V expozici naleznete i oba typy prvních proudových stíhaček nasazených ve 2. světové válce, Me-262 Schwalbe, jako v jediném muzeu na světě! Zvláštností letecké sbírky je i to, že obsahuje 12 letadel a kluzáků, které jsou letuschopné a dodnes dokazují veřejnosti kvalitu naší letecké výroby přímo ve vzduchu.

8.4.2 Stálá expozice

Expozice Leteckého muzea se z původního jediného hangáru v roce 1968 postupně rozrostla na stávajících pět hangárů se stálými expozicemi, sál pro příležitostné výstavy a na rozsáhlé venkovní výstavní prostory. V současnosti je v jednotlivých hangárech a na venkovních plochách vystaveno celkem 128 letadel, téměř 50 motorů a desítky dalších částí letadel, jako jsou vrtule, přístrojové vybavení, letecká výzbroj a další komponenty. Kryté expozice jsou doplněny figurínami v dobové výstroji pro létající i pozemní personál, automobily a dalším vybavením nezbytným pro zabezpečení letového provozu.

Československé letectvo 1918–1924

Hangár zakladatele Leteckého muzea Kbely plukovníka Jaroslava Janečky

Hangár typu Hart je vůbec jeden z prvních postavených ve Kbelích, kam byl převezen z Chebu již v roce 1919. Během 2. světové války jej německá armáda přebudovala na kinosál a pro tyto účely se používal až do počátku 80. let minulého století. V roce 2003 se však nacházel v dezolátním stavu, takže pouze nákladná rekonstrukce jej mohla zachránit před demolicí. Záměr se zdařil a nyní lze v tomto historickém hangáru ve zcela nově pojaté expozici spatřit letouny, které v něm stály již ve 20. letech minulého století.

Hangár byl při slavnostním otevření pojmenován po zakladateli muzea plukovníku Ing. Jaroslavu Janečkovi. Ve druhém ročníku Národní soutěže muzeí získal Vojenský historický ústav za záchranu a zpřístupnění této památky cenu Gloria musaealis v kategorii Muzejní počin roku 2003.

K nejvýznamnějším exponátům patří francouzský stíhací letoun SPAD VII z období 1. světové války a první vojenský letoun československé konstrukce Letov Š-2. Expozice je doplněna ukázkou letecké dílny včetně dobového vybavení a součástí letadel.

Československé letectvo 1925–1938

Hangár spoluzakladatele Leteckého muzea Kbely Jana Sýkory

Historický hangár rakouské konstrukce typu Wagner, jeden z prvních, který byl postaven na kbelském letišti po vzniku Československa. Pro expoziční účely byl poprvé zprovozněn v roce 1988. Další opravy a vybudování nové expozice proběhly v roce 2004.

Při znovuootevření v roce 2004 byl hangár pojmenován po spoluzakladateli a dlouholetém restaurátorovi Leteckého muzea panu Janu Sýkorovi, díky jehož dovednosti a péči dnes můžeme obdivovat mnohé vystavené historické letouny.

Expozice v tomto objektu plynule navazuje na počátky československého letectví a pokračuje v obdobném duchu až do roku 1938. Ke strojům symbolizujícím vývoj a úspěchy našeho letectví patří především standardní československá stíhačka našeho letectva před 2. světovou válkou – Avia B-534, dále první dopravní letoun československé konstrukce Aero A-10, vítězný letoun II. ročníku rychlostních závodů o cenu prezidenta republiky – Aero A-18C dosahující maximální rychlosti 275 km/h, ale i další význačné typy domácí konstrukce a výroby.

Letectví 2. světové války

Hangár generála Karla Janouška

Jde o druhý hangár typu Wagner využívaný Leteckým muzeem a zároveň jeden ze tří hangárů tohoto typu dochovaných na letišti ve Kbélích. V průběhu let 2007 a 2008 utrpěl hangár devastující škody náporům větrných smrští Kyrill a Emma. Ve druhé polovině roku 2008 prošel generální opravou, po jejímž dokončení v něm byla vybudována nová stálá expozice 2. světové války.

Při příležitosti slavnostního otevření v červnu 2009 byl pojmenován po generálu Karlu Janouškovi, který v letech 1940–1945 působil ve funkci generálního inspektora československého letectva ve Velké Británii.

Expozice prezentuje zejména letouny a další předměty vztahující se k činnosti československých letců. Jde zejména o sovětské letouny – bitevní Iljušin Il-2m3 a stíhací Lavočkin La-7, dále britské cvičné stroje De Havilland DH-82 Tiger Moth a Norduyn Harvard Mk.II. či francouzský cvičný Morane Saulnier MS-230. Cennými exponáty jsou také německý proudový letoun Messerschmitt Me 262B a německá řízená puma Fritz X.

Proudové letouny 1. generace

Hangár č. 17 typu Pícha byl standardním hangárem československé konstrukce ve 30. letech minulého století. Na kbelském letišti se dodnes dochovalo několik hangárů tohoto typu. Hangár byl pro výstavní účely poprvé zprovozněn v roce 1988 a až do roku 2008 zde byly vystaveny letouny a další předměty z období 2. světové války.

Po opravě hangáru č. 87 v něm našly svoje místo stroje reprezentující proudové letouny 1. generace, z nichž některé vznikly již v letech 2. světové války a zbývající záhy po jejím skončení. V současné době jsou zde umístěny letouny Avia S-92 (v Československu sestavený Messerschmitt Me 262A), britské stíhačky Gloster Meteor F Mk.8 a De Havilland Vampire FB Mk.6, sovětský stíhací Jakovlev Jak-17 a americký cvičný Lockheed T-33.

Československé letectvo po roce 1945

Tento dosud největší expoziční hangár byl postaven po skončení 2. světové války na místě čtyřech bombardováním zničených hangárů typu Pícha. Od založení muzea až do roku 1988 byl jediným expozičním hangárem muzea.

Ve vstupním prostoru hangáru je instalována výstava Letadla a létání ve Kbelích, která připomíná slavné okamžiky našeho letectva v letech 1918–1938, období okupace i poválečný vývoj vojenského letectva s přihlédnutím k historii letiště a současnosti základny. V závěrečné části je shrnuta historie Leteckého muzea a pohled na jeho možný vývoj v budoucnosti.

V hangáru samotném se nachází téměř 60 letounů a množství dalších sbírkových předmětů, dokumentujících vývoj československého vojenského, dopravního a sportovního letectví po roce 1945. Období budování vojenského letectva po 2. světové válce zastupují stíhací letouny Avia S a CS 199, dopravní Aero C-3A, bitevní Avia B-33 a některé další stroje. Mladší historii představují Jak-23, řada migů počínaje MiG-15 a 17 přes MiG-19 až po MiG-21 a MiG-23. V expozici nechybějí ani proslulé československé konstrukce Aero Ae-45, Let L-200 Morava, československé vrtulníky, známé stroje Zlin a vrchol československého leteckého průmyslu Aero L-29 Delfín a L-39 Albatros.

Z prostorových důvodů jsou v tomto objektu připomenuty i meziválečné tradice československého letectví. Toto období zde reprezentuje akrobatický stroj Avia Ba-122 “krále vzduchu” Františka Nováka a jediný obojživelný letoun ČSA – Saunders Roe Cloud. Závěr je věnován podílu Československa na kosmickém výzkumu. Vystavena je návratová kabina kosmické lodi Sojuz 28 spolu se skafandrem jediného československého kosmonauta Vladimíra Remka.

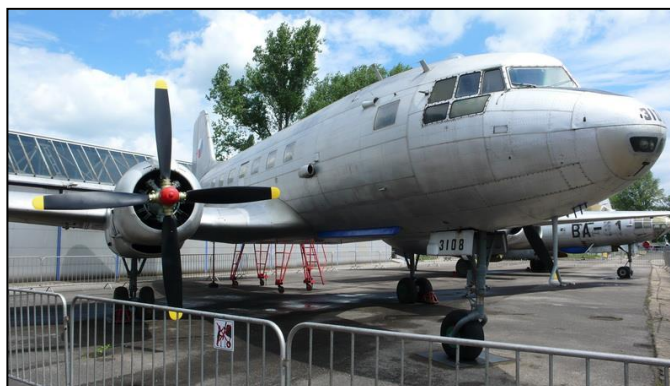
Venkovní expoziční prostor

Již od počátku existence muzea byly některé letouny, zejména pro jejich rozměry, vystaveny pod širým nebem. Také tato expozice prošla řadou proměn, naposledy v roce 2007. Nyní je rozdělena na několik částí.

V jedné jsou vystaveny dopravní a transportní letadla a vrtulníky. Vystavené stroje doplňují výstavu Letadla a létání ve Kbelích a zároveň dokumentují historii dopravního letectva Armády České republiky a zdejší 24. základny dopravního letectva. Dalším významným exponátem umístěným na ploše je první proudový letoun používaný ČSA – Tupolev Tu-104. Zároveň jde o nejrozměrnější stroj ve sbírkách muzea. Mezi další letouny vystavené venku patří stroje významných typů západní konstrukce, vystavené pro srovnání s technikou používanou našim letectvem. Závěrečná část je pak věnována bojovým letounům řady Mikojan-Gurjevič a Suchoj používaných československým a českým vojenským letectvem od počátků 50. let 20. století až do doby zcela nedávné.

Létající exponáty

Zvláštností letecké sbírky je i to, že obsahuje několik letadel a kluzáků, které jsou letuschopné a dodnes dokazují veřejnosti kvalitu naší letecké výroby přímo ve vzduchu. Mezi nejznámější patří dvouplošník Aero C-104S, aerotaxi L-200 Morava, Zlíny Z-126 a akrobatický Z-226. V akci je můžete spatřit například při zahájení sezony v Leteckém muzeu či během Tankového dne ve Vojenském technickém muzeu Lešany. Bývají však i ozdobou dalších leteckých dnů.

8.4.3 Výstava

Od roku 2013 mohou zájemci navštívit i výstavu „Letecká výroba na území Čech a Moravy v letech 1939 – 1945“ umístěná v hangáru č. 40.

Autoři Jan Sýkora, Miroslav Khol a Alois Veselý představili jednu z méně známých, ale významných kapitol naší historie v období 2. světové války. Výstava seznamuje návštěvníky nejen se začleněním československého leteckého průmyslu do systému německého válečného zbrojení, ale i s přeměnou výrobních programů řady dalších továren, které se dosud leteckou výrobou vůbec nezabývaly.

Kupříkladu i bývalé textilky nyní vyráběly součásti do letadel. Nejedná se o plný výčet všech aktivit, pouze o poukázání na vybrané záležitosti se zvláštním zřetelem k výrobě v oblasti Prahy. Výstava představuje celou řadu sbírkových předmětů, které se doposud ukrývaly v depozitářích. Bezpochyby nejzajímavější instalací je bokorys letounu Siebel Si-204 v měřítku 1:1 doplněný o jednotlivé součásti vyráběné na našem území. Expozice připomíná rovněž nálety na centra protektorátního leteckého průmyslu i odbojovou činnost českých dělníků a konstruktérů.

8.4.4 Akce pro veřejnost

Zahájení muzejní sezóny

Dne 26. 4. vstoupilo Letecké muzeum Kbely do své 46. muzejní sezóny. V rámci akce se představil zrekonstruovaný dvojplošník Bohemia B-5 z roku 1919. Poprvé a zcela výjimečně bylo také možné navštívit budoucí výstavní prostory Leteckého muzea Kbely v areálu Staré

Aerovky. Tato kulturní památka se nachází u areálu Letiště Letňany, asi 900 metrů od hlavní brány Leteckého muzea Kbely. V rozlehlých hangárech, které zatím slouží jako depozitáře, VHÚ Praha ve spolupráci s LOM Praha plánuje v budoucnu zřídit několik významných expozic.

Pražská muzejní noc

Stejně jako Armádní muzeum Žižkov se i Letecké muzeum Kbely zapojilo do akce Pražská muzejní noc. Širokou veřejnost nepochybně přilákal fakt, že při akci mohli vidět skutečně výjimečnou sestavu letadel. Především přilet proudových letadel JAS-39 Gripen, L-159 Alca a L-39 Albatros byl silným motivem k návštěvě. Navíc na ploše bylo možno spatřit i skutečný unikát: britskou stíhačku z druhé světové války Supermarine Spitfire. Tento letoun byl navíc v barvách 312. československé stíhací perutě, konkrétně podle vzoru stroje, se kterým létal úspěšný čs. pilot Otto Smik.

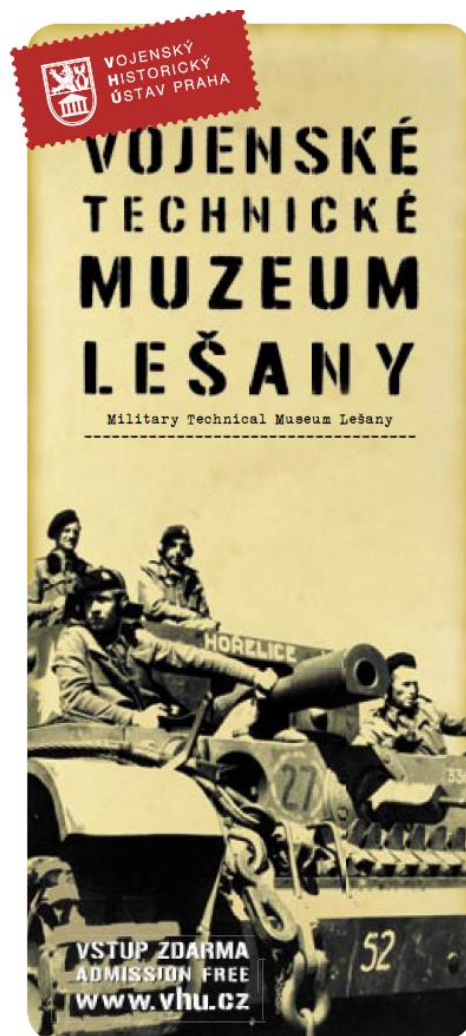
Po sedmé večerní se diváci již nahrnuli na část mimořádně zpřístupněné letištní plochy 24. základny dopravního letectva, aby mohli vidět letecké ukázky. Do vzduchu se vznesly historické stroje L-200 Morava, Zlín Z-326 či Aero C-104, všechny předvedly několik průletů nad areálem. Pak už následovaly přilety proudových letadel z 21. základny taktického letectva v Čáslavi. Okolo osmé večerní proběhla další atraktivní část programu: seskok z vrtulníku, který provedli parašutisté z 24. základny dopravního letectva. Do Kbel se na letecké ukázky přišlo podívat přes 24 000 návštěvníků, což z tohoto muzea učinilo vůbec nejnavštěvovanější instituci Pražské muzejní noci.

Poté proběhlo ještě několik leteckých ukázek historických letounů. Kbelský program nabídl také ukázkou výcviku služebních psů, děti se mohly účastnit několika soutěží. V hangáru č. 40 promítalo letecké kino, šlo o historické snímky, na nichž bylo možné vidět například

někdejší stíhačky MiG-21 v unikátních záběrech. Mezi davy se pohybovali i příslušníci Klubu vojenské historie Rota NAZDAR v dobových uniformách, kteří také předváděli ukázky střelby slepými náboji z historického šestiliberního kanónu.

8.5 VOJENSKÉ TECHNICKÉ MUZEUM LEŠANY

Mezi obcemi Krhanice a Lešany u Týnce nad Sázavou, v prostoru bývalých dělostřeleckých kasáren, se od roku 1996 nachází expozice Vojenského technického muzea. V současné době ji tvoří více než 700 historických tanků, kanonů, motocyklů, obrněných, nákladních a osobních vojenských vozidel, raketová technika, spojovací a ženijní prostředky a logistický materiál pocházející z období od roku 1890 až do současnosti.

8.5.1 Historie

Vojenské technické muzeum Lešany je nejmladší součástí Vojenského historického ústavu Praha. Nachází se asi 40 km jižně od Prahy na levém břehu řeky Sázavy, poblíž malé vesnice Lešany, nedaleko Týnce nad Sázavou. Objekt, ve kterém sídlí muzeum, má zajímavou historii.

V letech 1943–1945 zde byla vybudována pobočka koncentračního tábora Flossenbürg. Barákový tábor se stal součástí rozsáhlého německého výcvikového prostoru zbraní SS („SS-Truppenübungsplatz Beneschau/Böhmen“). Němci byl využíván jako kárný tábor pro provinilé příslušníky zbraní SS a také pro potřeby SS-Panzergranadiers Schule Kienschlag, neboli školy pro tzv. pancéřové granátníky, jejíž velitelství bylo umístěno v plicním sanatoriu v nedaleké Prosečnici.

Po ukončení války fungovaly Lešany po dobu několika měsíců jako zajatecký tábor pro příslušníky wehrmachtu a zbraní SS. V polovině června 1945 zde bylo internováno na 15 000 německých zajatců. V rámci poválečného odsunu sudetoněmeckého obyvatelstva byl na podzim 1945 v Lešanech zřízen internační tábor, který sloužil k soustředění internovaných Němců před jejich odsunem do Německa.

Po roce 1948 i 1989

Po únorovém převratu, kdy nový komunistický režim začal tvrdě nakládat se všemi svými odpůrci, bylo na podzim 1948 rozhodnuto o zřízení tábora nucených prací v lešanském středisku. Tento tábor plnil svou funkci od ledna do léta 1949. Objekt následně krátce sloužil v rámci tzv. „řecké akce“. Byly zde ubytovány řecké děti, které se nacházely na našem území v průběhu řecké občanské války.

Do dubna 1950 táborem prošlo celkem 4 000 osob. V květnu 1950 tábor znovu převzalo ministerstvo sociální péče a obnovilo činnost tábora nucených prací. Již v listopadu ale objekty převzala československá armáda, čímž začala éra vojenské posádky Lešany. Zpočátku zde byla dislokována 33. protitanková brigáda, po jejím zrušení v roce 1968 zůstal jen 217. protitankový pluk a do uvolněných kasáren byl přemístěn 362. dělostřelecký a 9. protiletadlový pluk z posádky Písek. Ten byl vystřídán v polovině 80. let 103. praporem chemické obrany z Liberce.

Kasárenské objekty byly přiděleny Historickému ústavu Armády České republiky v únoru 1995. Tomu předcházela jednání mezi vedením ústavu a Generálním štábem AČR o využití celého objektu, v němž již tou dobou byla, po redislokaci 217. protitankového pluku a 103. praporu chemické obrany na Slovensko v roce 1992, uložena část historické techniky. Po zrušení posledního lešanského útvaru (9. dělostřeleckého pluku) byly zahájeny práce na využití celého rozsáhlého areálu. Tři bývalé autoparky a několik desítek správních budov a skladů se záhy proměnily na depozitáře pro uložení sbírkových předmětů jednotlivých fondů spravovaných Historickým ústavem AČR.

Dalším krokem bylo využití autoparku zrušeného 9. dělostřeleckého pluku a přilehlého prostoru k prezentaci bohatých sbírek pozemní techniky široké veřejnosti. Touto fází úprav byla zahájena výstavba lešanského muzea. Umístění muzea mimo Prahu s sebou přineslo dostatek prostoru pro vystavení více než šesti stovek exponátů, od motocyklů, velitelských a nákladních vozidel, tanků, obrněných transportérů přes dělostřeleckou, protiletadlovou raketovou techniku až po spojovací a ženijní prostředky, logistický a další materiál, který sloužil pro potřebu pozemních vojsk.

Od první expozice k současnosti

Již v roce 1996 byla v Lešanech otevřena muzejní expozice, zatím pouze formou instalovaného depozitáře. Po roce 1999 se začal obraz muzea podstatně měnit. K základům expozice, které se vytvářely v letech 1996 až 1999, se postupně budovala v jednotlivých halách rozměrná dioramata, která přibližují návštěvníkům muzea jednotlivé etapy ve vývoji československé armády od roku 1918 a v chronologické zkratce také zachycují nejdůležitější historické události v našich dějinách, zatím do roku 1962.

Kromě toho muzeum staví na tradicích a snaží se ukázat také technický um několika generací československých konstruktérů minulého století. V současné době jsou návštěvníkům sbírky prezentovány v deseti halách, pod šesti přístřešky, ale také na volném prostranství.

Mezi nejceněnější exponáty muzea patří zejména sbírka československých vojenských dopravních prostředků z let 1918–1939, unikátní kolekce děl systému ŠKODA a motocyklů JAWA. Z období studené války patří mezi zajímavé exponáty raketová technika a také tanky z výzbroje armád bývalé Varšavské smlouvy a armád NATO.

Každým rokem jsou sbírky muzea doplňovány o nové přírůstky, velká péče je věnována jejich restaurování do zcela původního stavu. Většina vozidel, tanků, obrněných transportérů a motocyklů je pojízdná a často se využívá v programu dynamických ukázek. Tradičními akcemi se stalo jarní zahájení návštěvnické sezony a Tankové dny pořádané na konci letních prázdnin. Expozičním pojetím se muzeum

hlásí k nejmodernějším trendům prezentace sbírek technického charakteru. Vzorem jsou od samého počátku britská muzea, která v současné době udávají tón ve vývoji světového muzejnictví v této oblasti.

8.5.2 Stálá expozice

Sbírky jsou široké veřejnosti prezentovány v deseti halách, pod šesti přístřešky a na volném prostranství. Rozsahem a složením svých sbírek, v nichž je zastoupen nejeden světový unikát, se toto muzeum řadí mezi nejvýznamnější evropské instituce svého druhu.

Hala č. 1: období let 1918–1938

Hala původně sloužila pro garážování 122mm raketometů vz. 70 “GRAD”, kterými byl vyzbrojen dělostřelecký pluk. Do současné podoby byla expozice přepracována v letech 1999–2000 a pro veřejnost zpřístupněna 27. května 2000. Po vstupu do haly se návštěvníci ocitnou na nádvoří bývalých kasáren rakousko-uherské armády, na kterém mohou vidět například 50cm minomet soustavy STOREK. Je to největší konstrukce brněnské Storkovy strojírny. Jediný vyrobený kus byl v letech 1917–1918 zkoušen rakousko-uherskou i německou armádou, do výzbroje však zaveden nebyl.

Dalšími zajímavými sbírkovými předměty v této části expozice jsou námořní a dělostřelecké miny. Dělostřelecká výzbroj východní fronty 1. světové války je prezentována ruským 107mm polním kanonem vyrobeným v Japonsku. Výzbroj československých legií bojujících v letech 1. světové války v Rusku je prezentována ruským 7,62cm horským kanonem vz. 09 z Putilovské zbrojovky. V další části expozice návštěvník prochází kolem dobové autodílny, spojovací ústředny a celé řady předválečných velitelských a nákladních automobilů a motocyklů, které jsou, včetně figurín ve stejnokrojích, zasazeny do věrného prostředí první republiky. Mezi nejcennější exponáty patří hasičský automobil PRAGA L, jehož podvozek byl vyroben v roce 1926.

Unikátní je především kolekce třínápravových vozidel PRAGA AV, ŠKODA 903 a TATRA 26/52, kterou nelze spatřit v žádném jiném muzeu. Dalším zajímavým exponátem je zásahový automobil PRAGA AN, který sloužil v roce 1938 u jednotek Stráže obrany státu. Po okupaci byl zabaven a používán gestapem. Předválečné střední vojenské nákladní automobily reprezentuje zejména PRAGA RV, která byla československou armádou objednána v roce 1935. Toto vozidlo mělo na svou dobu ojedinělé jízdní vlastnosti a jako jeden z nejmodernějších typů naší armády se stalo synonymem krizového období předmnichovského Československa.

Příznivci motocyklů zde najdou celou řadu různých předválečných značek, kterými byla vybavena československá armáda. Velmi zajímavý je např. robustní motocykl PRAGA BD 500 konstruktéra J. F. Kocha. Do výzbroje převzala československá armáda celkem 79 motocyklů tohoto typu. Vývoj československé tankové techniky ze začátku 30. let 20. století představuje tančík MU-4 ze Škody Plzeň, který byl projektován a vyroben pro „útočnou vozbu“ v roce 1933. Do výzbroje československé armády nebyl zařazen z důvodu zavedení

konkurenčního tančíku vz. 33 z ČKD Praha. Posledním přírůstkem této haly je dokonale zrenovovaný tančík PRAGA Stvr m/37, dodávaný do Švédska.

Hala č. 2: období let 1939–1943

Tato hala, podobně jako následující, původně sloužila pro garážování 152mm samohybných kanonových houfnic vz. 77 "DANA", které byly ve výzbroji dělostřeleckých oddílů 9. dělostřeleckého pluku od začátku 80. let až do roku 1994. Do své současné podoby byla hala reinstalována v roce 2001. Tematicky je zde expozice rozčleněna do třech prostorů. V první části návštěvník prochází bunkrem, který symbolizuje obranná opatření Československa proti útoku ze strany Německa ve druhé polovině 30. let. Nejdůležitější částí těchto opatření byl právě pevnostní systém, který se budoval od roku 1935.

Práce na výstavbě opevnění v Československu byly ukončeny předčasně počátkem října 1938, poté co československá vláda na nátlak svých politických spojenců přijala tzv. „Mnichovskou dohodu“. „Lešanský bunkr“ je vybaven plynovými a dýmovými filtry, které byly vyrobeny firmou CHEMA v roce 1938. Výzbroj tvoří 7,92mm těžký kulomet ZB vz. 37. V roce 2009 byla tato část expozice doplněna o předválečný československý tank LT vz. 35. Po službě u Pluku útočné vozby 2 ve Vyškově (v období okupace v německé armádě pod označením PzKpfw 35(t)) se po ukončení války dostal jako součást válečné kořisti do USA (Aberdeen) a do své vlasti se vrátil až v říjnu 2008. Je důkazem vynikající úrovně československého předválečného průmyslu.

Druhá část haly je věnována období Protektorátu Čechy a Morava. Vystavené exponáty jsou včleněny do jednotlivých dioramat. Návštěvník zde najde kromě německých prostředků především protektorátní produkci největších českých zbrojovek a automobilek pro německou armádu. Prezentován je další příklad produkce tankové techniky od firmy ČKD (BMM – Böhmisch-Mährisch Maschinenfabrik). Její lehký tank LT vz. 38 byl zaveden do výzbroje československé armády a po okupaci byl vyráběn pod označením PzKpfw 38(t) pro německý wehrmacht.

Od roku 1944 zahájila BMM výrobu stíhače tanku pod označením Jagdpanzer 38(t) „Hetzer“. Vystavený stíhač se dostal zpět do expozice v roce 2006, po téměř ročním restaurování. Následující část expozice je věnována vozidlům z protektorátní produkce Škody Mladá Boleslav a Tatra Kopřivnice. V garáži návštěvník uvidí dřevěnou kabinu těžkého nákladního automobilu TATRA-111, která se pro potřeby německé armády vyráběla už v roce 1942. Velmi cenným exponátem je ŠKODA typ 956. Toto vozidlo s pohonem 4×4 i přes nesporné kvality nebylo sériově vyráběno.

Poslední část expozice připomíná účast českých a slovenských dobrovolníků v bojích v severní Africe. Československé jednotky (Čs. pěší prapor 11. – Východní, později reorganizovaný na Čs. 200. lehký protiletadlový pluk – Východní) proslul hlavně svým statečným bojem v obleženém libyjském Tobrúku. Vystavený automobil BEDFORD MWC 15-cwt je jednou z několika málo dochovaných tzv. „water tanks“, které sloužily na severoafrickém bojišti. Jednotky německého Afrika-Korpsu představuje vozidlo HORCH 108 s lafetovaným

protiletadlovým kanonem vz. 38. Německého spojence, italskou armádu, připomíná dělostřelecký tahač SPA TL 37 automobilky FIAT. Automobil byl pro použití v poušti poměrně komplikovaný a trpěl častými poruchami.

Hala č. 3: období let 1944–1945

Poprvé mohli návštěvníci zhlédnout halu v této podobě na konci května 2002. Tematicky je expozice rozdělena do dvou částí. V první, která má bílý podklad, jsou instalována dioramata, symbolizující boje v zimních podmínkách na východní frontě. Návštěvník zde najde celou řadu exponátů z výzbroje německé armády, jako například unikátní 10,5cm bezzákluzový kanon L.G. 42, který byl v malém počtu vyráběn především pro německé výsadkové jednotky a pro útvary Luftwaffe.

Vedle je německý 15cm raketomet NEBELWERFER, který používal rotační rakety zajímavé konstrukce – přední část byla tvořena raketovým motorem uzavřeným tryskovým dnem s 26 šikmými tryskami, v zadní části byla umístěna bojová hlavice. Před ním stojí kolopásový motocykl NSU-HK 101, který byl schopen jízdy i ve velmi těžkém terénu. Sovětské samohybné dělostřelectvo je zastoupené samohybným kanonem SU-76 a 152mm kanonovou houfnicí ISU-152, která se na frontě objevila až v závěru 2. světové války.

Návštěvník zde také může vidět jednu z nejobávanějších zbraní – raketomet „Katůša“ s označením BM-13 umístěný na podvozku amerického vozidla STUDEBAKER US-6. Mezi nejceněnější exponáty této haly patří technika, která byla ve výzbroji 1. čs. armádního sboru v SSSR, jehož základ byl formován v roce 1942 v sovětském Buzuluku. Obrněný automobil BA-64B pochází z výzbroje tankového praporu 1. čs. samostatné brigády. Z celkového počtu 10 kusů se do osvobozené vlasti vrátilo celkem 6 vozidel.

Ve druhé části expozice se návštěvník ocitne na plzeňském náměstí, které je 6. května 1945 zaplněno americkou válečnou technikou. Velké dioráma připomíná návštěvníkům postup 3. americké armády generála Pattona do Čech a osvobození území západně od demarkační čáry Karlovy Vary – Plzeň – České Budějovice. Návštěvníci mají možnost spatřit kromě jiného i americký střední tank SHERMAN M 4A1, který je vyzbrojen 76,2mm kanonem, a třínápravový nákladní automobil s náhonem na všechna kola GMC 353. Zajímavá je i vojenská verze amerického motocyklu HARLEY-DAVIDSON WLA. Poslední novinkou této haly je americký stíhač tanků M-36 JACKSON.

Hala č. 4: období let 1945–1950

Technika a vybudovaná dioramata v této hale představují složité období Československa od ukončení války do konce 50. let. Základ expozice tvoří dvě kolony vozidel. V první koloně, ve směru prohlídky, je seřazena britská technika, která představuje příjezd Čs. samostatné obrněné brigády z Francie na naše území a její začlenění do výzbroje poválečné československé armády. Bohužel ve druhé polovině 50. let byla z ideových důvodů tato „západní“ technika ničena. Z původní výzbroje brigády se ve sbírce muzea dochoval pouze kolový obrněný automobil HUMBER, který je zde vystaven, a vrak tanku CROMWELL, který se nachází v depozitáři muzea. Další vystavená britská válečná technika byla přivezena v posledních několika letech z Velké Británie a výrazně doplňuje celou expozici.

Dioramata ve druhé části haly svou symbolikou červené oblohy a zatýkaných osob ukazují konec demokratického systému v Československu a nastolení nového komunistického režimu. Toto období reprezentuje zejména TATRA 600 "Tatraplán". První sériový vůz byl vyroben v červnu 1948 a pro své kvality byl exportován do 17 zemí světa. Je zde také k vidění motocykl JAWA 250 „Pérák“. Tento název získal díky na svou dobu pokrokovému odpružení obou kol. Jeho výroba byla zahájena v roce 1946 a svou moderní koncepcí předstihl ostatní světové typy s dvoudobým motorem. Prvním poválečným vozidlem vyráběným mladoboleslavskou Škodou byla ŠKODA 1101 Tudor. Pro službu v ozbrojených silách byl určen vůz se speciální pohotovostní karosérií.

Hala č. 5: období let 1950–1962

Reinstalace této haly skončila v roce 2004. Celá expozice přibližuje návštěvníkům období 50. let, které bylo hlavně ovlivněno studenou válkou mezi „východem“ a „západem“. První část haly symbolizuje budování socialismu v Československu a představuje naši armádu, která byla od roku 1955 členem Varšavské smlouvy. Na začátku haly je postavena replika bunkru. Po komunistickém převratu začala armáda opět udržovat pevnostní objekty na naší západní a jižní hranici. 85mm pevnostní kanon vz. 44/59, který je vystaven v „palebné poloze“, byl původně namontován v pevnostním objektu nedaleko moravské obce Šatov.

Na tvrdou unifikaci československé armády na sovětskou výzbroj a techniku doplatily kromě jiných projektů také prototypy terénních vozů ze Škody Mladá Boleslav. Zde stojí vedle sebe Škoda 998, obojživelník verze 972, radiovůz a velitelská verze 973 „Babeta“. Tento velitelský vůz považují odborníci za jeden z nejlepších terénních vozů své doby. Výroby se ale bohužel nedočkal. Z dalších zajímavostí lze v této hale vidět Tatra 805 Komando, což je speciální úprava klasické Tatry 805, která byla pro potřeby výsadkových jednotek československé armády přepravována v nákladních kluzácích.

Těsně před „železnou oponou“ stojí známý polopásový obrněný transportér OT-810, který vznikl rekonstrukcí německého válečného transportéru a vyráběl se na přelomu 50. a 60. let na Slovensku v PPS Detva. Po překonání „hraničního pásma“ se návštěvník dostane na „západ“, kde najde příklady vojenské techniky z výzbroje některých armád členských států NATO. Německý Bundeswehr představuje lehký nákladní automobil UNIMOG S 404 se spojovací nástavbou. Britský zbrojní průmysl je zde zastoupen dvěma kolovými obrněnými vozidly FERRET a SARACEN a také letounem AUSTER v kamufláži belgického letectva.

Českého návštěvníka určitě překvapí umístění československých motocyklů do této „kapitalistické části“. Jde o soubor motocyklů JAWA, které byly od roku 1957 dodávány finské a švédské armádě. Pro jízdu na sněhu byly vybaveny lyžemi.

Hala č. 6: Ostravská operace – „tanková bitva“ (březen–duben 1945)

Tato hala původně sloužila 9. dělostřeleckému pluku. Byla zde garážována spojovací, velitelská a průzkumná vozidla velitelské baterie. Od září 2002 do února 2003 se hala stavebně upravovala a následně byly zahájeny práce na dioramatech. Pro veřejnost byla tato první

interaktivní expozice v lešanském muzeu zpřístupněna v srpnu 2003. Expozice je věnována Ostravské operaci, která patřila mezi nejtěžší operace závěru 2. světové války.

Sovětská a československá vojska musela překonat nejen složitý horský a zalesněný terén, ale i zdolat celý obranný systém vybudovaný na přístupech k Ostravě v období předmnichovské republiky. Návštěvník prochází zákopem ve směru postupu sovětských a československých jednotek, na bojišti po obou stranách je umístěna celá řada bojové techniky. V polovině expozice návštěvník podchází sovětský střední tank T-34/85, nouzový východ tanku je otevřen a osvětlen, takže je možné vidět praktický celý řidičský a bojový prostor včetně jeho obsluhy.

V závěru expozice se návštěvník dostává do obranných pozic německé armády, vpravo je v palebné pozici německý střední tank Pz.Kpfw. IV a vlevo k palbě připravený německý protitankový kanon PaK 40 ráže 75 mm. Nakonec návštěvník vstoupí do pevnostního objektu, který je příkladem použití československého pevnostního systému německou armádou na konci 2. světové války. Kromě věrného prostředí je hala také ozvučena několika zvukovými okruhy, od dělostřelecké a raketometní palby před vstupem do haly přes řev tankových motorů až po střelbu pěchotních zbraní ze střílen bunkru.

Hala č. 7: Protiletadlové dělostřelectvo

Hala původně sloužila, spolu s vedlejší halou č. 8, jako sklad vojenského materiálu, který byl určen pro mobilizačně vytvářené jednotky 217. protitankového pluku. Dnes jsou zde instalovány protiletadlové kanony a různé přístroje pro řízení palby, které byly určeny k zjišťování základních údajů pro vedení protiletadlové palby. Kromě protiletadlových kanonů vyrobených v závodech Škoda v meziválečném období je zde umístěna také celá řada kanonů vyrobených především v Německu, ale i ve Francii a Velké Británii. Mezi nejcennější exponáty patří zejména výrobky již zmiňovaných Škodových závodů. Vystaven je zde např. 7,65cm protiletadlový kanon 8/700. Jde o zbraň, která byla konstruována pro zahraničního zákazníka koncem 20. let dvacátého století a měla sloužit jak proti vzdušným, tak i pozemním cílům.

Největší prostor je věnován protiletadlovým kanonům, které byly používány v průběhu 2. světové války. Návštěvník zde najde známý německý protiletadlový 88mm kanon vz. 37 i jeho modernizovanou verzi vz. 41. Ta byla určena k palbě na těžké spojenecké bombardéry operující ve velkých výškách. Boje našich vojáků na Středním východě a v severní Africe symbolizuje 40mm protiletadlový kanon Bofors. Tento legendární kanon byl jednou z nejúspěšnějších zbraní svého druhu. Během 2. světové války ho používaly prakticky všechny zúčastněné armády. Francouzský zbrojní průmysl je zde zastoupen 25mm PLK Hotchkiss, který byl také používán československými vojenskými jednotkami ve Francii na začátku války. Z dalších zajímavostí lze vidět německý ústřední zaměřovač vz. 40. Toto zařízení sloužilo k výpočtu prvků střelby, které byly přenášeny elektrickým zařízením na kanony. Po roce 1945 tyto zaměřovače sloužily také v československé armádě u protiletadlových baterií, které byly vyzbrojeny 88mm PLK vz. 37 a 105mm PLK vz. 38.

Velkou raritou je plně automatizovaný československý 100mm kanon PLK čs-R-11, který byl vyvrcholením vývojové řady protiletadlových zbraní konstruovaných ve Škodových závodech na počátku 50. let dvacátého století. Technické parametry tohoto kanonu znamenaly ve světovém měřítku absolutní špičku. V tomto období ale již éra těžkého protiletadlového dělostřelectva končila a úkoly protivzdušné obrany ve středních a velkých výškách přebíraly protiletadlové rakety. Sériová výroba těchto kanonů tak nebyla povolena.

Hala č. 8: Děla systému ŠKODA (1890–1935)

Pro muzejní účely byla hala v současné podobě zpřístupněna v roce 1999. Její celý prostor je věnován různým dělostřeleckým prostředkům, které byly vyrobeny ve Škodových závodech pro potřeby rakousko-uherské armády, později československé armády, ale také pro export v letech 1890–1935. V současné době se zde nachází nejkompletnější sbírka produkce jedné z největších předválečných zbrojovek v Evropě.

V roce 1890 vzniklo v plzeňské Škodovce zbrojní oddělení s původním programem výroby lodních děl, které mělo za cíl oprostít tehdy budované válečné loďstvo monarchie od závislosti na dodávkách z ciziny. Kromě toho obrátilo svůj zájem také k vývoji polních děl. Díky zkušenostem s lodními děly se podnik dostal brzy mezi špičku světových zbrojařských závodů. Škoda průkopnický usilovala o konstrukci polních a horských děl s brzdovratným zařízením a v konkurenčním souboji s vídeňským Arsenalem o používání hlavně oceli. Špičkovou světovou kvalitu představovala také těžká pozemní děla, z nichž se bohužel žádné na našem území nedochovalo.

Uvnitř osmé haly je instalováno přes 40 kusů polních a horských kanonů, houfnic a minometů. Exponáty jsou umístěny chronologicky, návštěvník tedy může postupně sledovat vývoj v konstrukci děl systému ŠKODA. Před vstupem do hlavní části je možné vidět také dělostřeleckou munici různých ráží. Mezi nejcennější exponáty patří 7,5cm polní kanon z roku 1890 se zákluzem hlavně, který byl určen pro tovární zkoušky. Tento kanon se stal základním typem pro všechna další děla Škodových závodů. Kromě polních kanonů je zde možné vidět i 10,5cm polní houfnice vz. 13 a 14, které umožnily Škodovce prosadit se na zahraničních trzích.

Velké úspěchy podnik slavil také svými horskými děly. Jde o speciální druh děla, které mělo umožnit bojovou činnost v těžce přístupném horském terénu, a návštěvník zde najde hned několik různých typů. Příkladem je vystavená 10cm horská houfnice vz. 16/19 se zákluzem hlavně. Dělo mělo velmi dobré vlastnosti a bylo zavedeno nejen do výzbroje československé armády, ale také exportováno do zahraničí. Jedním z netypických horských děl je vystavená 15cm horská houfnice vz. 18. Svou masivní konstrukcí a mohutnou ráží byla ve světě horského dělostřelectva zcela ojedinělá. Ve Škodových závodech byla houfnice vyvíjena v průběhu 1. světové války, vyroben byl však pouze jediný kus.

Vedle dioramatu konstrukční kanceláře Škody stojí 10cm lehká houfnice vz. 14/19. Jde o nejcennější exponát celé dělostřelecké sbírky VHÚ. Houfnice byla na začátku 20. let dvacátého století zmodernizována z původního vz. 14 a zavedena do výzbroje československé

armády. Až do roku 1939 byla nejrozšířenějším dělem v její výzbroji. Vystavená houfnice doprovázela na poslední cestě dva prezidenty – T. G. Masaryka v roce 1937 a Václava Havla v roce 2011.

Hala č. 9: Expozice spojovacího vojska

Hala věnovaná spojovacímu vojsku byla otevřena 30. září 2007 u příležitosti 90. výročí vzniku spojovacího vojska. Za den jeho vzniku bylo stanoveno datum založení telegrafní rotý československých legií v Rusku, což bylo právě 30. září 1917. Expozice je umístěna v jednom z nejstarších objektů Vojenského technického muzea Lešany, který pochází ještě z období 2. světové války. Od počátku 50. let do poloviny 80. let dvacátého století tento objekt sloužil jako opravárenské dílny kolové techniky. Následně, až do roku 2007, byl značně zchátralý využíván Vojenskou správou budov jako sklad nepotřebného materiálu.

První část expozice představuje chronologický přehled vývoje československého spojovacího vojska, ztvárněný několika dioramaty, například interiérem vagonu telegrafní rotý československých legií v Rusku. Zde je možné vidět kupříkladu francouzský telefonní přepojovač C 1918 nebo ruský polní telegrafní přístroj konstrukce Siemens.

Spojovací prostředky československé předválečné armády prezentují zejména telefonní přepojovač Standart Electric a rádiový přijímač RP 20, vyrobený ve Vojenských telegrafních dílnách Kbely.

Vitrína před „zemljankou“ je věnována agenturním stanicím domácí i zahraniční výroby. Po dobu okupace českých zemí byly stanice využívány různými odbojovými organizacemi pro vedení zpravodajské války proti Německu. Vystavený rádiový přijímač PENTO například používalo Zemské velitelství Obrany národa v Praze.

Přímo v „zemljance“ je pak umístěn spojovací materiál, který byl používán československými jednotkami v SSSR. Vystavena je sovětská rádiová stanice RBM, ale i americký telefonní přístroj EE-8, dodávaný v průběhu 2. světové války do SSSR.

Druhá část expozice prezentuje přehled historického vývoje spojovacích prostředků. Exponáty jsou umístěny ve vitrínách a důraz je kladen zejména na prezentaci předválečných spojovacích přístrojů z produkce Vojenských telegrafních dílen Kbely. Velmi zajímavá je i unikátní kolekce československých přístrojů z let 1945 až 1955.

Hala č. 10: Expozice raketového vojska

V roce 2009 vznikla úpravou bývalé nedokončené mycí linky vojenské techniky zatím poslední výstavní hala – tzv. „raketová“. Hlavní část výstavního prostoru je věnována odpalovacím zařízením taktických a operačně-taktických raketových kompletů sovětské výroby, které byly ve výzbroji raketového vojska ČSLA od počátku 60. let do poloviny 90. let dvacátého století. Představovaly symboly studené války mezi „Východem“ a „Západem“.

Návštěvníci si zde mohou prohlédnout odpalovací zařízení 2P16 s raketou 3R8 (FROG-3), 9P113 s raketou 9M21 (FROG-7), 9P129 s raketou 9M79 (SS-21 SCARAB), 9P19 a 9P117 s raketami 8K14 (SCUD-B) a 9P71 s raketou 9M714 (SS-23 SPIDER). Pro srovnání

konstrukce sovětských poválečných a německých válečných kapalných raketových motorů je vystavena část spalovací komory rakety V-2 a motor 9D21 rakety SCUD-B. Příznivci raketové techniky se mohou detailně seznámit s konstrukcí operačně-taktické rakety 8K14 (SCUD-B) nebo porovnat raketový motor na kapalně pohonné hmoty s motorem na tuhé palivo. K tomuto účelu je v přístavku haly vystavena maketa a výukový řez rakety SCUD-B a řez taktické rakety 9M21 (FROG-7). Prostor je věnován i dalšímu druhu raketové techniky – protitankovým řízeným střelám. Ty jsou prezentovány všemi druhy protitankových řízených střel několika generací, které sloužily v bývalé ČSLA v 60. až 80. letech minulého století, ale i typy řízených střel používaných současnou Armádou ČR.

Unikátem je odpalovací zařízení na podvozku GAZ-69, nesoucí protitankové řízené střely první generace 3M6 ŠMEL zavedené do výzbroje armád bývalé Varšavské smlouvy na konci 50. let dvacátého století.

Přístřešky a volné prostranství

Kromě výstavních hal je celá řada exponátů, pocházejících zejména z období studené války, umístěna pod přístřešky a na volném prostranství. Návštěvník si zde může porovnat konstrukce tanků z výzbroje bývalé Varšavské smlouvy, například IS-3, PT-76, T-34/85, T-54/55, T-72, s tanky západní provenience, jako jsou britský CENTURION Mk.9, americké tanky M47, M48A5, M60 a také první poválečný německý tank LEOPARD 1.

Největším lákadlem pro příznivce tankové techniky je ale určitě mohutný izraelský tank Merkava Mk.1 s motorem umístěným v přední části. Při jeho konstrukci bylo vše podřízeno hledisku přežití osádky.

Hojně je zde zastoupeno samohybné a reaktivní dělostřelectvo. K vidění je např. SU-100, 122mm samohybná houfnice 2S1 „GVOZDIKA“, 203,2mm samohybný kanon 2S7 „PION“, 240mm samohybný minomet 2S4 „TULPAN“, ale také 152mm ShKH vz. 77 „DANA“ a 122mm raketometem vz. 70 „GRAD“, kterými byl vyzbrojen bývalý lešanský dělostřelecký pluk.

Zájemcům o protiletadlovou techniku jsou zde prezentovány prakticky všechny protiletadlové raketové komplety, které byly ve výzbroji útvarů protivzdušné obrany státu (PVOS) i protiletadlových útvarů pozemního vojska bývalé ČSLA.

Expozice železničního vojska

Od roku 2009 se součástí lešanského muzea stala také venkovní expozice železničního vojska. Základ tvoří 170 metrů dlouhé kolejové pole postavené na dřevěných pražcích a dvě výhybky. Na kolejích zatím stojí 6 různých železničních vagonů, které sloužily pro vojenské účely. Nejstarším z nich je krytý vagon vyrobený ve francouzském Lunéville v roce 1909, který byl v průběhu 2. světové války součástí radarového vlaku německé Luftwaffe (radar Würzburg Riese). Velmi zajímavý je také velitelský vůz německého válečného obrněného vlaku BP 42 a především dva vagony sloužící k transportu a laboraci munice pro německé 800mm kanony Dora a Gustav.

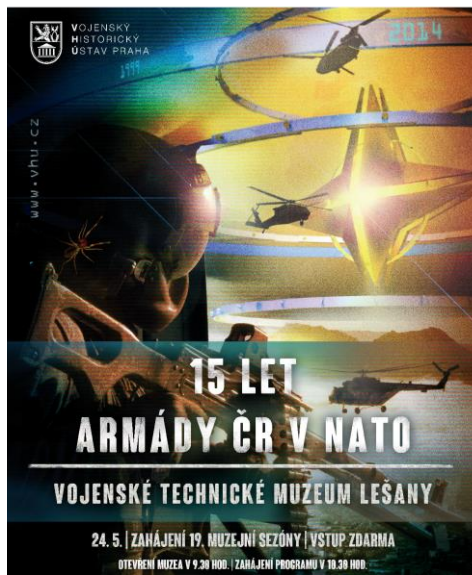
Poválečné období je zastoupeno například dieselmechanickou lokomotivou T-211.0 s motorem Tatra 111A z roku 1958. Lokomotiva po dlouhá léta sloužila ve vojenských skladech Mikulovice u Jeseníku.

Od roku 2012 dominuje vstupu do muzea německý radar Würzburg-Riese. V současné době probíhají další úpravy expozice, která se v budoucnu rozroste o další zajímavé exponáty.

8.5.3 Akce pro veřejnost

Zahájení muzejní sezóny

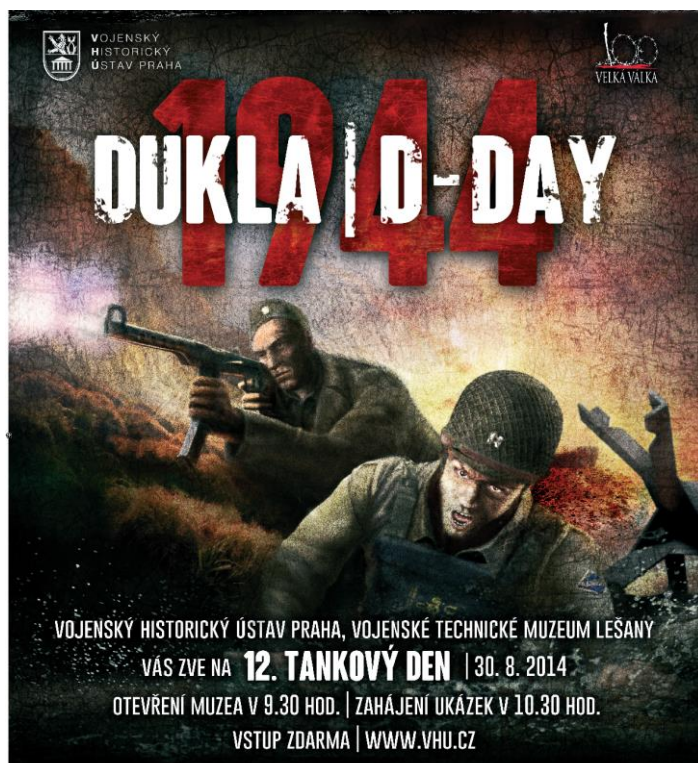
Vojenské technické muzeum Lešany vstoupilo dne 24. 5. do své 19. sezóny. Letošní slavnostní zahájení muzejní sezóny bylo věnováno 15. výročí vstupu ČR do Severoatlantické aliance.

Mezi návštěvníky nechyběl ani 1. místopředseda vlády pro ekonomiku a ministr financí Andrej Babiš, náměstek ministra obrany pro legislativu a veřejnou diplomacii Jakub Kulhánek a ředitel Kabinetu ministra obrany Josef Zrzavecký.

Otevírací den byl koncipován jako srovnání vojenské techniky z devadesátých let s tou nejmodernější. Akci zahájil průlet letounu JAS-39 Gripen. Poté v lešanské aréně probíhal hlavní program v podobě představení vojenské techniky v pohybu. Jako první vjela do arény lehká kolová technika (UAZ-469, Auverland Avia A 11, Land Rover Defender 110 ze soupravy SOM, LR Kajman), dále lehká obrněná vozidla pro mise (TOYOTA HILUX, Hummvee bojový, Hummvee sanitní verze, Hummvee valník, LOV Iveco), nákladní kolová technika (PV3S - pojízdná dílna z Afghánistánu, Automobil ROSS, Tatra 815, Tatra 810). Představilo se také ženijní a protiletadlové vojsko a dělostřelectvo se svojí technikou. Program obohatily i obrněné transportéry, bojová vozidla pěchoty, tanky i historické nákladní automobily.

Tankový den

nepřítele zneškodnila. Do arény vjela i skutečně impozantní zbraň: sovětský samohybný kanon 2S7 Pion ráže 203mm, ojedinělá zbraň ve výzbroji někdejší ČSLA.

Během dalšího programu se střídalo nejen z tanku T-34/85, ale rány vypálil i stíhač tanků Hetzer, další stíhač tanků M36 Jackson a ostatní těžké zbraně. Opět ve scénáři KVH Gardekorps se odehrávalo střetnutí připomínající boje při Karpatsko-dukelské operaci během září až listopadu 1944. Velkou pozornost také vyvolával zcela nově zrestaurovaný tank IS-122 ze sbírek VHÚ.

Již podvanácté se konal ve Vojenském technickém muzeu Lešany u Týnce nad Sázavou Tankový den. Bojovými ukázkami byly letos připomenuty dvě výročí: sedmdesát let od vylodění Spojenců v Normandii a sedmdesát let od Karpatsko-dukelské operace.

Lešanský Tankový den byl zahájen přesně v deset hodin a třicet minut průletem dvou stíhacích letounů JAS-39 Gripen z 21. Základny taktického letectva v Čáslavi.

Hlavní program představovaly bojové ukázky. Ta první se vztahovala k bojům na západní frontě v roce 1944 po vylodění Spojenců v Normandii. Ukázku připravil klub Klub vojenské historie Gardekorps Praha ve spolupráci s dalšími kluby vojenské historie.

Součástí ukázky byla i jízda některých německých a spojeneckých těžkých vozidel či automobilů v aréně. Představil se americký stíhač tanků M36 Jackson, jeho protivníkem byl německý tank Tiger. Na německé straně bojoval i stíhač tanků Hetzer a polopásové vozidlo SdKfz 251. Americkou stranu reprezentovalo šestikolové vozidlo M8 Greyhound, klasický jeep a další automobilová technika včetně vozu Half Track, který podobně jako SdKfz 251 kombinuje kola s pásy na zadních nápravách.

Po skončení ukázky ze západní fronty přišla ke slovu moderní technika. Tuto ukázku připravila pěší rota aktivních záloh z ústeckého kraje. Jednalo se o akci ilustrující přesun kolony automobilů s vojáky, která byla napadena nepřítelem.

Situaci posléze vyřešil příjezd těžké techniky, bojových vozidel pěchoty, která

Land Rover Day

V sobotu 20. 9. proběhl ve Vojenském technickém muzeu Lešany již 2. ročník Land Rover dnu. Sraz příznivců starých automobilů značky Land Rover, je pořádán VHÚ společně s Land Rover Series klubem. Zúčastnit se mohl každý majitel automobilu této značky, jediným omezením je stáří vozidla. Účast je omezena na automobily Land Rover do roku výroby 1985, u vozidel Range Rover Classic je limit do roku výroby 1990.

Program Land Rover dne se sestával ze statických ukázek jednotlivých automobilů, součástí akce byly rovněž soutěže. Na závěr proběhla divácky asi nejzajímavější část srazu, jízdy v Lešanské aréně. Někteří majitelé vozů projížděli jen po okruhu arény, jiní si troufli do náročných míst v okolí centrálního kopečku. A někteří srdnatí jedinci se dokonce pustili do míst zaplněných bahnem a vodou.

Dětský den

Již potřetí se dne 27. 9. uskutečnil ve Vojenském technickém muzeu Lešany Dětský den. Ačkoli při prvním ročníku v roce 2012 přišlo několik stovek návštěvníků, nynější třetí ročník přilákal o sobotním dni do lešanského areálu už mnohonásobně víc návštěvníků.

Na celkem devíti stanovištích soutěžily děti – rozdělené do čtyř věkových kategorií – v nejrůznějších disciplínách. K nejatraktivnějším patřila například lezecká soutěž, kdy menší děti musely překonávat po laně napnutém mezi stromy vzdálenost několika metrů, starší pak lezly po šikmé síti do výšky a odtud pak kolmo dolů. Překvapením pro všechny bylo určitě stanoviště „bludiště“, ve kterém si dítě na sebe obléklo vojenskou vestu, na hlavě mělo helmu a na očích zatemněné brýle a rodič pak svoji ratolest navigoval po vyznačené trase přes vysílačku. Klidnější charakter měly stanoviště s vědomostními soutěžemi či skládání puzzle. Tělocvičný až sportovní charakter měl hod umělohmotným „granátem“ či překonávání „zamořeného“ území, naopak ryze vojenskou část zastupovala střelba ze vzduchovky nebo airsoftové pušky.

Vedle soutěží probíhal v lešanské aréně i program, ve kterém členové aktivních záloh předvedli několik bojových ukázek. Ta první ukázala situaci při běžné kontrole na tržišti v zemi třetího světa, kde náhle vybuchl granát a bylo potřeba jak ošetřit raněné, tak bojovat proti útočníkům. Druhá situace ukázala útok na naše vojáky, kteří byli nuceni ustoupit, přičemž dva vojáci byli zajati. Následně však došlo k osvobození rukojmí – vojáci využili dokonalého maskování, ve kterém nebyli protivníkem spatřeni.

Vedle bojových ukázek se mohli návštěvníci seznámit i s tím, jak vypadá práce se služebními psy, pomocí psa byl zadržen útočník. Další psi pak vyhledávali výbušniny v automobilu. Tuto ukázkou předvedla veterinární základna z Chotyně. Další zajímavou atrakcí byl i stan, v němž byla představena americká armáda, především její stejnokroje a další vybavení. Nad hlavami návštěvníků se také několikrát prolétl vojenský vrtulník Mi-17, další leteckou ukázkou byla efektní průlet cvičného letounu.

Velkou pozornost vyvolávala současná technika Armády České republiky, která byla k vidění jak v dynamických ukázkách v aréně, tak při statických ukázkách na ploše vedle arény. Děti mohli vlézt do obrněného transportéru Pandur, vyzkoušet si sezení ve vozidle Land Rover či Iveco. K prohlídkám byly určeny i některé kusy těžké vojenské techniky z dob minulých, ať už se jednalo o pásový transportér z druhé světové války či další transportér z poválečné éry.

8.6 OSTATNÍ EXPOZICE VHÚ PRAHA

Vedle tří hlavních muzejních složek – Armádního muzea Žižkov, Leteckého muzea Kbely a Vojenského technického muzea Lešany - nabízí VHÚ Praha návštěvníkům ještě další výstavní místa se stálými expozicemi. Jedná se o následující expozice uvedené v této kapitole.

Národní památník hrdinů heydrichiády

Mezi další stále expozice VHÚ Praha patří i výstava instalovaná v Národním památníku hrdinů Heydrichiády, která prošla v roce 2010 rozsáhlou proměnou. Návštěvníky čeká moderně pojatá expozice věnovaná jedné z nejvýznamnějších kapitol našich dějin 20. století. V úvodu se seznámí s historií vzniku Protektorátu Čechy a Morava v březnu 1939, nástupu Reinharda Heydricha do funkce zastupujícího říšského protektora v září 1941 a nastolení krvavého teroru na našem území. Další část expozice líčí okolnosti příprav atentátu na Heydricha a průběh operace ANTHROPOID až do jejího vyvrcholení dne 27. května 1942, kdy se atentát uskutečnil. Závěrečná část je věnována tragickým osudům parašutistů i jejich spolupracovníků z řad domácího odboje, bez jejichž pomoci by se atentát nemohl nikdy uskutečnit.

Zvláštní pozornost je věnována jak sokolskému odbojovému hnutí, tak posledním okamžikům života parašutistů. V posledních týdnech života se jich, s vědomím, že riskují životy své i svých blízkých, ujali představitelé české pravoslavné církve, kteří jim poskytli útočiště v kryptě kostela Sv. Cyrila a Metoděje. Zradou parašutisty Karla Čurdy bylo místo úkrytu prozrazeno a dne 18. června 1942 zde po boji padlo hrdinnou smrtí všech sedm ukrývaných parašutistů.

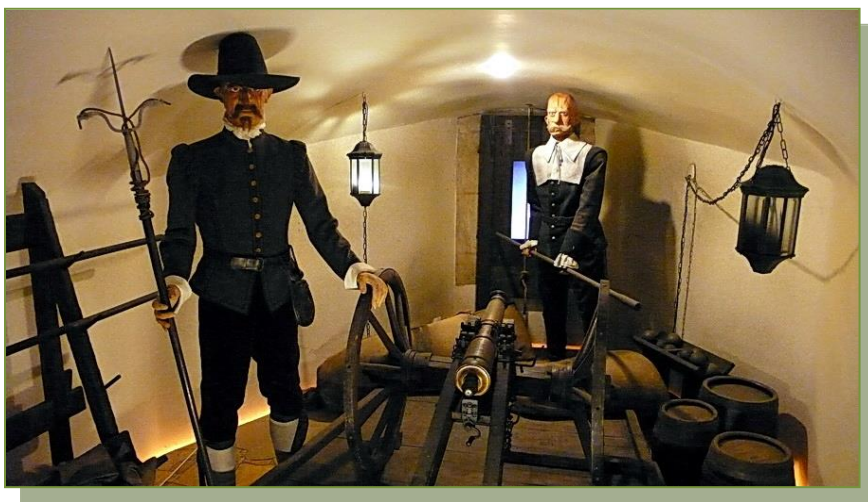
Vlastní krypta pravoslavného chrámu Sv. Cyrila a Metoděje získala v rámci expozice zcela novou pietní podobu. V jejím prostoru jsou umístěny pouze bronzové busty parašutistů, kteří zde padli spolu s jejich životopisy.

Muzeum Hradní Stráže

Expozice byla otevřena na konci roku 2008, u příležitosti 90. výročí vzniku Hradní stráže. Stálou expozici Hradní stráže společně připravily Vojenský historický ústav Praha, Správa Pražského hradu a Hradní stráž. Většina exponátů byla zapůjčena ze sbírek Vojenského historického ústavu Praha, část byla poskytnuta přímo Hradní stráží a některé exponáty byly věnovány soukromými sběrateli.

Tato výstava mapuje nejen devadesátiletou historii Hradní stráže jako takové, ale jak sám název napovídá, nabízí pohled do starší historie vojenství, spojené s obranou a vojenským střežením Pražského hradu. Výstava mimo jiné nabízí ke zhlédnutí dva filmové dokumenty o Hradní stráži, a to z roku 1996 a 2008. Návštěvník výstavy navíc uvidí i ojedinělou ukázkou pozdně gotické fortifikace, kterou samotná Prašná věž, někdy zvaná též Mihulka spolu s přilehlými hradbami bezesporu je.

V prostoru Prašné věže, určeném původně právě pro vojenské účely, byla po několik let expozice starého vojenství VHÚ Praha. Nyní je zde nová expozice, která důstojně nahradila tu původní, a stala se stálou součástí expozic Pražského hradu.

Císařská zbrojnice

Tato stálá expozice VHÚ Praha je umístěna ve Schwarzenberském paláci na Hradčanech. Jde o jedinečný soubor zbraní, zbroje a dalších předmětů ze sbírek VHÚ z období od 15. století do poloviny 19. století. Vstup do expozice je přes stálou sbírku barokního umění Národní galerie. Expozice je umístěna v podkroví paláce a má díky masivnímu trámovi, kamenné podlaze i užšímu profilu neobyčejnou atmosféru. Tu ještě umocňuje moderně řešené uspořádání sbírkových předmětů, které jsou rozmístěny volně i ve skleněných vitrínách. Decentní osvětlení respektuje ducha celého místa.

Expozice obsahuje přes 550 předmětů, které pocházejí především z období, kdy České země patřily k habsburskému císařskému trůnu – odtud také název Císařská zbrojnice. Výběr exponátů byl podmíněn především výjimečností uměleckořemeslného provedení, zvlátností technické konstrukce, ale i významem osobností jejich tvůrců nebo majitelů. Zbroj a zbraně byly v minulosti nejen užitkovými předměty potřebnými k boji či lovu, ale musely reprezentovat i svého majitele a svědčit o jeho moci a bohatství. Zejména v renesanční a barokní době byla výzdoba mnohem dražší než cena zbraně samotné.

Návštěvníkům je představen početný soubor chladných zbraní – vzorové šavle, palaše, kordy, tesáky atd. Kolekce zbraní nabíjených zezadu sahá od 16. století do současnosti a zahrnuje zadovky s kolečkovými, křesadlovými a perkusními zámky. Představen je i vývoj loveckých zbraní. Důležitou součástí instalace je umístění přibližně padesáti obrazů a grafik s vojenskou tematikou, které přispívají k pestrosti celé expozice. Tato „obrazárna“ představuje hodnotná díla z období 17. až 19. století, zahrnující portréty význačných vojevůdců a rozměrná plátna bitevních scén.

Z konkrétních exponátů vztahujících se k českým dějinám jmenujme například čepele ceremoniálních mečů, které byly ukovány při příležitosti korunovace Leopolda II. českým králem. Je zde i celá vitrína věnovaná české šlechtické gardě. Ta byla v počtu 38 mužů vybírána pouze z českých šlechtických rodin a doprovázela císaře Františka I. při jeho tažení proti Napoleonovi v roce 1814. Vystavena je i jezdecká standarta katolické ligy se znakem kurfiřta Maxmiliána Bavorského, která se zúčastnila bitvy na Bílé hoře.

8.7 VÝSTAVNÍ ČINNOST VHÚ PRAHA

Stejně jako v mnoha muzeích napříč celým světem bylo i ve VHÚ Praha letošní první pololetí vyvrcholením příprav na 100. výročí vypuknutí první světové války.

Příprava stěžejního výstavního projektu VHÚ probíhala prakticky již od podzimu roku 2012, kdy při setkání s kolegy z Technického muzea v Brně vznikla myšlenka na uspořádání společného výstavního projektu, do něhož by se zapojily i další sbírkotvorné instituce. V průběhu následujících měsíců se původní idea zhmotnila v dosud největším výstavním projektu českých a moravských muzeí a galerií nazvaném „Velká válka“. Základní myšlenka došla záhy svého naplnění na celé řadě jednání zástupců zúčastněných institucí, jejichž počet

se nakonec rozrostl na devět. Návštěvníci mají díky tomu jedinečnou možnost seznámit se nejen s průběhem válečných operací, ale i se životem v zázemí daleko detailněji, než tomu bývá zvykem. VHÚ nazval výstavu, kterou se podílí na projektu „Velká válka“, příznačně „V zákopech první světové války“. Jejím cílem je přiblížit návštěvníkům nejen realitu vojenského života, osudovou životní etapu, kterou prošel každý voják mezi mobilizací a příchodem na frontu. Návštěvníci se díky tomu seznámí s konkrétními osudy prostých vojáků i důstojníků bojujících v Rakousko-uherské armádě i v československých legiích.

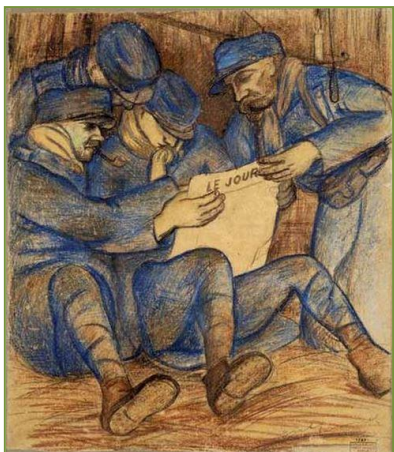
Vernisáž výstavy se konala dne 24. 6. V Armádním muzeu Žižkov za přítomnosti prezidenta České republiky Miloše Zemana, ministra obrany Martina Stropnického, ministryně spravedlnosti Heleny Válkové a ministra kultury Daniela Hermana.

První letošní výstavou se však stala výstava „Historie česko-srbské vojenské spolupráce“, kterou počátkem dubna zahájil při své oficiální státní návštěvě Srbska v bělehradském Vojenském muzeu v pevnosti Kalemegdan prezident Miloš Zeman. Výstava mapující více než 100 let vzájemných vztahů je jedním z dokladů stále narůstajících zahraničních aktivit VHÚ.

Souběžně s přípravou výstavy „V zákopech první světové války“ vznikala totiž v rámci dlouhodobé spolupráce s Ministerstvem zahraničních věcí i panelová výstava nazvaná „Umění v zákopech první světové války“. Výstava, jejíž podoba byla realizována v celkem šesti jazykových mutacích, je určena pro Česká centra a zastupitelské úřady. Na dvaceti čtyřech panelech představuje návštěvníkům životní osudy českých výtvarníků v letech první světové války, jejichž práce se nacházejí ve sbírce VHÚ. Nechybí mezi nimi ani takové osobnosti jako František Kupka, Emil Filla či Otto Gutfreund.

Pro projekt „Vlak Lustig“, který je součástí festivalu židovské kultury „Devět bran“, byla v červenci připravena výstava „Gešer ad Halom – Most Až sem“, která vycházela ze stejnojmenné výstavy uskutečněné v loňském roce v Armádním muzeu Žižkov. Výstava připomenula československou pomoc vznikajícímu Státu Izrael v letech 1948 a 1949, stejně jako řadu v Československu vycvičených pilotů a leteckých specialistů. Výstava, jejíž název odkazuje na historickou událost, během níž v roce 1948 zastavily izraelské letouny československé výroby Avia S-199 postup útočící egyptské armády u mostu vzdáleného pouze 35 kilometrů od Tel Avivu, procestovala v jednom z vagonů projektu „Vlak Lustig“ celou republiku.

Na tradičním místě před budovou Generálního štábu Armády ČR byly v průběhu letošního roku realizovány výstavy odkazující povětšinou na významná výročí. Jejich tématem tak bylo 15. výročí vstupu České republiky do NATO, 70. výročí vylodění Spojenců v Normandii a následných bojů československých vojáků u Dunkerque, 70. výročí bojů na Dukle a 95. výročí vzniku Generálního štábu.

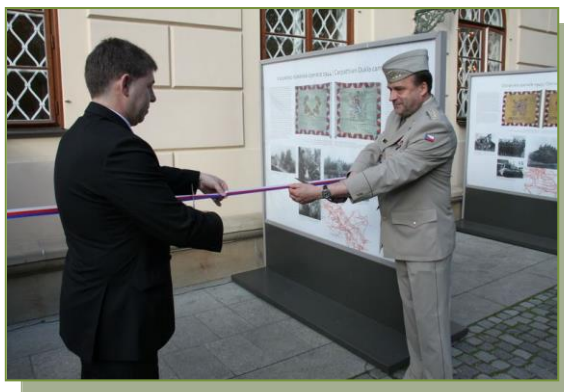
Dne 28. 7., přesně na den sto let od okamžiku, kdy Rakousko-Uhersko vypovědělo válku Srbsku, byla v rámci tohoto cyklu zahájena výstava s názvem „Od atentátu k válce“. Pokračovalo rovněž budování posádkových muzeí, která VHÚ vytváří již od roku 2004. Ve čtvrtek 18. 9. Přibýlo do jejich seznamu Muzeum vojenské školy v Moravské Třebové.

Jedním z pomyslných vrcholů roku se o dva dny dříve, v úterý 16. 9., stala vernisáž výstavy „Tváře odvážných“, která se uskutečnila v Tereziánském křídle Starého královského paláce Pražského hradu. Hlavní myšlenkou bylo představit veřejnosti portréty mladých mužů, kteří v době, kdy se fotografie pořizovaly, neváhali riskovat život pro svou porobenou zemi. Základem expozice byl unikátní soubor dosud neznámých portrétních fotografií československých parašutistů z Velké

Británie, vytvořený na přelomu let 1941 a 1942. Výstavě se dostalo velmi vřelého přijetí z řad odborné i laické veřejnosti a splnila tak hlavní cíl autorů, tj. připomenout hrdinství československých parašutistů.

Letošní výstavní rok VHÚ končil, jak jinak, ve znamení 100. výročí vypuknutí první světové války. Společně s Úřadem vlády České republiky připravil VHÚ v sousedství Lichtenštejnského paláce na pražské Kampě výstavu nazvanou „Češi pod prapory Velké války“. Výstava zahájená 14. 10., tedy v době, kdy své prapory obdržela Česká družina a rota Nazdar, se zaměřila na význam vojenských praporů. Prapory ze sbírky VHÚ, ať již jednotek československých legií či rakousko-uherské armády a námořnictva, pod nimiž bojovali čeští vojáci, tvořily také hlavní motivy jednotlivých výstavních panelů.

V úterý 28. 10. Byla zahájena ve Skleněném paláci v Praze 6 výstava „Světová válka a naše revoluce“, která tradičně doprovodila slavnostní shromáždění při příležitosti oslav dne vzniku Československé republiky.

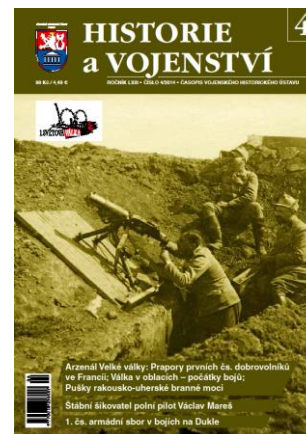
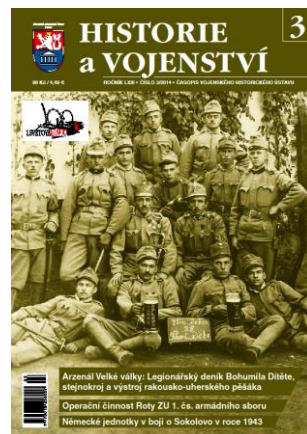
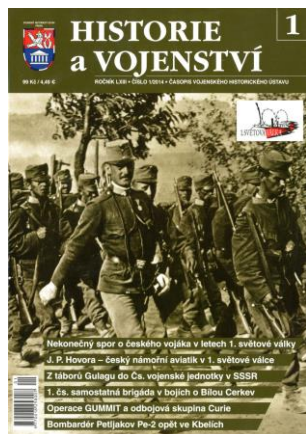

8.8 ČASOPIS HISTORIE A VOJENSTVÍ

Časopis vydávaný Vojenským historickým ústavem Praha Historie a vojenství je jediným českým specializovaným vědeckým a recenzovaným periodikem v oblasti vojenské historie. Vychází čtyřikrát do roka, ve formátu A4 s barevnými a černobílými reprodukcemi.

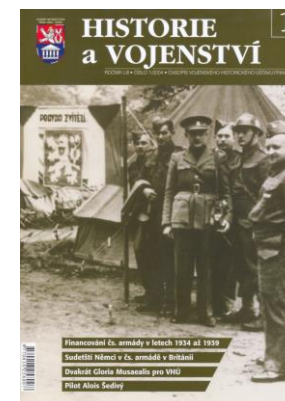
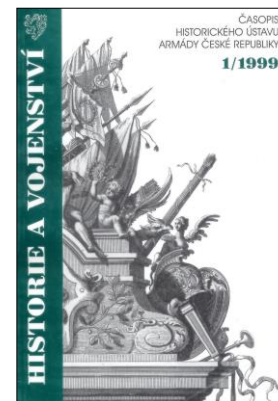
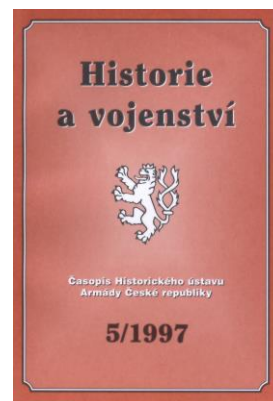
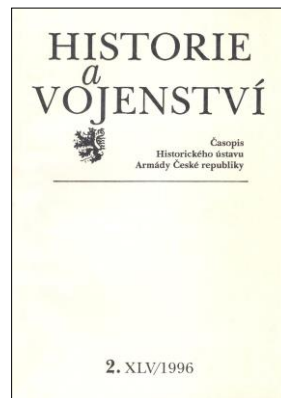
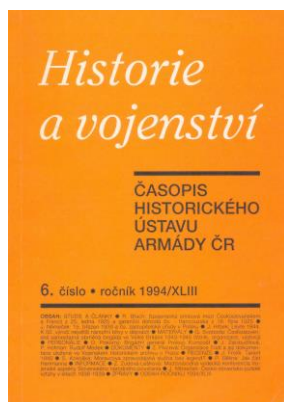
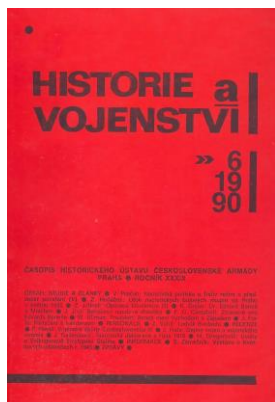
Posláním časopisu je vědecké zpracování vojenské historie, především české a československé, s důrazem na 20. století, v celé její pestrosti, a to na základě původního archivního výzkumu. Publikovány jsou studie a materiály především k dějinám českého a československého vojenství, dále edice archivních dokumentů, statě o sbírkových předmětech, informace z muzeí a o výstavách v tuzemsku i zahraničí, konferencích či recenze a anotace nových knih a nekrology významných osobností českého a československého vojenství. U všech studií a článků, materiálů i edic dokumentů jsou publikována anglická resumé. Veškeré studie, články, materiály a edice musejí před případným publikováním projít recenzním řízením.

Časopis Historie a vojenství vychází od roku 1952, ale teprve po listopadu 1989 mohl začít zcela naplňovat programové vize, které byly vysloveny již po konci druhé světové války. Tehdy totiž bylo postulováno, že “bude shromažďovat vědecké práce se zvláštním zřetelem na dobu nejnovější a historii obou našich odbojů po stránce vojenské a vojensko-politické s důrazem na dokumentárnost uveřejňovaných prací a pramenů. Studie budou doprovázeny mapami, náčrtý, fotografiemi, reprodukcemi grafickými a statickými tabulkami”. Byl rovněž vysloven požadavek “naprosté historické věrnosti a vědecké nestrannosti, založené na přesném vážení a ocenění historických faktů a jevů, z nichž žádný nesmí být záměrně opomíjen anebo jakýmkoliv ohledy stranickými nebo osobními podložen”.

Bibliografie časopisu z let 1990-2010

Dvacetiletá bibliografie časopisu Historie a vojenství je tematicky členěná do kategorií, je možné se orientovat i podle obsahu článku. Z formálního hlediska je každá tematická kategorie členěna na hlavní články, za něž jsou považovány studie, materiály, dokumenty, biografie a vzpomínky, a na články s vedlejším badatelským významem, mezi něž počítáme recenze, informace, nekrology, zprávy, anotace a bibliografie. Bibliografie je k dispozici ve formátu PDF na webových stránkách www.vhu.cz.

[illegible]

9 VYDAVATELSKÁ ČINNOST

SAMOSTATNÉ PRÁCE A STUDIE

- Tomáš JAKL, Bojiště a barikády Pražského povstání. Paseka, Praha 2014. ISBN: 978-80-7432-448-2
- Tomáš JAKL, Deník Bohumila Kupce z let 1915-1926 (zápisky z I. světové války, čs. legií v Rusku a působení v Čs. červeném kříži na Podkarpatské Rusi a v Praze). Academia, Praha (v tisku).
- Jindřich MAREK, Muži z Ringway I (Českoslovenští parašutisté ve Velké Británii 1941 – 1945), Svět křídel, Cheb.
- Ivo PEJČOCH, Odvaha na železné oponě, Útěky do svobodného svět s pomocí neobvyklých technických prostředků 1948-1989. Cheb 2014.
- Ivo PEJČOCH, Obrněná technika 11, První světová válka. Cheb 2014.
- Ivo PEJČOCH, Obrněná technika 14, Spojené státy americké. Cheb 2014.
- Ivo PEJČOCH, Ženy v třetím odboji, Kurýrky zpravodajských služeb, převaděčky a příslušnice protikomunistických odbojových skupin. Cheb 2014.
- Ivo PEJČOCH, Prokop TOMEK a kolektiv, ČSLA a NLA v rámci Varšavské smlouvy. Praha 2014.
- Jiří PLACHÝ, Horší než doba války... Osudy parašutistů v poúnorovém Československu, Svět křídel, Cheb 2014. ISBN – 978-80-87567-46-3, 372 s.
- Pavla PLACHÁ, Jiří PLACHÝ (edd.), Neblahé dny. Deník viceadmirála Friedricha Frisia, velitele Pevnosti Dunkerque, MO – VHÚ, Praha 2014. ISBN – 978-80-7278-635-0, 128 s.

- Jiří RAJLICH, Na křídlech Světové války. Epizody ze života českých aviatiků v rakousko-uherském letectvu. Svět křídel, Cheb 2014.
- Martin ALBRECHT, Bernd KASTEN, Stefan KONTRA, Jiří RAJLICH, Niko ROLLMANN, Christoph SCHÜTZ, Privilegierte Lager? Westalliierte Flieger in deutscher Kriegsgefangenschaft während des Zweiten Weltkrieges. Militärhistorischen Museum der Bundeswehr – Flugplatz Berlin-Gatow, Berlin 2014.
- Prokop TOMEK, Válečné záznamy Rudolfa Krzáka. MO ČR Praha 2014.
- Prokop TOMEK, Nejlepší propaganda je pravda. Pavel Pecháček v Československém rozhlasu, v Hlasu Ameriky a ve Svobodné Evropě. Nakladatelství Lidové noviny Praha 2014.
- Prokop TOMEK, Balony svobody. Letákové operace Svobodné Evropy 1951-1956. Svět křídel Cheb 2014.
- Prokop TOMEK, Propaganda a Rádio Svobodná Evropa v padesátých letech. In: PAŽOUT Jaroslav (ed): Informační boj o Československo/v Československu (1945-1989). ÚSTR a TÚ v Liberci, Praha 2014.
- Prokop TOMEK, Přes redislokaci Československé armády k jejímu rozdělení. In: Dvě století nacionismu. Pocta prof. Janu Rychlíkovi. s. 388-405. 978-80-87782-35-4 Masarykův ústav a Archiv AV ČR v.v.i. a Univerzita Karlova, Filozofická fakulta Praha 2014

ČLÁNKY, STUDIE, STATĚ A ANOTACE PRACOVNÍKŮ VHÚ PRAHA V PERIODIKÁCH, SBORNÍCÍCH A KATALOZÍCH

- Tomáš JAKL, Bohemika Ruského státního vojenského archivu v Moskvě. Archivní časopis Roč. 64, č. 1 (2014), s. 20-34.
- Tomáš JAKL, Hummely a Nashorny u nás podruhé. Hobby historie 28, s. 32–36.
- Tomáš JAKL, Ukázková barikáda. Hobby historie 28, s. 46–47.
- Tomáš JAKL, Bojové nasazení prototypů samohybného děla Grille s 30mm kanónem MK103. Sborník Arsenal. (v tisku).
- Tomáš KYKAL, Svár svědomí a povinnosti. In MITÁČEK, Jiří (ed.). Velká válka 1914-1918. Brno: Moravské zemské muzeum, 2014, s. 7–8, ISBN 978-80-7028-421-6.
- Zdeněk MUNZAR, Představení mapového fondu a fortifikační literatury ve sbírkách Knihovny VHÚ Praha a Výukové rukopisné plány pevností a obléhání z počátku 19. století z knížecího rodu Thurn-Taxisů, Svorník 11/2013 (sborník příspěvků z 11. specializované konference stavebněhistorického průzkumu). Praha: Sdružení pro stavebně historický průzkum, Národní památkový ústav, 2013, s. 96-103. ISBN 978-80-905253-2-0.

- Zdeněk MUNZAR, Ferdinand hrabě Bubna z Litic, Zpravodaj Čechů a Slováků ve Švýcarsku č. 7-8/2013.
- Ivo PEJČOCH, Musée National d'Historie Militaire v Diekirchu, HaV 2014, č. 4, s. 142-143.
- Ivo PEJČOCH, Obrněné automobily Praga. In Hynek STŘÍTESKÝ, Fenomén ČKD, Příspěvek k dějinám pražského strojírenského koncernu Českomoravská-Kolben-Daněk. Praha 2014. s. 206-217.
- Ivo PEJČOCH, Nestvůra z Ravensbrücku – Ruth Hildnerová. Hobby Historie 2014 č. 25, s. 15.
- Ivo PEJČOCH, Samohybný protiletadlový kanón ZSU-23-4 Šilka. Hobby Historie 2014 č. 25, s. 66-69.
- Ivo PEJČOCH, Operačně taktická raketová střela Rheinbote, Hitlerova odvetná zbraň V4. Hobby Historie 2014 č. 26, s. 24-27.
- Ivo PEJČOCH, Samohybná děla na podvozku M41 Walker Bulldog. Hobby Historie 2014 č. 26, s. 38-42.
- Ivo PEJČOCH, Od nacismu k socialistickému realismu, Kapitán Roman Hulík. Hobby Historie 2014 č. 26, s. 62-63.
- Ivo PEJČOCH, Švédský střední tank Stridsvagen 103. Hobby Historie 2014 č. 27, s. 16-19.
- Ivo PEJČOCH, Štábní kapitán Bedřich Adam. Hobby Historie 2014 č. 27, s. 70-71.
- Ivo PEJČOCH, Americký střední tank M47 Patton. Hobby Historie 2014 č. 28, s. 20-25.
- Ivo PEJČOCH, Václav Hentschel-vražda z osobních důvodů. Hobby Historie 2014 č. 28, s. 54-55.
- Jiří PLACHÝ, Jiří RAJLICH, Fähnrich Emil Poidinger a M.C.202 Folgore. Česko-německo-italská dezerce do Švédska. Hobby historie, 25, 2014, s. 62-65.
- Jiří PLACHÝ, Ivo PEJČOCH, 70. výročí vylodění v Normandii a u Dunkerquu (výstavní katalog). Praha 2014, 48 s.
- Jiří PLACHÝ, Dvě cesty na šibenici. Životní osudy příslušníků pražského Gestapa Wilhelma Wollnera a Friedricha Dennerta. Paměť a dějiny, 2, 2014, s. 89-99.
- Jiří PLACHÝ – Ivo PEJČOCH – Prokop TOMEK, Občané Podkarpatské Rusi v boji za svobodu Československa (výstavní katalog). Praha 2014, s. 12.
- Jiří PLACHÝ – Ivo PEJČOCH – Prokop TOMEK, Громадяни Підкарпатської Русі у боях за свободу Чехословаччини (1938 – 1945). (výstavní katalog). Praha 2014, s. 12.
- Jiří PLACHÝ, Problematický spojenec. Československo-jugoslávské exilové vztahy v letech 1941–1945. Hobby historie, 28, 2014, s. 26-27.
- Jiří RAJLICH, Nejen tři sestřely na Dewoitině. Podporučík letectva v záloze František Glauder (1909-1942). Hobby Historie č. 24/2014, s. 24-35.
- Jiří RAJLICH, Stíhací eso Otto Smik. Nejlepší Čechoslovák na Spitfirech. Revue Válka Speciál II. světová válka, s. 34-37.

- Jiří RAJLICH, Za vlast ve Francii. Československé pozemní jednotky na francouzské frontě v roce 1940. 1. část, Revue Válka, leden-únor 2014, s. 30-34.
- Jiří RAJLICH, Ústup do Velké Británie. Československé pozemní jednotky na francouzské frontě v roce 1940. 2. část, Revue Válka, březen 2014, s. 38-42.
- Jiří RAJLICH, O nebeských jezdcích (rozhovor). Válka Speciál Bitva o Británii, 2014, s. 74-78.
- Jiří RAJLICH, Sláva placená krví. 311. československá bombardovací peruť 1940-1945. Revue Válka, březen 2014, s. 6-11.
- Jiří RAJLICH, Poslední let největšího leteckého esa starého mocnářství. Hobby Historie č. 25/2014, s. 4-10.
- Jiří RAJLICH, Justin Pravoslav Hovora (1890-1964). Český námořní aviatik, podnikatel, odbojář a politický vězeň. Historie a vojenství č. 1/2014, s. 75-93.
- Jiří RAJLICH, Rakousko-uherské eso es. Godwin Brumowski (1889-1936). Revue Válka, duben 2014, s. 23-27.
- Jiří RAJLICH, Mezinárodní brigády ve Španělsku 1936-1939. Revue Válka, květen 2014, s. 22-26.
- Jiří RAJLICH, Letecká bitva nad Montellem 20. června 1918. Hobby Historie č. 26/2014, s. 28-37.
- Jiří RAJLICH, Generál „zvláštního ražení“. Karol Świerczewski (1897-1947). Revue Válka, červen 2014, s. 44-45.
- Jiří RAJLICH, Český aviatik „Velké války“. Xantypa – Speciál První světová válka, červen 2014, s. 38-43.
- Jiří RAJLICH, Kdo se začal prát jako poslední? MFD 7. 6. 2014, s. 11.
- Jiří RAJLICH, David MAJTENYI, Říkalo se jim „španěláci“. Českoslovenští interbrigadisté ve Španělsku 1936-1939. 1. část. Revue Válka, červen 2014, s. 38-43.
- Jiří RAJLICH, David MAJTENYI, Dělostřelci, tankisté, letci. Českoslovenští interbrigadisté ve Španělsku 1936-1939. 2. část. Revue Válka, červenec-srpen 2014, s. 26-30.
- Jiří RAJLICH, David MAJTENYI, Vzestup a pád „španěláků“. Českoslovenští interbrigadisté po skončení války ve Španělsku, 3. část. Revue Válka, září 2014, s. 36-38.
- Jiří RAJLICH, Útok na Piešťany 18. září 1944. Hobby Historie č. 27/2014, s. 4-13.
- Jiří RAJLICH, „Se slečnami je to tady zatím zero“. Z deníku kapitána RAF. Živá historie č. 10/2014, s. 48-49.
- Jiří RAJLICH, Prostředky teroru. Odvetné zbraně V-1 a V-2. Revue Válka, říjen 2014, s. 6-11.
- Jiří RAJLICH, Osud stíhače. Polní pilot Jan Škvor (1893-1918). Revue Válka, říjen 2014, s. 22-26.
- Jiří RAJLICH, Alexander Gerič. Slovenský stíhač v soukolí války. Revue Válka, listopad 2014, s. 36-40.
- Jiří RAJLICH, Konec „krále vzduchu“. Karlovarská havárie škpt. Františka Malkovského 8. června 1930. Hobby Historie č. 28/2014, s. 6-19.

- Karel STRAKA, Znamenalo vítězství spojeneckého tábora v první světové válce též výhru míru? Vojenské rozhledy 2014, č. 3, s. 170–176.
- Prokop TOMEK, „This is the Voice of America“. Československá redakce státní rozhlasové stanice Spojených států amerických Hlas Ameriky. In: Paměť a dějiny 1/2014, s. 3-17.
- Prokop TOMEK, Byl jsem takový „západák“. S redaktorem Rádia Svobodná Evropa Petrem Brodem o zákulisí vysílání, životě v exilu a návratu domů. In: Paměť a dějiny 1/2014, s. 69-78.
- Prokop TOMEK, Msgre. ThDr. Alexander Heidler – „otec Křišťan“ z Rádia Svobodná Evropa. In: Paměť a dějiny 1/2014, s. 99-107.
- Prokop TOMEK, Tvorba Miroslava Šaška na letácích Svobodné Evropy. In: Paměť a dějiny 1/2014 s. 124-129.
- Prokop TOMEK, Akce „Pecka“. Sledování ředitele čs. redakce Hlasu Ameriky Pavla Pecháčka v červenci 1986 v Praze. In: Paměť a dějiny 1/2014, s. 117-121.
- Prokop TOMEK, Vzpomínka na Milana Schulze. In: Paměť a dějiny 1/2014, s. 130.
- Prokop TOMEK „Vyklid'te si to tady, já potom půdu zamknu“. Likvidace opěrných bodů Správy sledování v letech 1989-1990. In: Paměť a dějiny 3/2014 s. 82-91.

IDENTIFIKAČNÍ ÚDAJE A KONTAKTY

NÁZEV

Vojenský historický ústav Praha
užívaná zkratka VHÚ Praha

ADRESA

Vojenský historický ústav Praha
U Památníku 2
130 05 Praha 3

Armádní muzeum Žižkov

U Památníku 2
130 05 Praha 3 – Žižkov

Letecké muzeum Kbely

Mladoboleslavská ul.
190 00 Praha 9 - Kbely

Vojenské technické muzeum Lešany u Týnce nad Sázavou

257 42 pošta Krhanice

ZŘIZOVATEL

Česká republika – Ministerstvo obrany

Tychonova 1
160 00 Praha 6

ZŘÍZENÍ

Vojenský historický ústav Praha zřízený výnosem MNO-hl. štáb čj. 166/4. oddělení 1945/čj.6/VUV-1945/ navazuje na činnost Památníku Odboje zřízeného nařízením ministerstva národní obrany čj. 22401 ze dne 4. května 1919 pod protektorátem prezidenta T. G. Masaryka a na činnost Československého válečného musea zřízeného výnosem ministerstva národní obrany čj. 107.703/7 ze dne 1. října 1920.

ŘEDITELSTVÍ

Telefon: +420 973 204 900 – sekretariát ředitele

Fax: +420 222 541 308

E-mail: museum@army.cz

ODDĚLENÍ PRO STYK S VEŘEJNOSTÍ

Telefon: +420 973 204 925, +420 973 204 951, +420 973 204 989

OBJEDNÁVKY KOMENTOVANÝCH PROHLÍDEK PRO ŠKOLY

Telefon: +420 973 204 951 nebo +420 973 204 925

E-mail: historikon@seznam.cz

SPRÁVNÍ RADA PRO VYŘIZOVÁNÍ VÝVOZNÍCH POVOLENÍ, ZÁPŮJČEK, DARŮ ČI VÝKUPŮ

Telefon: +420 973 204 903

KNIHOVNA VHÚ PRAHA

Půjčovna: +420 973 215 544

Fax: +420 973 215 917

E-mail: knihovna@vhu.cz

ČASOPIS HISTORIE A VOJENSTVÍ

Telefon: +420 973 204 941

ARMÁDNÍ MUZEUM ŽIŽKOV

Telefon: +420 973 204 924

LETECKÉ MUZEUM KBELY

Telefon: +420 973 207 500

VOJENSKÉ TECHNICKÉ MUZEUM LEŠANY

Telefon: +420 973 296 161